

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 208.

ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ἡ π.δ.

Π. ΚΛΑΔΙΓΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλλ. 206 καὶ 207.)

ΣΤ'.

Ἐρωτικὸν κυτόχημα ὃ ἐν τῷ ΙΒ' τόμῳ τῆς ἱστορίας τῆς γαλλικῆς ἀυτοκρατορίας πρόλογος τοῦ Κ. Θιέρσου, ἐστὶ ὁ μεγάλος οὗτος ἱστορικός τῶν ἡμετέρων χρόνων ἐκδίδεται τῆς περὶ ἱστοριογραφίας αὐτοῦ κρίσις. Βίς τοῦς θυμιαστάς αὐτοῦ ἐράνη ἀνιγμὴ τὸ παρ' αὐτοῦ κοινολογούμενον περὶ ἱστορίας ἀπόρρητον. Ἴδού τί λέγει. « Ἡ ἐπιμελής παρατήρησις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν συμβάντων, ἢ, ὡς λέγουσιν οἱ ζωγράφοι, ἡ παρατήρησις τῆς φύσεως, ἀνευ ἰδίου τινὸς δῶρον, δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἱστοριογραφίαν. Ποῖον ἔμως τὸ δῶρον τοῦτο; Ἐἴναι τάχα ἡ εὐφυΐα, ἡ φαντασία, ἡ κρίσις, ἡ περὶ τὸ γράφειν δεξιότης, ἢ ἡ εἰκονογραφικὴ τέχνη; Ὁμολογῶ ὅτι συλλήβδην τὰ πρότεράματα ταῦτα εἶναι λίαν ποθεινὰ, καὶ ὅτι πᾶσα ἱστορία, καθ' ἣν ἐν ἐξ αὐτῶν τῶν σπανίων προτερημάτων ὑπάρχει, εἶναι ἀξία λόγου, καὶ περὶ πολλοῦ ἔχουν αὐτὴν αἰ ἐπερχόμενοι γενεαί. Δὲν ἀρνούμαι, ὅτι εἰκοσι ὑπάρχουν τρόποι ἱστοριογραφίας, οἷον τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ Ξενοφώντος, τοῦ Πολυβίου, τοῦ Λιβίου, τοῦ Σαλλουστίου,

τοῦ Καίσαρος, τοῦ Τακίτου, τοῦ Κομμίνου, τοῦ Γουίκαρδίνου, τοῦ Μακιαβέλου, τοῦ Σαινσιμῶνος, τοῦ Μ. Φρεδερίκου καὶ τοῦ Ναπολέοντος, καὶ ὅτι ὅλοι ἐγράφον θυμιασῶς, ἀν καὶ διαφέρουν τὰ μέγιστα πρὸς ἀλλήλους. — Ἄλλ' ἄρα γε δὲν ὑπάρχει οὐσιώδες τι προσόν, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, καθ' ὃ ἐξέχει ἡ ἱστορικός καὶ καθ' ὃ μόνον ὄντως διακρίνεται; Ἔγω πιστεύω ὅτι ὑπάρχει, καὶ, παρ' ἐμοὶ κριτῆ, αὐτὸ τὸ προσόν εἶναι ἡ διάνοια ».

Ἦντες ἐνόμισαν, ὅτι ὁ ἐξαισιος οὗτος ἱστορικός, ὁ αὐτόχημα μάγος, εἰρωνεύεται, ὡς ἂν ἔλεγε τάχα πρὸς τοὺς φιλοτιμουμένους νὰ κελαδησούν ὡς αὐτὸς, εἰς μέτην ἀγωνιάτε' ἄλλο γλαυῆ ἄλλο κορώνη ρθέγγεται!

« Ὅσοι ἐξέλαβον, ὅτι διάνοιαν ὀνομάζει τὴν ἀγνοίαν, τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἡττον νοηματούνην, δικαίως ἐνόμισαν, ὅτι εἰρωνεύεται, διότι ὑπάρχει πάντοτε τοῦ νουεχοῦς νουεχέστερος καὶ οὗτος εἶναι ἐπιτηδειότερος πρὸς ὅτι ἐπιχειρεῖ, ἄρα καὶ πρὸς ἱστοριογραφίαν ἄλλῃ τοιοῦτον αὐταπάδεικτον. Θέμα δὲν ἐσκόπει νὰ πραγματευθῆ ὁ Κ. Θιέρσος, οὔτε ἐν τούτῳ νὰ ὀρίσῃ τὸ πρότερον κ. Θιέρσου. Ἄπαγε! Αὐτὸς μάλιστα ἰσχυρίζεται, ὅτι ὁ νουεχέστερος δύναται ν' ἀποτύχῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, εἴταν ἐν αὐτῇ εἰσάγῃ τὰ ἴδια προτερήματα καὶ συνάμα ἔτι ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἐν τοῖς πράγμασι δὲν ὑπάρχει.

Ἄγων λοιπὸν τὴν διάνοιαν ὡς τὸ κεφάλαιον τοῦ ἱστορικοῦ, ἐν ᾧ πάντα συλλήβδην περιέχονται, ἐνοεῖ τὴν ἐν τοῖς πράγμασι διάνοιαν, δι' ἧς γίνεται αὐτῶν κύριος καὶ κάτοχος.

Cui laeta potenter erit res, Nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo.

Ότι προσήκει εἰς ἴδιον ὁ ἱστορικὸς εἶναι ἐλάττωμα, διότι εἶναι ψεῦδος, καὶ ἡ φαντασία, καὶ ἡ δραματικὴ συγκίνησις, καὶ τὸ περιπαθές, καὶ ὁ πολλὸς χρωματισμὸς, καὶ πᾶν ὅ,τι παραμορφώνει τὰ πράγματα, ὥστε νὰ φαίνωνται ἄλλα, ἢ ὅσα εἶναι τῶν ὄντων. Ὅστις κατανοεῖ τὴν ἐποχὴν, περὶ ἧς γράφει, ὅστις εἰσχωρεῖ εἰς ὅλας τὰς περιπλοκάς αὐτῆς καὶ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν μεγίστων καὶ τῶν ἀλλοτριωτικῶν ἀπορροῶν, καὶ ὅλας τὰς πτυχὰς ἐξέλιξαι, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθὴς αὐτῆς ἱστορικὸς, καὶ τοὶ ἄλλοι μὴ δευτέροι, περὶ τὸ γράφειν, διότι οὐδὲν πρόκειται νὰ πλάσῃ, ἢ νὰ σχηματίσῃ, ἀλλὰ νὰ μεταδώσῃ ὅ,τι ἐγγύωσις καὶ ἐνόησεν. Αὐτὸς ἄνευ τίνος τέχνης, οἰκοθετὸν ἐκ τῶν πραγμάτων καθοδηγεῖται εἰς τὴν ἐκθεσὶν τῆς πρὸς ἄλλα σχέσεως, καὶ τὰ συμβάντα διὰ τοῦ νοῦ αὐτοῦ χωροῦν κατὰ τὸν οἰκτεῖον βῆμα, ἀκόσμως, ἀλλ' ὅσον ἐνεστὶν ἐπιτηδεύων, διότι ἐν αὐτοῖς τῆς πράξεσιν κείται τὸ διαφέρειν, καὶ δὲν εἶναι πλάσμα τοῦ γράφοντος καὶ τέχνησμα ἀπατηλὸν δαιμονίου γόητος. Νομίζομεν τάχα, ὅτι τὰ δημιουργήματα τῆς φαντασίας ἡμῶν καὶ τὰ μυθώδη πρόσωπα ποιητικῆς ἐμπνοίας ὑπερέχουν τὰ ὑπαρκτὰ ἐκείνα πρόσωπα, ὅσα διέπρεψαν ἐν ὠρισμένῳ τινι χρόνῳ καὶ συνεκερματώσαν τὰ ἐν αὐτῷ γενόμενα; Ὁ ποιητὴς πλάττει πρὸς τὸ ἰδανικὸν καὶ τέλειον καὶ ὑπερέτερον ἀπορῶν, καὶ ἀναθεῖξεν ἡμᾶς εἰς αἰθέριον ὕψος, ὅπου λησμονοῦμεν τὴν ἀνθρώπινον ἀμικρότητα καὶ τὰ ἐν ἡμῖν βύσσοντα πάθη, καὶ ἀναπνεύει, ὡς ἀνωθεν ἀπεσταλμένος. Ὁ ἱστορικὸς δὲ πρὸς τὸν ἐπιπέδον ἡμῶν χαρκατῆρας, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐλαχίστη γραμμὴ ἔχει τὴν οἰκτεῖαν ἐνοσίαν, καὶ ἀπαραίτητος εἶναι, ὡς ἡμιολογίαι τῶν ἐν τῷ βίῳ ὑπερβῆντων, δι' ὅλων τῶν σημείων καὶ τῶν προτερημάτων καὶ τῶν ἐλαττωμάτων μαρτυρομένων, καὶ μεγίστην ἐμφανόντων τέχνην τοῦ εὐδακμοῦντος πρὸς ἐνάργειαν καὶ ἐπαναφέροντος ἐν τοῖς ζῶσι τὸ παροφθήμενον. Τὰ τοῦ πραγματικοῦ βίου εἶναι μάλιστα παθητικώτερα τῶν πλασματικῶν ποιητικῆς φαντασίας, ἐμφανόμενα τὰ ὄντα διὰ τὸν νοῦ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τοῦ ἐμφυσῶντος εἰς αὐτὰ πνεύνην καὶ κίνησιν, ἐν ᾧ τὰ ἱσορροπούμενα ἔχουν ἴδιαν ψυχὴν καὶ χρῶμα ζωῆς, καὶ ὄρμησιν καὶ ὄργην καὶ πάθη, ὅταν ἀνευρίσκωνται τὰ κινούντα ἐλαττήρια.

Ἰλικώτερον παριστάνει ὁ Κ. Θίερσο, τὴν ἐνοσίαν, παραβῆλτον τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν πρὸς τοὺς ὑπερμεγέθεις κρυστάλλους τῆς ἐν Παρισίῳ πνευματικῆς ἐκθέσεως, ἐν οἷς τὰ πράγματα κατοπτρίζονται τοιαῦτα, ὅπως εἶναι, ὁ δὲ κρύσταλλος, πάσης κηλίδος καὶ παντός ἴκνου μωχτός, ἐλεύθερος, οὐδαμοῦ φέρεται, πλὴν κατὰ τὸ περιεχόν αὐτὸν περιβόριον. Ὅπως καὶ ὁ ἱστορικὸς εἶναι ὅπως ἀόρατος, ἐπιτυγχάνων αὐτὰ τὰ πράγματα, κατὰ τοὺς οἰκτεῖους αὐτῶν χαρακτήρας καὶ κατὰ τὸ οἰκτεῖον χρῶμα, ὡς διὰ μαγικῆς τίνος δυνάμεως, νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ὁρατὴν ἡμῶν λαθνομένην, ὅτι ταῦτα δὲν ὑπάρχουν

πλέον, ἀλλ' εἶναι φάσματα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἐξορμισθέντα.

Πῶς δὲμος, ἐρωτᾷ ὁ Κ. Θίερσο, αὐτὴ ἡ ὑπομονή, καὶ ἡ ἐπιμέλεια, καὶ ἡ ἀφοσιώσις, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ μείνῃ τις ἀπαρτήρητος; Τὸ πᾶν, μόνος ὁ ἔχων τὴν διάνοισιν γνωρίζει, ὡς μόνος ἐπιστάμενος τὰ κατ' αὐτὴν, ἐργαζομένην τὰ πάντα νὰ καταδείξῃ, αὐτὴ πάντοτε ἀόρατος.

Νομίζομεν, ὅτι ὅσα περὶ ἱστορικῆς εἴπομεν δι' ἄλλων λέξων ἀπλουστερώμεν καὶ ἦτον ἐπιτηδεύων, εἶναι αὐτὰ ταῦτα, ὅσα διδάσκει ὁ τῆς τέχνης κατόχος. Ὅτι αὐτὸς ὀνομάζει διάνοισιν, ἡμεῖς ὀνομάσαμεν ἠθικὴν τάξιν, τὴν ἰδιόζουσαν εἰς ἐκάστην ἐποχὴν καὶ ἀποτελοῦσαν τὸν εἰρμὸν αὐτῆς, ἐν ᾧ ἐγκαιρῶν ὁ δεσμός καὶ ἡ λύσις ὅλων τῶν λεγομένων. Εἴμεθα καὶ ὅλα μετ' αὐτοῦ σύμφωνοι, ὅτι ὅστις προβάλλει γενικὸν καὶ ἀφηρημένον τύπον ἠθικῆς καὶ πρὸς αὐτὸν συγκρίνει ὅλων τῶν ἱστορικῶν χρόνων τὰ συμβάντα καὶ τὰ πρόσωπα, ἀνεκαθεν καὶ ἐξ ἴδιου πταίσματος καταδικάζει ἐαυτὸν εἰς ἀκαταληψίαν, διότι παρεμβάλλει ἀπὸ τῆς ἐνταύτης καὶ ὡς μαστιγοφόρος τὰ πάντα συνταξάτω καὶ τοὺς τάφους συγγένων καὶ τὰ ὅσα τῶν κεκοιμημένων ἀνακινῶν. Δὲν εἶναι ἱστορικὸς ὁ τοιοῦτος, ὁ ἀνασκευαστὴς τοῦ παρελθόντος καὶ κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον περὶ αὐτοῦ διαλεγόμενος, ἀλλ' ἱστορικὸς εἶναι ὁ τὸν ἴδιον λόγον τῶν πραγμάτων ἐξεγείρων ἐκ τῆς λήθης καὶ ἐκ τῶν κεχωσμένων ἐρεσιῶν.

Ἦμεῖς τὴν ἠθικὴν τάξιν ὡς τελευταῖον ὄρισμα τῆς ἱστορίας ἐζητήσαμεν, ἢ ὡς τὴν κορωνίδα καὶ κορυφὴν τοῦ μνημείου ἐπετέταμεν. Ὁ Κ. Θίερσο ἐξ αὐτῆς, τὴν ὅποιαν ἀποκαλεῖ διάνοισιν, ὁρμάται καὶ ὡς ἐμπειρότερος εἶναι μᾶλλον πιστευτός. Κατ' αὐτὸν ἐκ τῆς διανοίας, ἦτοι τῆς ἠθικῆς τάξεως, εὐρίσκειται ὅλη ἡ διάθεσις καὶ διάταξις τῆς ἱστορικῆς ἔργου καὶ τὸ χύριον καὶ τὸ ἐπουσιώδες. Ἰδῶν πῶς ἀποφθάνεται ἡ τῶν διανοίας, ὡς ἡμᾶς ἐξοικεῖται αὐτὴν, διαστέλγεται τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς, οὕτε ἀποδοκιμασιῶν τῶν ἀπατηλῶν παραδόσεων, ἢ ἀδεσπότην ἀκουσμάτων τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ κρίνει ἐν ἐπιγνώσει, καὶ ἀντιλαμβάνεται τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν χρόνων, ἀπέχων πάσης ὑπερβολῆς, καὶ οὐδὲν ἐκτυξάνων, ἢ σμικρύνων, ἀλλ' εἰς ἕκαστον τὸ οἰκτεῖον ἦθος ἀποδέχων, καὶ οὐδὲν ἐπιχρῶν, πρᾶγμα ἀπαίσιον ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἀλλ' ἀκριβῶς ἀπεικονίζων. Βισδύων μάλιστα εἰς τὰ ἀπόρρητα καὶ τὰ κούρια τῶν πραγμάτων, κατανοεῖ καὶ καταληπτὰ καθιστᾷ τὰ τετελεσμένα διπλωματικά, διοικητικά, πόλεμος, ναυτικόν, πάντα ταῦτα, τὸσον διάφορα, γίνονται ἐμπροσθέντα εἰς τοὺς ἀναγνώστας, λαμβανόμενα καθόλου, ὅπως ἕκαστος ἐνκόλως ἀντιλαμβάνεται. Ἄμω δὲ ἐξουσιάζει τὰ παντοῖα στοιχεῖα, ἐξ ὧν σύγκαιται ἡ πολλῶν περιεκτικὴ διήγησις, εὐρίσκει τὴν διάταξιν ἐν αὐτῇ τῇ ἀλληλουχίᾳ τῶν συμβαινόντων, διότι ὁ συλλαβὸν τὸν ἀπόρρητον εἰρμὸν καὶ πῶς ἐξ ἀλλήλων διαδοχικῶς προέκυψεν, τὴν καλ-

λίστην ἀνεκάλυψε τάξιν ἀρηγήσεως, ὡς τὴν φυσικωτέραν. Ἐπὶ πλέον, ἀν δὲν εἶναι ἐκ λίθου ἐπιπαροῦσι τῶν μεγάλων σκηνῶν τοῦ βίου τῶν ἐθνῶν, συμφορῶν τὰ πάντα σφοδρῶς καὶ μετ' εὐχερείας καὶ ζωηρότητος διεργόμενος, ἀφίνων δὲ τὴν ἴδιαν βευστότητα εἰς τὸν βῆμα τοῦ χρόνου καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξιδιάζουσαν αὐτοῦ χάριν, οὐδὲν ἐν αὐτῷ κατασπεύδων, οὐδεμίαν προσφοῇ αὐτοῦ στραφῆν μεταστρέφων, τέλος καὶ πρὸ πάντων φέρεται ἐπιεικῆ, διότι οὐδὲν καταναρτᾷ καὶ καταβάλλει τὰ πάθη, ὅσον ἡ ἐμβροχὴ γυνώσις τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν ἄλλοις λόγοις καὶ ὁ Κ. Θίερσο; μετ' ἡμῶν λέγει, ἡ ὀρθότερον καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Κ. Θίερσου λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦ ἱστορικοῦ τὰ φαινόμενα γίνονται νοούμενα. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δὲν ἀποστραγγίζεται ἡ ἀφηρημένη καὶ λεπτὴ οὐσία αὐτῶν διὰ χημικῆς συγχωνύσεως, ἀλλὰ διὰ προσποῦς διατάξεως, κατὰ τὰς πεντοίας σχέσεις αὐτῶν καὶ τὴν ἐγκαιμῆν ἐν αὐτοῖς ἀλληλουχίαν, ἀπαρτίζεται εἰς αὐτὸν προβάλλουσα τὴν ἐνοσίαν αὐτῶν ἐξ αὐτομάτου. Οὐδὲν παραχαράττεται, οὐδὲν κινδυνεύεται, οὐδὲν παραποιεῖται. Μόνον ὑπάρχει ζήτημα, ἀν ἦναι τὰ πράγματα παρεκτικῆς ἐνοσίως. Βί μὲν εἶναι τοιαῦτα, ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ προκύψῃ, εἰ δὲ εἶναι στείρα, εἰς μίαν κατατρέβεται ὁ ἱστορικὸς καὶ ὅ,τι προσπλάττει εἶναι ἀλλότριον καὶ ἐξω τοῦ προκειμένου, ἀπλῶς τῆς εὐφύνης καίγνιον, aegri somnia.

Καὶ τάνάκαλιν, ὅσον ἀκριβῆς καὶ πιστὸς καὶ φιλαλήθης, ἀν ὑποτεθῇ ὁ ἱστορικὸς, οὐδὲν κεραλίαν μεταβάλλων καὶ ὡς ἐκμαγεῖον τῶν γενομένων καὶ τετελεσμένων παρέχων τὴν ἱστορίαν, πάλιν ἀποτυγχάνει μὴ εἰσδύων εἰς τὴν ἐνοσίαν αὐτῶν καὶ μὴ φωταγωγῶν διὰ τῆς λαμπρότης τῆς διανοίας τὸν ζῶον τῆς ἀκαταληψίας, ὥστε ὑπὸ τὰς ἀκτίνας αὐτῆς νὰ γίνῃ εὐδιάγνωστον τὸ πολυμίχλον θεῖμα καὶ ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη.

Μεταχειριζόμενοι τὴν φρεσολογίαν γερμανικῶν συστημάτων, ἠδυνάμεθα κατὰ Κάντιον νὰ εἰπωμεν ὅτι δὲν ἐδόθη εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ἡ γνώσις τῆς οὐσίας καὶ τοῦ καθ' ἑαυτὸ ὄντος, ὥστε εἰς μίαν ἀγωνίᾳ ὁ ἱστορικὸς νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἄδυτα καὶ ν' ἀναπετάσῃ τὸ παραπέτασμα, ἀντιλαμβάνόμενος μόνον τῶν ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ ἀπατηλῶν φαινομένων. Καὶ τῶντι κατὰ τοιοῦτον πνεῦμα ἐγράφθησαν ἐν Γερμανίᾳ ἱστορίαι, οἷον ἡ τοῦ Σλοσέρου, τὰ πάντα κακίζοντος καὶ κατὰ πάντων ἀγνακτοῦντος, καὶ τοι ἐν πᾶσιν ἀκριβεστάτου, οὐδὲν δὲμος βλέποντος ὅπισθεν τῆς ἰδιοτελείας καὶ τῆς φιλοδοξίας, αἵτινες ἀσχημίζον ὅλα τὰ πρόσωπα.

Κατὰ Φίχτιον πάλιν κατὰ τὴν διάνοισιν ἡμῶν (κατὰ τὸ ἐγὼ) εἶναι καὶ τὰ πράγματα, διότι αὐτὴ ἐγγρατῆται ἀπανταχοῦ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν, διαπλάττουσα τὴν ἀμορφον οὐσίαν (τὸ μὴ ἐγὼ) ἐξ ἡμῶν προβαίνειν αἱ ἰδέαι, αἱ πληροῦσαι τὸ κενόν καὶ ὅ,τι ἐξ ἡμῶν δὲν προβαίνει, οὐδὲ ὑπάρχει ὅπως δι' ἡμᾶς. Κατὰ τοιαύτην ἐνοσίαν ἐγράφθησαν ὅλαι ἱστορίαι, ἐν αἷς οἱ γράψαντες ἐδίωξαν ἴδιαν τινα φεωρίαν καὶ τὰ πάντα μετέπλασαν πρὸς ἀπόδειξιν

αὐτῆς, ὡς ἐπραξεν ὁ Νεΐβουρος πρῶτος καὶ πλεῖστοι μετ' αὐτὸν βῆσι, ὡς ἀπαρνούμενοι τὸν φιλικτιον ὡς ὁ Πίτρος. Οἱ τοιοῦτοι, ὡς ἐλεγεν ὁ Βάκων, tamquam ex vinculis sermocinantur.

Κατὰ Σελίγγιον δὲμος, ὅπως εὐφρόντα ἐξέθεσεν ἐσχάτως ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Παρισίων τὸ σύστημα αὐτοῦ ὁ Κ. Μινιέτος (Mignet), ἡ ἀλήθεια εἶναι ἡ ταυτότης τοῦ ἐξ ὑποκειμένου καὶ τοῦ ἐξ ἀντικειμένου, τῆς διανοίας καὶ τῶν πραγμάτων. Αἱ μὲν εἰκαστικαὶ τέχναι διαπλάττουν τὴν ἴδαν κατὰ τὴν ἴδαν, ὥστε ἐκ τοῦ ἀμῶρου καὶ ἀμῶρου μαρμαροῦ ἐκθεῖται ὁ Ἀπόλλων, ὁ Ἀρσενόφρος, ἡ Ἀρροδίτη τῆς Μήλου, καὶ ὁ ἀψυχὸς λίθος γίνετα τελεία παράστασις τῆς ἐμφύχου ἰδέας καὶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, τοῦτέρι τῆς τέχνης. Ἐξ ἀντιθέτου ἡ ἱστορία διαπλάττει τὴν ἴδαν κατὰ τὰ πράγματα καὶ τὴν ἐνοσίαν αὐτῶν προκαλεῖ εἰς ἐνάργειαν, ἐν ᾗ καίται ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια.

Ὅπως ἐνόησαν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐπραγματεῖσθαι τὴν ἱστορίαν καὶ ὁ Κ. Μακωλαίος καὶ ὁ Κ. Θίερσο. Δὲν λαλοῦμεν περὶ τοῦ πρώτου, ὡς μὴ ἀποπερατωθέντος τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ δευτέρου, ὡς εἴρηται, ἔχρησεν καὶ τὴν ἴδαν αὐτοῦ φηλογίαν ἀνθεντοῦσαν τὰ μαχρτοῦδε βεβαιωθέντα.

Τοιαύτη ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια φυσικῶ τῷ λόγῳ παραλλάσσει κατὰ τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐποχὰς. Οὐδὲ μὲν ἀποροῦμεν ἐπομένως, διατὶ οἱ παρεργωρίζοντες τὴν ἰδιότητα ταύτην τῆς ἱστορίας ἐκάκισαν τὸν Κ. Θίερσον, ὅτι εἶναι λίαν δημοκρατικὸς ἐν καιρῷ τῆς δημοκρατίας καὶ σχεδὸν δικαιοὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἀποτρόπαια, ἢ πάλιν γίνετα λίαν ὀλιγαρχικῆς τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ δεσποτικωτέρου τῶν ἐπὶ τῆς γῆς δεσποτάντων ἐν καιρῷ αὐτοκρατορίας, καὶ τέλος μετὰ τὸ ἐν Ρωσσίᾳ τραῦμα βάρους καὶ αὐτῆς ἐπίκειται κατὰ τοῦ πρὸ μικροῦ ἐκθεσασθέντος ἤρωτος. Ἐπαναταίνοντας φοβερὸν ῥόπαλον κατὰ τοῦ ἱστοριογράφου κατὰ κόρας πιτάτσουν αὐτὸν ὡς λάτρην τῆς εἰμαζμένης (fataliste), τὴν ὅποιαν συνετάτισαν μετὰ τῆς ἱστορικῆς ἀνάγκης. Περὶ τῆς τῶντι τρόπος τῶν ἀπειτούντων μὲν παρὰ τοῦ ἱστορικοῦ τὰς πρώτας καὶ ἀφανεῖς αἰτίαι κατὰ τὴν ἐνεργὸν αὐτῶν καὶ ἀκατάσχετον δύναμιν, ἅμα δὲ δεῖξῃ ταῦτα; καταδικάζοντων αὐτὸν ὡς δεισιδαίμονα καὶ κλιόντα θυμίζμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς βδελυρίας Μοίρας!

Ἔστω! Ἄλλ' ἐρωτῶμεν, πταίει τάχα ὁ Κ. Θίερσο; ἀν ἡ Μηχανὴ καὶ ὁ κληρὸς καὶ ἡ ἀριστοκρατία ἐκώφευσαν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ δημοσίου πνεύματος, ἀν ἐπίστρεψαν, ὅτι δι' ἐπιτηδεύου πολιτικῆς, ὅποιαν ἀσυετόλω; διδάσκει ὁ ἀτυχὴς Μακιαβέλλης, ἠδυνάτο ἀποδιοπομπούμενοι τὸν τῆραχον νὰ διατηρῶσιν ἀκέραια τὰ προνόμια, καὶ τὴν κατάχρησιν καὶ τὴν φωνὴν τῆς συμπράξεως τῶν πολλῶν διοικήσιν, καὶ ἢ οὐδὲν ὑπῆρχεν ὑγιεί; Εἶναι σφάλμα τοῦ Κ. Θίερσου, ἀν ἡ παράλογος ἐπιμονὴ καὶ ἡ μὴ ἐγκαιρος ὑποχώρησις εἰς ἐλλόγους ἀξιώσεις ἐξηγήσων τὰ πνεύματα, μὴ κατευναζόμενα πλέον αἰσασθήσεται βραδείας θυσίας τῶν πᾶσαν ἀπαλα-

αύτων δύναμιν, και παρῆδωκεν τὰ πράγματα εἰς τὰς χεῖρας τῶν βιαιοτέρων, ὡς χωρόντων κατὰ τὴν φράσιν τῶν ἀποθηρωθέντων παθῶν;

Και πάλιν, ἀφοῦ ἡ δημοκρατία, παρεκκλίνας εἰς ἀμικτόρητον ὀλιγαρχίαν, οὐδὲν ἀρῆκε σταρεόν, ἕως οὗ και αὐτὴ κατέπεσεν, εἰς τὸν Κ. Θίερσον τάχα κατὰλογιστόν, ἀν ἐπεπεδῶθη ἡ ὁδὸς τοῦ εὐτυχοῦς στρατηγού, εἰς τὸν πάντας ἀνέβλεψεν ὡς μόνον δυνάμενον νὰ παγγιώτῃ τὴν σκληρομένην κοινωνίαν, και εἰς τὴν κρατικὴν αὐτοῦ χεῖρα παρῆδωκεν ἄνευ ἄλλου τινος και ἀνευ ἐπιφυλάξεως, ὅτι οὐδὲν ἔθνος ἀτιμωρητὶ παρὰδίδει;

Τέλος πάντων ἀν αὐτὸς, ἀναβαίνων εἰς τοιοῦτον καταπληκτικὴν ὕψος και οὐδὲν ἀπινυτῶν τὸ ἕναν τιοῦμενον εἰς τὴν ἀπεριόριστον θέλησιν, ἀλλ' ὡς διακινῶν προτιμωόμενος ἔσυρε τὴν Γαλλίαν και τὴν εἰς αὐτὸν ὑποταξαμένην Εὐρώπην εἰς ἐπιχειρησιν χιμαικρικῆς κυριαρχίας, κατὰ τοῦ Κ. Θίερσου βλητέον τὸν λίθον, ἡ παρακαλουθητέον αὐτὸν δεκνύοντα τοὺς κρημνοὺς, εἰς οὓς ἐμπέπει δὲ τὰ πάντα μεταχειριζόμενος ὡς ὑποπόδιον τῶν ποδῶν, και πιστεύων ὅτι τὰ κράτειναι μηχανιστὰς κατὰ τοὺς νόμους τῆς δυναμικῆς πολυτύνητος, και ἐκ μ. ἀ. σειρᾶς συντάξιμος, οὐχὶ δὲ αὐτοπροαίρετον σύστημα, βῆσιν και κορυφὴν ἔχον τὴν ελευθερίαν;

Ἄλλ' ἀρὰ γε δὲν ἔχει και ὁ ιστορικὸς τὰς ἰδίαις ἀρχαῖς και τὰς σταθερὰς και ἀκλονήτους πεποιθήσεις; Οὐδὲν ἀμυβῆλλον, ἀλλ' ἀσυγχώρητον κρίνομεν, δι' αὐτῶν νὰ ἡιοαῖ τὴν ἱστορίαν, ἐνῶ εὐχάριστος προσδεχόμεθα αὐτὰς ἐνίοτε μετὰ μετριότητος και ἀνευ ἐξιώσεως προτεινομένης, εἴτε ὡς εὐχὰς, εἴτε ὡς κρίσεις, εἴτε ὡς ἀποδοκιμασίας, ἀλλ' ὁδοῦ πάρινον.

Ὅτι τοιαῦτα ἔχει ὁ Κ. Θίερσος βλεβῶς ἐβρίξω μὲνας και μὴ σκληρομένης κατὰ τοὺς χρόνους και τὰς εὐκαιρίας και τὴν ἀρέσκειαν τῶν κρατούντων ἀπέδειξεν, ὡς στέφανον τοῦ βίου περιτιθεῖς, διὰ τῆς ἀρνήσεως αὐτοῦ νὰ συμπράξῃ εἰς τὰ κοινὰ ἀνευ ἄλλων βλαπῶν και ἐγγυήσεων. Ἰδιωτεύων και φιλοπονήων τὸ ἀθάνατον μνημεῖον γαλλικῆς εὐκλείας, ἔχει τοῦλάχιστον τὴν παραρηρίαν, ἀντὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀδυναμίας ἐν τῇ οἰκίᾳ πατρίδι, ὅτι αὐτὴ δύναιται ἐν τῷ κόσμῳ ὅτι πρέπον νὰ δύναιται.

Τοιαύτην εὐχόμεθα παραρηρίαν και εἰς πάντα Ἑλληνικὴν ἱστορίαν.

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η

γραφεῖσα ἐν Πόρῳ πρὸς τινα ἐν Ἀθήναις οἰκοῦντα φίλον.

φίλι!

ἘΝ τῷ μέσῳ τῆς ποικίλης και τερπνῆς ταύτης φύσεως, νῦν ἀλλοθῶς οἰκτιροῦ ἀπὸ καρδίας ὑμᾶς τοὺς

ἐν Ἀθήναις μεγαλοπολίτας, πάσχοντάς τὸ κοινὸν περίπου πάθημα τῶν κατοίκων πασῶν τῶν πρωτευουσῶν, και ἰσχυρίζομένους πάντοτε μετὰ πειρασμῶν και ὑπεροψίας, ὅτι ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης ὑμῶν ἡ ζωὴ εἶναι βῆρος, και ὁ βίος ἀβίωτος. Ὑπὸ τοῦ κοινῶν τούτου πάθους και οὗ, φίλτατε, κατεχόμενος, προστίμητας, και τοι πάσχων, νὰ εἰσπνέεις ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους μῆνας τοῦ θέρους, τὴν αὐχμηρὴν και λοιμωδὴν κόριν τῆς πρωτευούσης, ἡ νὰ ἀναπνεύσῃς τὴν ἄριστον και καθαρόν παντιῶδα αἶθρα τῆς ἐπαρρίας; ἀλλ' ἄρες, σὺ φίλε, τὰς κοινὰς ταύτας προλήψεις, και ἔλθε ἐπ' ὀλίγους τοῦλάχιστον ὥρας ἐνταῦθα και πρὸς ἡμᾶς, και μὴ φοβου, ἀλλὰ πέπεισο ὅτι τῆς τέχνης; ὑπερέτρα ἡ φύσις, τῆς πολυτελείας ἡδονῆς, πολλὴ ἡ ἀπλοτή, τῆς πολυπραγμοσύνης ὑμῶν μακκρωτέρα ἡ ἀνεσις, και τῆς μικρολόγου ἐνεργείας πολλῶν ἐξ ὑμῶν ἀξιοπροεστέρα ἡ ἡμετέρα ἀργία. Ἐν τούτῳ δὲ ὑπάρχουσιν ἰδίαι και παρ' ἡμῶν ἀντικείμενά τινα, φυσικὰ τε και τεχνικὰ, ἀρχιτὰ τε και νεώτερα, οὐχὶ ὅλους ἀνάξια τῆς προσοχῆς ὑμῶν και μελέτης; εὐτυχῆς δ' ἐγὼ νῦν, ἀν διὰ τῆς ἐξίης τοῦλάχιστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ συντομιατάτης μνείας, δυνηθῶ νὰ σε πείσω ὅτι ἦσο, βέβαιως ἐν καλῇ πίστει, ἀδικος πρὸς ἡμᾶς, και παλλάκις τεκλήρῳ.

Ἴσως οἱ πρόγονοι ἡμῶν τὴν ποικίλην φυσικὴν καλλονὴν τῆς χώρας ταύτης ἀλληγοροῦντες, ἐκάλεισαν Εὐβοίαν τὴν κόριν τοῦ Τροίζηνος, τοῦ ἀρχαιοτάτου ἥρωος αὐτῆς; και ἀληθῶς σπανίας καλλονῆς εἶναι ἡ βῆσις, ἡν ὁ βρίζων παρέχει τῆς Τροίζηνιας τῷ θεατῆ, τῷ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου Ἑνετικῶ φρουρίου τοῦ σημερινῶ Δαμκλά κατοπεθεοντι τὴν εἶσει εὐδαίμονα ταύτην χώραν. Ὅσοιαι ἀναμνήσεις ἀπὸ τῆς ἡψηλῆς ταύτης σκοπιᾶς, ὡς νιφάδες ἐπερχόμεναι ἡ μὲν κατόπιν τῆς ἄλλης, πληροῦσιν ἐνταῦθα τὸ ταμείον τῆς μνήμης! Ὅποσον ἡ ἱστορία τῆς χώρας ταύτης κατὰ πόδα ἀκολουθοῦσα τὸν χαρακτῆρα τῆς φύσεως, εἶναι ποικίλη, ὠραία, και οὕτως εἰπεῖν ῥομαντικὴ. Ὅλίγαι ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι πόλεις, συννοῦσαι εἰς ἐαυτὰς τοσοῦτον πλοῦτον τοπικῶν ὀνομάτων και παραδόσεων, τοιαύτην ἀλληλένδετον εἰρὰν ποικίλων ἱστορικῶν γεγονότων. Ἐνώπιον τῆς παναρχαίας ταύτης κλασσικῆς χώρας, τί δὲν συναιθῆνεται ἡ καρδίαι; Ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς Τροίζηνιας Αἰθῆρας ἐγεννήθη ὁ Θρασύς, ὁ πρῶτος τῶν Ἀθηναίων θεσημοθέτης; παρὰ τὴν σιγαλόθεσαν ταύτην ἀκτὴν τῆς Τροίζηνος ἐσπαράχθη ποτὲ ὁ ἀθῶος Ἰππόλυτος, ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁποίου αἱ παρθέναι τῶν Τροίζηνίων πρὸ τοῦ γάμου αὐτῶν ἀνέθετον πλακάμους ἐκ τῆς κόρης τῆς κερκῆς των.

Σὺ δ' ὡ ταλαίπωρ' ἀντὶ τῶν δε τῶν κακῶν τιμᾶς μεγίστας ἐν πόλει Τροίζηνια δῶσω κόρη γὰρ ἄζυγος γάμων πάρος κίμικς κερῶνται σοι, δι' αἰῶνος μακκρῶ πένθη μέγιστα διακρῶν καρπομένη. ἀεὶ δὲ μουσικαῖς ἐς σε παρθένων ἔσται μέριμνα, κούκ ἀνώνομος πεσῶν ἔρωις ὁ Φαίδρας ἐς σε σιγηθήσεται.

Πλησίον τοῦ ναοῦ τούτου ὑπῆρχε ποτὲ ναὸς τῆς Ἀρροδίτης; Κατασκοπίας, ἀπὸ τοῦ ἀετώματος τοῦ ὀποίου ἡ Φαίδρα κατεῖδε πρῶτον τὸν Ἰππόλυτον γυμναζόμενον ἐνταῦθα προπέτι ὑπῆρχε και ἡ μυρσίνη ἐκείνη; πάντα τὰ φύλλα διεσπρόντο ἐπὶ τετραπυγμῆνα, ἀφοῦ διὰ τῆς περόνης, ἡν εἶχεν ἡ Φαίδρα ἐπὶ τῆς κόρης αὐτῆς, κατατρέπησεν αὐτὰ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτῆς; Ἀντὶ τούτων ὅμως και πλείρων ἄλλων λαμπρῶν ἱερῶν, ναῶν, τειμενῶν, στοῶν, θεάτρων και σκαδίων, πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν κείται σήμερον τὸ ἀύλιον πολύχιον ἡ Δαμκλάς, οὐ οὐ εὐάριθμοι κάτοικοι εἰσὶν ἀληθῶς εὐτυχεῖς, μὴ δυνάμενοι, ἐν τῇ συγγνωστῇ αὐτῶν ἀμαθείᾳ, νὰ συγκρίνωσι τὸ παρὸν πρὸς τὰ παρελθόντα. Γὰ πάντα ἡ αἰσχρὰ τυραννικὰ κατέστρεψε μόνον δὲ τὸν λαμπρὸν ἡμῶν οὐρανόν, και τὰς μεγάλας ἀναμνήσεις; δὲν ἡδυνήθη νὰ ἀφανίσῃ. Ἐκ τῆς ἐριβώλου δὲ πεδικῆδος τῆς Τροίζηνιας, τῆς μέχρι θλάσσης ἡδέμικα κατεργομένης, ἡν μετὰ μόχθου, πάντε ἡ ἐξ ἐπίσημοι οἰκογένεια Ἰδραϊκῆ σήμερον προσκαθῆσι νὰ ἐκχερσώσῃσι, πάντες ποτὲ οἱ Ἀθηναῖοι, τοῦ Ἐξέρου φεύγοντες τὴν ἀρχαίαν δουλείαν, ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους ἐτρέποντο, και ὑπὸ τῶν φιλοξένων Τροίζηνίων συνετρέποντο, κατὰβλλόντων φιλοτιμῶς ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ και τὰ δίδακτρα τῶν διδασκάλων τῶν τέχων αὐτῶν. Ἡ Τροίζην και αἱ Ἀθηναῖοι παραδόξως συνδέονται πρὸς ἀλλήλους, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μετὰ τῆς σήμερος. Ἀμφότεροι αὐταὶ αἱ πόλεις ἦσαν γνωσταὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα, ὅτι κατὰ πάντα τρόπον ἡμιλλῶντο νὰ περικοσμήσωσι και λαμπρύνωσι, διὰ μύθων ποικίλων και παραδόσεων, τοὺς προϊστορικοὺς αὐτῶν χρόνους, Ἴσως ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, Ἴσως ἦσαν και οἱ Τροίζηνιοὶ ὡς ἐν Ἀθήναις, οὕτω και ἐν Τροίζηνι οἱ αὐτοὶ θεοὶ, ἡ Ἀθηνᾶ και ὁ Ποσειδῶν, ἤριζον πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τῆς κατοχῆς τῆς χώρας, και ἐκεῖ δὲ και ἐνταῦθα μεταξὺ των συνεβδόθησαν, και ἀμφοτέρω ἐταμῶντο ὡς προστάται θεοὶ τῶν πόλεων τούτων. Ὁ Θησεὺς ἀνῆκε κοινῆ και εἰς τοὺς Τροίζηνίους και εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἡ Φαίδρα τέλος ἔκτισε ναὸν Ἀρροδίτης ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ἵνα καθορᾶ τὴν Τροίζηναν, ὅπου ἦν τὸ ἀντικείμενον τοῦ παθους αὐτῆς. Ὁμολογητέον ὅμως, φίλε, ὅτι ἡ ἐρωτικὴ αὐτῆ σκοπιὰ τῆς Φαίδρας, και ἐν Ἀθήναις πολλάκις ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ὄντι μοι, και νῦν ἀπὸ τῆς Τροίζηνος τὰ δλέμματα στρέφονται πρὸς τὰς Ἀθῆνας, ὑπῆρξεν ἀνιγματοῶδες καθῆτι μεταξύ Ἀθηνῶν και Τροίζηνος παρεμβῆναι τὸ ὄρος τῶν Μεθάνων, ἐμποδίζον τὴν ἀμοιβίαν ἕαν τῶν δῶν τούτων πεφιλημένων χωρῶν; ἀλλ' ἴσως τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους τὸ ὄρος τῶν Μεθάνων ἡ ἦν πεδιάς, ἡ και δὲν ὑπῆρχε διόλου, διότι, κατὰ Παισαχνίαν, πρῶτον ἐπὶ Ἀντιγόνοιο τοῦ Δημητρίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀνέβησεν ἐνταῦθα πῦρ πολὺ ἐκ τῆς γῆς, και ἐσχηματίσθη τὸ ἡραϊσεῖον τοῦτο ὄρος, ὁ και κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ τοῦ Στράβωνος ἦν τοσοῦτον δραστήριον και φλογερὸν, ὥστε τὴν μὲν ἡμέραν ἦν ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ και τῆς

θεϊσῶδους ὀδμῆς, τὴν δὲ νύκτα ἐκλάμπον πόρρω και θερμικῶν μέχρι πάντε σταδίων τὴν Ὀλάσσαν. Και οἱ ὠραῖοι δὲ στίχοι τοῦ Ὁσείδιου ἦν ἡ ἀρχῆ,

Est prope Pitthaeam tumulus Troezena

συμφωνοῦσιν ἀκριβῶς πρὸς τοὺς λόγους τοῦ περιγραφοῦ και τοῦ γεωγράφου.

Αἱ τελευταῖαι ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐχρῶσιν ἐπὶ τὰς κορυφὰς τοῦ ὄρους; τῆς Δρυόπης, ὅτε σύννοος κατέβανον εἰς τὴν παραλίαν γυναικῆς δὲ πολλὰ ἀνέβανον τότε εἰς τὸ χωρίον, πατοῦσαι ἀναίσθητος τὴν κλασσικὴν ταύτην γῆν, και ἀδουσαι μετ' ἀταφορίας ἄσματα ἡμιθάβρακα, ὅπου ποτὲ χορὰς Τροίζηνίων παρθένων ἡδὲν ἐμμελῶς και ἐβρόθύμως τὰς ὠραίας ταύτας τροφὰς;

Ἔρωι; Ἔρωι; δε κατ' ὀρμάτων
στάσεις πόθον, εἰσάγων γλυκεῖαν
ψυχαῖ; χάριν οἱς ἐπιστρατεύση,
μὴ μοί ποτε σὺν κακῷ φανείης
μηδ' ἀβροθίμος ἔλθοι;

οὔτε γὰρ πυρὸς οὐτ'
ἀστρων ὑπέρτερον ἔστος,
οἶον τὸ τὰς Ἀφροδίτας
ἴσιν ἐκ χειρῶν

Ἔρωι, ὁ Διὸς παῖς.

Ἐλεύσεται τάχα ποτὲ ἡμέρα, καθ' ἣν αὐταὶ αἱ ἡμιχρῶναι Δαμκλίτιδες θελοῦσιν αὐθις προφέρει τοὺς στίχους τούτους τοῦ Εὐριπίδου, ἐννοοῦσαι τὰς λέξεις και αἰσθνόμεναι τὴν σημασίαν αὐτῶν; Ἡδὲ δὲ κατέπλευσε και ἡ λέμβος μου εἰς τὴν καλομένην Καμάραν, τὸν ἀρχαῖον λιμένα τῶν Τροίζηνίων, τὸν Πάγωννα, ὅπου ποτὲ προσωρμίσθη μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, μικρὸν πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῆνι ναυμαχίας; οὐριος δὲ ἀνέμος, κατερχόμενος ἀπὸ τῶν ὀρέων, εἰσῆδωσε τὸ πλοῖάριον μετὰ ἡμῶν ὠραν περίπου εἰς τὴν προσφιλεῖ νῆσον τοῦ Πόρου.

Τὸ ἐξ ἐριβροειδοῦς τραχίτου λίθου ἡραϊσεῖον τοῦτο ὄρος τῆς νήσου, πρὸ τῆς Τροίζηνιας ἀκτῆς ἐκτεινόμενον, και διὰ χθιμαλοῦ τινὸς ἀμμόδου; ἰσθμοῦ μετὰ τῆς ἀρχαίας νήσου Καλαυρίας ἐνοόμενον, ἀποτελεῖ τὸν μέγαν και περικαλλῆ λιμένα τοῦ Πόρου, μεσόγειόν τινα πανταχῶθεν περικλειστον Ὀλάσσαν, πάντα τὰ πλεονεκτήματα θλάσσης και λίμνης συνάμα παρέχουσαν. Μεταξὺ Πελοποννήσου και στερεῆς Ἑλλάδος κείμενος, ὁ ἀσφαλίστατος οὗτος και εὐρύτατος διάστος λιμὴν, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μεγάλην ἔσχε ναυτικὴν σημασίαν, ἐξωτερικὴν τε και ἐσωτερικὴν. Ὁ Παισαχνίας π. χ. θεωρεῖ ὡς Αἰγυπτιακὸν τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλείας τῶν Τροίζηνίων Ὄρου; ὁ δὲ δυτικώτατος μυχὸς τοῦ λιμένος τούτου, συριττὶ Κελένδριος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κλοόμενος, τὸ σημερινὸν Βίδι, ἐστὶν ἀπόδειξις προφανῆς τῆς ἀρχαιοτάτης μετὰ τῶν παραλίων τῆς φουινίκης και Κιλικίας συγκοινωνίας. Τὸν δὲ μετὰ τῆς Κρήτης σύνδεσμον ἀποδεικνύουσιν ὑπὸ τῶν περιπετειῶν τοῦ χρόνου δὲν κατ' ἐκροτωθῆσῆς ζετο, βεβαίως ἠθέλομεν ἔχει σήμερον πλείστας ἰ-

στομακὲς σπουδαίας εἰδήσεις, περὶ τοῦ πολυταρχοῦ βίου τῆς ἑλληνικῆς ἐν Καλαυρία θαλασπικῆς ἀμφικτιονίας, ὧν μία μόνη σήμερον διεσώθη, ὅτι τὸ 480 π. χ. ὁ λιμὴν τῆς Τροϊζῆνος προσδιωρίσθη ὡς σημεῖον κοινῆς συνελεύσεως παντὸς τοῦ συμμαχικοῦ ἑλληνικοῦ στόλου. Ὅποια δὲ περίεργος σύμπτωσης, καὶ σήμερον ὁ λιμὴν οὗτος τοῦ Πόρου εἶναι ὁ κοινὸς ἀπᾶσης Ἑλλάδος κνύσταθμος καὶ νεώριον.

Ὁ Στράβων λαλῶν εἰς δύο χωρία περὶ τῆς νήσου Καλαυρίας, ἀποκαλεῖ αὐτὴν ἀπλῶς νεσίδιον, ὅσον τριάκοντα σταδίων ἔχον τὸν κύκλον· οὐδόλω· δὲ διακρίνει μεταξὺ τῆς σημερινῆς μικρᾶς νήσου τοῦ Πόρου, καὶ τῆς πολλῆς μεζιζονος νήσου τῆς Καλαυρίας ἢ Πυουσανίας ὅπως σαφῶς διακρίνει δύο χωριστάς νήσους προκειμένας τῆς Ἠπείρου. Ἡ μὲν ἦν πλησίον τῆς Ἠπείρου, καὶ ἠδύνατό τις διὰ τῶν ποδῶν νὰ μεταβῆ εἰς αὐτήν, ἐκαλεῖτο δὲ τὸ πρῶτον Σραιρία, καὶ ἦν μνημὴ ἐπ' αὐτῆς Σραιρίου, τοῦ ἠγούρου τοῦ Πέλοπος, εἶτα δὲ ὠνομάσθη ἱερὰ δι' αἰτίαν τοιαύτην· Ἡ Αἰθρα, θυγάτηρ τοῦ Πελοπίδου Πιθίως βραχίλων τῶν Τροϊζηνίων, διαβαίνουσα ποτε εἰς τὴν νήσον Σραιρίαν ἔνα κομίσθη τῷ Σραιρίῳ χόρας, κατὰ τι ἄνερον ἐξ Ἀθηνᾶς, ἐμίγη μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀπάτην, ἤγειρεν ἐνταῦθα ἡ Αἰθρα νῆδον Ἀθηνᾶς Ἀπατουρίας, καὶ μετωνόμασε τὴν νῆσον Ἰερὴν ἀντὶ Σραιρίας, διέταξε δὲ πρὸς τοῦτοίς καὶ τὰς παρθένους τῶν Τροϊζηνίων νὰ ἀναθέτωσι πρὸ τῶν γάμων Ἀθηνᾶ τῆ Ἀπατουρία τὴν ζώνην αὐτῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα προῖον ὁ Πυουσανίας λέγει, ὅτι ἡ Καλαυρία ἦν ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ὅτε ἦσαν καὶ οἱ Δελφοὶ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅτι μετὰ ταῦτα ἀντήλλαξαν οἱ θεοὶ πρὸς ἀλλήλους τὰ χωρία ταῦτα, καὶ ὅτι ὑπάρχει ἐνταῦθα ἱερὸν Ποσειδῶνος ἄγιον κτλ. Ἐκ τοῦ Πυουσανίου λοιπὸν σαφῶς καταφαίνεται, ὅτι δύο ὑπῆρχον διακεκριμέναι νῆσοι ἀπέναντι τῆς Ἠπείρου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ σημερινὴ νῆσος τοῦ Πόρου ἐν γένει σύγκειται ἐκ δύο πετρῶδων συστημάτων, συνδεδεμένων μεταξὺ τῶν διὰ τινος χυμαλοῦ καὶ στενοῦ ἀμμάθους ἰσθμοῦ, φαίνεται ὅτι ὁ ἀμμάθης οὗτος λαίμῃς ἐσχηματίσθη μεταγενέστερον, καὶ ὅτι αἱ δύο πρότερον χωρισταὶ νῆσοι, ἡ Καλαυρία καὶ ἡ Ἰερὰ, συνενωθεῖσαι διὰ προσχώσεως τῆ κατ' ὀλίγον ἐπενεργεία τῶν κυμάτων, ἀπέτέλεσαν μίαν νῆσον. Ἡ περιφέρεια δὲ τῆς ἐλάσσονος νήσου τοῦ Πόρου κυρίως καλουμένου, εἶναι περίπου 30 στάδια, περίμετρος ἦν ἀποδίδει ἐσφραμένως ὁ Στράβων εἰς τὴν Καλαυρίαν δεκάκις μεζιζονα οὖσαν. Ὁ δὲ πορθμὸς ὁ χωρίζων τὴν νῆσον ἀπὸ τῆς ἠπείρου, εἶναι ἐν γένει, ὡς ὀρθῶς ἀναφέρει ὁ Στράβων, τετραστάδιος, καὶ εἰς τινὰ μέρη διαβατὸς καὶ περπατὸς, ὁ περὶ τὸν περὶ τῆς νήσου τὸ νεώτερον αὐτῆς ἦν ὀνομα Πόρος. Ἡ πόλις δὲ ἐπὶ τῆς Ἰερᾶς ἤφαιστείας νήσου ὑπάρχουσα καὶ ἐκτισμένη ἀτάκτως ἐκ τοῦ τραχίτου λίθου αὐτῆς ταύτης τῆς νήσου, παρ' ὅλον τὸ μήκος τῆς ἀκτῆς αὐτῆς, παρέρχει θέματα ἡδιστον τῷ θεωμένῳ τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἠπείρου, ἢ παραπλόντι αὐτὴν ἐπὶ ἀκατίου. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς οὐδὲν πρόχει βεβαίως ἐνδιαφέ-

ρον τῷ περιηγητῇ, καθ' ὅσον ἄμειρον βλῶς ἀρχαιοτήτων μετέχει πρῶτον τῶν ἰδιότητων ἐν γένει, αἵτινες εἶναι κοιναὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς πάσας δυστυχῶς τῆς Ἑλλάδος τὰς πόλεις· διὰ τοῦτο δὲ οἱ κατ' ἐξοχὴν ἀπονεμόμενοι εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόρου φύγοι εἶναι καὶ ἀδικοὶ καὶ ὑπερβολικοὶ ἀποτελέσματα μᾶλλον προσβληθείσης τινὸς κενοδόξου φιλοτιμίας, ἢ ἀπόρροιας συνειδήτου· εὐθείας καὶ ἀκεραίου· τούναντι δὲ μάλιστα οὐδὲν παραβάλλεται πρὸς τὸ κάλλος τῆς ἀπέναντι παραλίας, πρὸς τὸ ὑγιεινὸν τοῦ κλίματος, πρὸς τὴν ποιικιλίαν τῆς φύσεως, καὶ πρὸς τοὺς παντοδαποὺς περιπάτους καὶ ἐκδρομὰς διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Οἱ κάτοικοι τοῦ Πόρου εἰς ὅκτω περιόπου συμποσούμενοι χιλιῶδες, εἶναι συνάμα ναῦται καὶ γεωργοί, καὶ αὐτὰ δυστυχῶς ἢ ἀμφισβητοῦσιν αὐτῶν, πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν ὑποδεστέρα ἀνὰ αὐτῶν κοινῶνικὴν θέσιν, ἀπέναντι τῶν ἰσχυρῶν ἀστυγειτόνων Ἰδρυκίων. Ἄν ἠδύνατο, φίλε, νὰ εἰσακουσθῆ μία μου πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἀληθῶν συμφορῶν τῆς περιληφμένης ταύτης νέας μου πατρίδος εὐχῆ, ἤθελον εὐχῆσθαι πρὸς αὐτὸν νὰ μεταβληθῆ πᾶσα ἡ γλοσρὰ καὶ κατὰ μέρος ἀπέναντι πεδιάδ' εἰς ἐρημον τῆς Ζαχάρας, ἢ εἰς βράχον ἄγιον καὶ ἀπρόσιτον. Ναι μὲν ἀληθῶς ὁ Πόρος τότε δὲν ἤθελεν εἶταί τι πλέον τὸ θελκτικὸν ἐνδιαίτημα οἰκογενειῶν τινῶν τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τοὺς ἀρχαίους μῆνας τοῦ ὄρους, ἀλλ' ὁ Πόρος τότε βεβαίως, τοιοῦτον ἔχων λιμένα, καὶ τοιαύτην κατέχον θέσιν ἐν Ἑλλάδι, ἤθελε καταστῆ μία τῶν πρωτίτων ναυτικῶν νήσων ἀπᾶσης τῆς Ἑλλάδος, μία ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ δύναμις ἐπ' ἀγαθῷ τῆς κοινῆς πατρίδος· ἀλλὰ νῦν δυστυχῶς συμβαίνει, ὅτι καὶ ἡ γῆ ἔνεκεν τῆς θαλάσσης κακῶς γεωργεῖται, καὶ ἡ θάλασσα ἔνεκεν τῆς γῆς κακῶς πλέεται καὶ παραμελεῖται. Ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ μέλλον τῆς μικρᾶς ταύτης νήσου, οὕσης σήμερον τὸ ἀντικείμενον τῆς μομφῆς καὶ τοῦ φόγου πολλῶν, ἔνεκεν τῆς φυσικῆς αὐτῆς θέσεως εἶναι μέγα καὶ ζηλωτὴν, ἂν οἱ καλοὶ ἀγαθοὶ ἐν γένει κάτοικοι τοῦ Πόρου ἀπορρασιώσιν ἅπαξ νὰ παιδεύσωσιν εἰς τὴν ἀληθῆ παιδείαν τὰ τέκνα αὐτῶν, δι' οὗ θέλωσιν ἀρ' ἐκταῖν ἐκλείψει πεπαλαιωμένοι τινὲς προλήψεις, ὧν μόνη πηγὴ εἶναι ἡ ἀκουσία ἀγνοία.

Σαβδῶτον ἐσπέρα ἦν, ὅτε φιλόξενός τις φωνῆ φίλου τινὸς Πορίου, μὲ προσεκάλεσεν εἰς εὐάρεστον τινα ἐκδρομὴν θαλασπικὴν, εἰς τὴν ἐν Καλαυρία τῆς Ζωοδόχου πηγῆς Μοναστήριον. Τῶν μοναχῶν τὸ σεμνὸν κατοικητήριον τοῦτο ἐπὶ βράχου ἀποκρήνου καὶ ὑλῆεντος πρὸ 200 περίπου ἐτῶν ἐκτισμένον, ἀπέχει μάλιστα πέντε λεπτά τῆς θαλάσσης. Ἦτον ἡδὴ δειλὴ ὄψις, ὅτε ἤρχισμεν ν' ἀναβῆκίωμεν τὴν ἀνάκτῃ ἀλλὰ λείαν καὶ ὀμαλὴν ὁδὸν, τὴν φέρουσιν εἰς τὸ μοναστήριον. Πρὸς δεξιὰν τῆς ὁδοῦ, ὑψοῦται ἀμέσως τὸ ὄρος, κατὰφυτον καὶ ἀνοσβόλον· πρὸς ἀριστερὰν δὲ κρημνὸς καταλήγει ἡρέμα εἰς μικρὰν τινα τερπνοτάτην κοιλάδα, ὀριζομένην μεγαλοπραπῶς ὑπὸ σειρᾶς καταφύτων καὶ χλοερῶν ὀριδιῶν. Τὴν τερπνὴν δὲ ταύτην καὶ ἐνταυτῷ σῶς

ἐκρῆν φύσιν, φαταγωγομένην ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς ἄρι ἀνατελλούσης σελήνης, καθίστη ἔτι μᾶλλον σοβαρὰν καὶ ὑψηλὴν ἢ ὅσα τοῦ εἰσεδοῦ οἴκου, καὶ οἱ ἀναπεμπόμενοι Ὀρησκευτικοὶ ὕμνοι, τινῶν ὑπὸ τὰ δένδρα καθήμενων ἀορτίων ψαλτῶν. Τὴ μοναστήριον τοῦτο, ὃ σήμερον μόνη ἢ τερπνοτάτη αὐτοῦ θέσις, καὶ ἡ ἀπὸ βράχου ἀποτόμου ἀναβλύζουσα πηγὴ ὕδατος· ζωοδότου, καθιστῶσιν ἐπὶ ζῆλον, ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος· προσδιωρίσθε ποτε ὡς σχολὴν ἐκκλησιαστικὴν. Καὶ οὕτως ἀ- ὑπάρχει τις ἐν γένει θέσις κατ' ἀλλοίως πρὸς τοιαύτης φύσεως ἐκπαιδευτικὴν ἐγκαθίδρυμα, ἢν αὐτὴ βεβαίως ἦν ἐξελέχτο μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας· ὁ Κυβερνήτης, Μακρὰν τῆς τύχης τοῦ πολυταρχοῦ κόσμου, μακρὰν τῆς διαφθορᾶς καὶ τῶν ρυθιοργιῶν τῶν πόλεων, εἰς τόπον ὑγιεστάτων καὶ θελκτικώτατον, ὑπὸ τῆς θαλασπικῆς αὔρας καὶ τῶν εὐδαιμον ἀναθυμιάσεων τοῦ παρὰ τὴν μονὴν γλοσροῦ παραδείσου ζωογονοῦμενον, εἰς τόπον ἐμπνεόντα αὐτὸν ἀφ' ἐκταῦ ἀισθημάτων ὑψηλῆ, καθαρὰ καὶ ἀγνὰ, δύνανται βεβαίως νὰ τραφῶσι ψυχὰ εὐσεβεῖς, καὶ νὰ παιδευθῶσι νέοι, προωρισμένοι εἰς τὰ ὑψηλότερα τῆς κοινωνικῆς καθήκοντα, εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ Ὀρησκευτικὴν τοῦ ἔθνους διέπλασιν. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ τοῦ Κυβερνήτου σχολὴ διετηρήθη μέχρι τινός, ὅτε ὑπὸ τῶν καλουμένων συνταγματικῶν ὡς μὴ ὤφειλε διελύθη. Τὸ Μοναστήριον τοῦτο ἐπὶ τινὰ χρόνον ὡσαύτως ἐχρησίμευσε καὶ ὡς προσωρινὴν τῶν ὄρφανῶν ἐνδιαίτημα, μέχρι τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν Αἰγίνῃ ὄρφανοτροφείου, τοῦ μεγάλου τούτου καὶ ἀληθῶς φιλανθρωπικοῦ καταστήματος τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός. Σαφῆς τερπνῶν ἰληρᾶς, μελαγχολίας, ἀνεπισιθίτης καταλαμβανούσης· τὸ πνεῦμα ἐνώπιον τοῦ μεγάλου τῆς φύσεως, διεσκέδασαν τὸν χρόνον μέχρι τοῦ μεσονυκτίου· ἀλλ' ἦν τότε πλέον καιρὸς ἀναπαύσεως, καὶ ἀνεπαύθημεν μέχρι χαραγῆς τῆς ἡμέρας· ἀνάπαυσιν εὐαρέστως ἐκ διαλαεμμάτων διακοπτομένην, ἀπὸ τῆς νυκτερινῆς γλαυκῆς τῆς μελαγχολικῆς φάσμα, καὶ τῶν συντριβομένων κυμάτων τῶν σάλων. Ὁ πρωϊνὸς κυριακὸς κῆδων τῆς ἐκκλησίας προσεκάλεσε τοὺς ἀγίους εἰς τὴν ἐωθινὴν αὐτῶν προσευχὴν, ἡμᾶς δὲ εἰς μεσήγειον τινὴ ἐκδρομὴν πρὸς ἐπίτασψιν τῶν σωζομένων ἐπι ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐπὶ ἡμιόνων διήλθομεν ἐπὶ μίαν περίπου ὥραν τὰς καλλίστας τῆς νήσου Καλαυρίας τοποθεσίας, μέχρις οὗ ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς ἀντολῆς ἐπὶ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ ὕψιστον τῆς νήσου Ποσειδῶνιον ὄρος. Ἐνταῦθα λοιπὸν, ὅπου σήμερον ἀτάκτως ἐβρίμμενοι κείνται μόνον τρεῖς ἢ τέσσαρες λελαξευμένοι τετραγωνικοὶ ἀρχαῖοι λίθοι, μαρτύρια τῆς μεγάλης καταστροφῆς, ἔστατο ὁ ἀρχαιότατος οὗτος βουλος τοῦ Ποσειδῶνος ναός, δι' ἀνεκκαλαγῆς πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα λαβόντος τὴν νῆσον, τὸ κεντρικὸν ἱερὸν σημεῖον τῆς ἀμφικτιονίας, ἦτις ἐπὶ τῶν προδωρικῶν χρόνων ἐπὶ συνέδεε πόλεις, τὴν Ἐρμιόνην, τὴν Ἐπίδαυρον, τὸ Νεάπλιον, τὰς Πρασιαίας, τὴν Αἰγίναν, τὰς Ἀθῆνας, καὶ τὸν Ὀρχομεγόν

τὸν Μινυεῖον. Ποῖα πραγματικῶς δύναται νὰ εὐρεθῆ θέσις ἄλλη ταύτης καταλλοιότερα, πρὸς κοινὴν τῶν πόλεων ταύτων συνέλευσιν, ποῖον ἄλλο ἐπιτηδεύτηρον ναυτικὸν ὄργανηριον, ἢ ὁ λιμὴν τῆς νήσου ταύτης, πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν κοινῶν αὐτῶν ἐμπορικῶν καὶ ναυτικῶν συμφερόντων; Ὁ ἀρχαῖος οὗτος συμμαχικὸς ναός, ἀρ' οὐ πᾶσα ἢ ὅλασσα ἐπὶ μάλιστα κατοπεύεται, καὶ ἀρ' οὐ ἡ τετρακτύς τῶν ἀρχαίων νῶδων διεσκαρῶτο τῆς πολιᾶδος Ἀθηνᾶς ἐν Ἀθῆναις, τῆς Σουνιάδος ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ Σουνίῳ, τοῦ Πανελληνίου Αἰῶς ἐν Αἰγίνῃ, καὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου τούτου σημείου, ἔμεινε διὰ τὸ φύσει κείριον ἢ τῆς θέσεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν δωρικῶν ἐτι χρόνων, τὴ κέντρον ἀμφικτιονίας, παραδεξαμένης διὰ τὸ ἀξιομαχρον αὐτῶν δύο νέας ἄλλας πόλεις· συμμάχους, τὴν Σπάρτην ἀντὶ τῶν Πρασιῶν, καὶ τὸ Ἄργος ἀντὶ τῆς Ναυπλίας. Ὁ πανάρχαιος οὗτος ναός, ἀρ' οὐ ἀπώλεσε τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ σημασίαν, διετήρησεν ἀκεραίαν τὴν καθορῶς ἱερὰν, ὧν ἄσουλαν τῶν διακομμένων καὶ ναυχοῦντων. Ἐνταῦθα καὶ ὁ Δημοσθένης δις κατέρυγε διωχθείς· ἐντεῦθεν ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν τοῦ ναοῦ προφυλάτων, ὁ μέγας οὗτος πολίτης ἐθεῖτο διακρύβων τὴν κατὰ κρημῶν βένουσαν πόλιν τῆς Ἀθηνᾶς· ἐντεῦθεν ἐβρίψθη τὰ τελευταῖα αὐτοῦ μελαγχολικὰ βλέμματα πρὸς τὰ ὄρη τῆς Ἀττικῆς; Τίς ποτε ἐπισκαπτόμενος τὸ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μνημὴ τοῦ Δημοσθένους, ἀποθανόντος ἐνταῦθα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ἐκταῦ ἐσωτάτην πεποιθήσιν, δύναται ἀδραρυτὶ νὰ προσφέρῃ τῆς τελευταίας λέξεως, ὡς τὸ σῶμα τοῦ Δημοσθένους ἐξήνεγκεν, ἀεγὼ δ', ὦ φίλε, Ποσειδῶν, ἐτι ζῶν ἐξελίσταμαι τοῦ ἱεροῦ. Τῷ δ' Ἀντιπάτρῳ καὶ Μακεδόσιν, οὐδ' ὁ σὸς ναὸς καθορῶς ἀποδέλειπται. Ἐνταῦτα εἰπὼν καὶ στενάχης ἔπεσε καὶ ἀφῆκε τὴν ψυχὴν. Σύνοους, φίλε, καὶ σοβαρῶς καθίσταται ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὁ ἀνθρωπος, ἀναμνησκόμενος τὸν ἐπὶ τοῦ ἐρήμου τούτου ὄρους τραγικὸν θάνατον ἐνὸς τῶν μεγίστων ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος· ἀπεπλίζεται δὲ διὰ τὰ ἀνθρώπινα, ἅταν ἀναπολήσῃ καὶ σχετικῶν τι πρὸς τὸν θάνατον τοῦ Δημοσθένους ῥητὴν τοῦ Πυουσανίου, λέγοντός σου, ἂν δὲν με λάνθῃ ἡ μνήμη ἐν τοῖς Ἀττικοῖς αὐτοῦ. « Δημοσθένη μὲν ἡ πρὸς Ἀθηναίους ἄγαν εὐνοία εἰς τοῦτο ἐχώρησεν. Ἐῦ δὲ μοι λελέχθαι δοκεῖ, ἄνδρα ἀρετιῶς ἐκπεσόντα εἰς τὴν πολιτείαν καὶ πιστὰ ἠρησάμενον τὰ τοῦ δήμου, μήποτε κινῶς τελευτῆσαι, ἢ ἄλλ' ἢ ἀρετῆ, φίλε, ἐν πάσι, ἀθάνατος οὕτω ἰδέα, ἀείποτε κατισχίσει ἐν τέλει πάσης ἠνιότης ὑλικῆς βίας, περιστεύουσα καὶ μετὰ θάνατον τὸ ἀδῶν θῆμα αὐτῆς, μετ' ἀμαρτίου στεράνου ἀθανάτου δόξης. Τὸ ἐν τῷ νῶθ τοῦ Ποσειδῶνος μνημὴ τοῦ Δημοσθένους, ἢ παρὸθένος ἱέρεια περιεβρῆντιζε κατ' ἐκαστὴν, ὡς τόπον ἀγιον καὶ ἱερὸν, οἱ κάτοικοι τῆς Καλαυρίας ἐτίμων τὸν Δημοσθένη ὡς τὸν ἥρωα τῆς νήσου αὐτῶν, καὶ πάντες οἱ Ἕλληνας, ὧν ἡ καρδία εἰσέτι ἐπαλλεν εἰς τὴν λέξιν ἐλευθερία, συνέβριον ἐνταῦθα ὡς εἰς τόπον ἄγιον προσκυνήσεως. Κίλικες περπατοὶ ἦσαν

πρώτοι, οι βεβήλων θέντες χείρα ἐπὶ τοῦ νεοῦ τούτου, τοῦ κατὰ πᾶν τὸ Αἰγαῖον πέλκτος τὰ μάλισ τιμωμένου, καὶ ὑπὸ τοῦ Βύμενου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀττάλου πλουτισθέντος ἐσχάτως; ἔτι ἡμῶς ἐπὶ τῶν Ἀντωνίωνων ὑπῆρχε μετὰ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ λατρείας, ἡ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης ἡ μνήμη αὐτοῦ ἀναίμακται εἰς τὸ μεσαιωνικὸν σκότος, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς περιηγηταί, οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸν ἱερὸν τοῦτον χώρον, πάντοτε ἀπλήτων ἐνταῦθα ἐρχάτας, κομίζοντας ἐπὶ τῶν ἡμῶν αὐτῶν τὰ λείψανα τοῦ νεοῦ εἰς τὴν παραλίαν, ἕκ ἐνοικηδομηκῶσιν αὐτὰ εἰς οἰκίαν ἰδιωτικῆς καὶ μοναστηριακῆς ἐν Πόρῳ καὶ Ἰδρᾶ.

Ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδὸς ἦγε διὰ μέσου τῆς νήσου, ὅπου ὁ περιηγητὴς Σίνδελος τὸ 1765 ἀνεκάλυψε τὰ εἰσπείρα τῆς ἀρχαίας πόλεως τῆς Καλαυρίας; ἀλλὰ σήμερον οὐδὲν τούτων ἔχουσι ὑπάρχει κοιλίης δὲ τις ὠρειοτάτη ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου, κεκαλυμμένη τὸ πολὺ ὑπὸ ἀμπέλωνων, καὶ μονή τις ἐγκαταλειμμένη τῆς ἀγίας Πρασκηνῆς; εἶναι τὴν μόναν, ἐπ' ἧν παροδικῶς προσηλοῦται τοῦ ὕδατος ἢ προσοχῆ. Πανταχοῦ ὅμως ἡ φύσις, οὐκ ἀχρηστὰ καὶ ποικίλη, διασκεδάζει τὴν μονοτονίαν τῆς ἐρημίας; ὅθεν ἀνεπαίσθητως κατέβημεν εἰς τὸ καλούμενον στενόν, ἦτοι τὸν στενὸν ἀμυγδαλῶν καὶ χαμαλῶν ἰσθμῶν, τὸν συνδέοντα τὴν Καλαυρίαν κυρίως καλούμενον μετὰ τῆς Ἰερᾶς, ἢ τοῦ Πόρου. Ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδὸς ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου φέρει διὰ τοῦ πηλίου καλούμενου ναυστάθμου, ὅστις σήμερον μένει ἔρημος, μετὰ τὸν τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ νεοεὐρῶν καὶ κόσμιον κτίριον, ὃ πρὸ ἐπιπέτας περίπου οἰκοδομηθέν, ἔμενε μέχρι τούτου κεκλεισμένον καὶ ἀχρηστον, ἕως διότι ὑπῆρχε προφανῆς δυσαναλογία μετὰ τοῦ σχετικῶς γιγνενταίου τοῦ κατὰστέμματος τούτου, καὶ τοῦ σπιθαμιαίου τῶν ἀμψ' αὐτό. Ἀλλὰ πρὸ ὀλίγων μόνων, ὡς μὴ διηγεῖτο ὁ φίλος συνοδοιπόρος, ὃ νῦν διευθυντὴς τῶν ναυστάθμου Γεώργιος Τομπάζης, μετέφερον εἰς τὸ κτίριον τοῦτο τὴν γκαρβίαν τοῦ ναυστάθμου, ὅστις κατ' αὐτὸν νέαν ἔλαβεν ἀπὸ τινος χρόνου ὄθισιν καὶ ζῶν. Βίε ταῦτα, φίλτατε, διηγουμένου τοῦ φίλου, μόλις προσῆλθον ἀπὸ κολλοῦ ἤδη πάντα τὰ ἀρῶντα τὸ ναυτικὸν ἡμῶν μετὰ τοῦ ναυστάθμου ἐν Πόρῳ, εἰθισμένους νὰ θεωρῶμεν ἀλλοθῶς ὀλίφως, ὡς τι πτώμα ἐκτετον καὶ σσηπύς; τινὸς πάλαι ποτὲ κολοσσαίου καὶ βροστολογίου γίγντος; ὅθεν μᾶλλον τύχη ἢ περιέργει μ' ἔρριψε τὴν ἐπιούσαν πρὸς τὸ νέον τοῦτο διευθυντήριον τοῦ ναυστάθμου. Μακρόθεν δὲ ἀκούομενοι κράτοι ἀλλεπάλληλοι ὑπονόμεον ἤγειραν ὡς ἀπὸ ληθῆργου τὴν βραβύθμον ψυχῆν μου, λέγουσαν ἤδη καὶ ἑαυτήν.

Ἀγαμέμνωνος ὦ κόρα ἦλθον Ἠλέκτρα ποτὶ σὺν ἀγροτέρων αὐλῶν.

Αὐτὴ δὲ πρῶτον καὶ ἑκτὴν ἢ ἐγκατάλειψις τοῦ σεσθρωμένου οἴκου τοῦ παλαιοῦ ναυστάθμου, ἐβάνη μοι ἤδη παρερχομένη αὐτόν, ὡς τις ἀπὸ τῆς τετριμμένης καὶ βραβυθῶδους ὁδοῦ ἀγχιθὴ καὶ σωτηρία παρῆχλυσι; ἢ δὲ πραγματικὴ ζῶη καὶ ἀσυνθήκη κίνησις, ἥτις αἶφνας μετ' ὀλίγων παρουσιάσθη ἐν τῷ

τοῦ εὐρυχώρου περιόλου τοῦ νέου ναυστάθμου, ἀκοντα μ' ἐξήγειραν καὶ ἠνάγκασαν νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἄγνωστον ταύτην γῶσαν. Ἀνυπόμμαι, φίλτατε, ὅτι μὴ ὦν ναυτικός; δὲν δύναμαι νὰ σοὶ ἐκθέσω λεπτομερῶς καὶ ὀνομαστικῶς ἐν τῷ ναυστάθμῳ νῦν ἐπιχειρουμένης ναυτικῆς ἐργασίας; μάθς δὲ μόνον ἐν γένει ὅτι, ἂν μὴ τις καταχθόνιος δαίμων φρονήσῃ αὐθι; τὴν νέαν ταύτην τοῦ ναυστάθμου ἡμῶν ἀνάπτειν, ὃ διευθυντὴς αὐτοῦ Γεώργιος Τομπάζης, θέλει ἔχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ ἡμῶν, τὴν δόξαν τοῦ τελειωτοῦ τοῦ ἔργου τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ θείου Ἐμμανουὴλ Τομπάζη, πρώτου ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἤδη, ἐγκλιθεῖσαν τὸν κοινὸν τῆς Ἑλλάδος δημοσίον ναυστάθμον. Ἰσοπεδῶτες, χῶματα, ἀναβύθροι, προκυμᾶται, ἀποθῆκαι ὕλικου, ἐργαστάσια, ἐφοπισμοὶ καὶ ἐπισκευαὶ πλοίων, διατάξεις τοῦ γκαρβίου, κατὰ τὰς μεθοδικωτέρας τοῦ ὕλικου, διεύθυνσις αὐστηρὰ τοῦ προσωπικοῦ, ταῦτα εἰσὶν ἐν γένει τὰ ἔργα, ὅσα ὑπὸ τὴν ἀμεινον ἐπιτήρησιν τοῦ παρόντος ἀκόλου διευθυντοῦ τοῦ ναυστάθμου, ἐν πάσῃ διαπραττόνται ἀκριβῆς. Ἄν τοιαῦτα ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν ἐνέργεια, ἂν τοιοῦτος ἀπ' ἀρχῆς ἐπεκράτει ἐνταῦθα ζήλος, ὁπόσον ἀλλοῖα ἤθελεν εἶσθαι νῦν τοῦ ναυστάθμου ἡμῶν ἢ ὅψις, καὶ τοῦ ναυτικοῦ ἡμῶν ἢ κατὰστασις! Ἀπονέμων δὲ ἐνταῦθα τὸν δίκαιον καὶ πρέποντα ἔπαινον πρὸς τὸν παρόντα διευθυντὴν τοῦ ναυστάθμου, οὐδένα ἀρχαιότερον μέμνημαι, οὐδένα προγενέστερον κατακρίνω ἕως καὶ οὗτοι δὲν εἶχον ἀδικον, ἀλλ' ἐγὼ γεγονότα ἀπλῶς περιγράφω, Κύριος δὲ ἐτάζει νεφροῦς καὶ καρδίας. Διατρέχων δὲ τὰ ἐν τῷ λιμένι διάφορα ἠγκουροβλημένα οὕτως εἰπεῖν ναυάγια τοῦ στόλου ἡμῶν, ἅκων ἐσκέρτησα βίψα τὰ βλεπόμενα ἐπὶ τοῦ γκαρβίου καὶ κατηφορῶς νῦν Λουδοβίκου, ἐν ᾧ ποτὲ ἐξ ὀλοκλήρου; μὴνας οἰκίσας, περιήλθον τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Ἀνατολῆς. Οὐδέποτε ἀπὸ τῶν ἐνδόξων χρόνων τῆς ἐπαναστάσεως ἡμῶν, ἢ ἑλληνικῆς σημαίᾳ ἀνεπετάσθη εἰς πλοῖον ἐξωτερικῶς μὲν λαμπρότερον, ἐσωτερικῶς δὲ ἰσχυρότερον, κατὰ δὲ τὸν πλοῦν δεξιώτερον καὶ ταχύτερον, καταδεικνύον ἀριθῆλως τὴν ἐπιστήμην τοῦ δημιουργοῦ αὐτοῦ Γεωργίου Τομπάζη. Ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος Ραφαήλ, τέκνον ἀρχαῖον τῆς ἐπαναστατικῆς λεοντοκάρδου Ἰδρᾶς, ἐνέει νέου ἀξιοματικοῦ, πάντες ἐξελοθέντες ἀρίτως τῶν ναυστάθμων καὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, πρὸς δὲ ὀκτώ δόκιμοι, οἱ πλεῖστοι μαθηταὶ τοῦ ἡμετέρου τῶν Εὐελπίδων σχολείου, ἀπετέλουν τὴν ἀρχουσαν τοῦ πληρώματος τοῦ πλοίου μερίδα, αὐτὸ δὲ τὸ κυρίως καλούμενον πλήρωμα, ἐκ διακοσίων δέκα ὀκτὼ ἀνδρῶν ναυτῶν Ἰδραίων τε καὶ Πορτίων συγκείμενον, ἦν ἀπαρτίμιλλον εἰς τὰ τρομερὰ οὕτως εἰπεῖν καὶ φρικαλέα αὐτοῦ καθήκοντα ὃ δὲ πολίτης καὶ ἀνάρετος ἱερεὺς, καὶ ὁ φιλόσοφος καὶ δεξιότητος ἱατρός, ἐπέχεον ἐπὶ πάντων τῶν καμνόντων, ὃ μὲν τῆς εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ, ὃ δὲ τῆς εὐεργεσίας τῆς ἐπιστήμης. Τοιοῦτος ἐξῆλθε τοῦ λι-

ΚΙΟΡΟΓΛΟΥΣ.

Περσικὴ ἐποποιία.

(Συνέχεια. Ἰδε φύλλοι 205 206, καὶ 207.)

—οο—

μένος τοῦ Πόρου πρὸ δεκαετίας περίπου ὁ θαλάσσιος οὗτος δράκων, ἵνα παραπλεύσῃ τὰ ἐνεῦθεν τοῦ Ἑλλησπόντου τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας παράλια, πρὸς ἐπίσχυσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου, πρὸς καταδίωξιν τῶν ἀναφανέντων τότε πολυπληθῶν πειρατῶν, καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν συμπερόντων τῶν ὑπερκόων τοῦ βασιλέως ἐν γένει. Ἀμπερὰ καὶ ἑλληνικῆ ὄντως αἴτη ἰδέα, ἦν ὅμως τότε πολὺ ἐνθυμοῦμαι τῶν ἀποστρεφόμενων τοὺς ἀγαθοὺς νεωτερισμοὺς, ὡς ἀγυρτεῖαν καὶ ματαίαν ἐπίδειξιν κατεβραδιδούργησαν καὶ ἐγλεύασαν. Καὶ ὅμως τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐξῆμῆνου τούτου περίπλου ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ ἰδέα αὐτὴ ἦν προῖον συναιτῆς κερφαλῆς καὶ ἑλληνικῆς καρδίας. Τί ἀληθῶς δὲν κατώρθωσε πανταχοῦ ἢ παρουσία τοῦ πλοίου ἡμῶν! Αὐτὸ καὶ ἐκ τῶν ὠραίων, ἀρειμάνειον καὶ μεγαλοπρεπές, εἰς τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς λιμένας τῆς Τουρκίας παριστῶν τὴν Ἑλλάδα, ἀντιπροσωπεῖον τὴν κοινὴν πατρίδα, ἐλατρεῦτα παρὰ πάντων ὡς τὸ κέντρον τῆς δουλείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς θουλείας καὶ τῆς βραβυθῆτος. Ἰδίως δὲ ἐν μὲν Ὀσσαλονικῆ ἡλευθέρωσε νέον τινα Ἑλληνα, ἀρπαγέντα ἐν Παιραιεῖ ὑπὸ τοῦ πλοῦ ἀρχοῦ τουρκικοῦ τινος πλοίου, ἐν δὲ Κυδωνίας κατάρθωσε νὰ παιδευθῶσιν αὐστηρῶς οἱ τολμησαντες νὰ καταστρέψωσι τὰς σπρυγίδας τοῦ Προξένου ἡμῶν, καὶ νὰ λάβῃ τέλος ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ ἢ πρὸ χρόνων ἐκκρεμῆς ἐμπορικῆς ὑπόθεσις μεγαλεμποροῦ τινὸς τῆς Σύρου. Ἐν Μοσχωνσίῳς τριάκοντα ναῦται ἡμῶν, ἀποδιδραστήντες ἐνοπλοὶ εἰς τὴν ξηρὰν, ἀπέδειξαν ἐν ἀκέρει εἰς τὰς ἐκεῖσε τουρκικὰς ἀρχάς, ὅτι δὲν μαστίζονται ἀτιμωρητὶ ὑπήκοοι τοῦ βρασιλέως. Ἐν Μιτυλήνῃ ἀμέσως τῶν φυλακῶν ἡλευθέρωσε τοὺς ὀλίγους ἐκεῖνους, οὓς ἡ τουρκικὴ αὐθαίρεσις ἐκράτει παρανόμως δεσμῶν. Ἐν Κῶ δὲ, ἐν Ἐφέσῳ, ἐν Κύπρῳ, καὶ ἀλλαχοῦ μέχρι Συρίας, αἱ ἐπισηφαίσις καὶ ἀδύβαιοι σχέσεις τῶν προξένων ἡμῶν πρὸς τὰς τουρκικὰς τοπικὰς ἀρχάς ἐνισχύθησαν καὶ ἐστερεώθησαν, τὰ δὲ διεθνή αὐτῶν διπλωμάτια παρὰ πάντων ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ἐγένοντο σεβαστά. Τοιαῦτα ποτὲ διεπραξέτο ὁ δέσμιος οὗτος ταῦν καὶ ἀπόστρατος γέρον Λουδοβίκος! ἤκουσα δὲ μετὰ χαρᾶς, ὅτι τὸ γκαρβίον αὐτοῦ ἀλλ' ἐτι ἀκμαῖον σκάφος μέλλει μετ' οὐ πολὺ νὰ διασχίσῃ πάλιν τὰ κύματα.

Ἄν ἠδυνήμην, φίλε, νὰ ὑποθέσω, ὅτι ἦ ἐν τῇ Ἀττικῇ κομψότητι τῶν αἰθουσῶν τῶν Ἀθηναίων εἰθισμένη ἀκούη σου, ἠνεύχτο ν' ἀκούῃ περαιτέρω καὶ ἄλλων παραπλησίων, ἕως ἐτόλμων νὰ ἐξακολουθῶ; ἀλλὰ μηδεμίαν ἔχων εἰς τοῦτο πεποιθήσιν, διακίβη ἐνταῦθα τὴν μακρὰν ταύτην ἐπιστολήν μου. Ἄν ἔλθῃς προσεχῶς νὰ μὲ ἐπισκεψῆς ἐνταῦθα, θέλω κρίνει ὅτι δὲν σοὶ δυσήρσησεν ἢ μακρηγορία μου, ἂν δὲ τούναντιον ἐμμελής ἀκίνητος ἐν Ἀθήναις θέλω ἐπανελθεῖν σοὶ αἰτήσῃ συγγνώμην.

Ἐν Πόρῳ τῇ 20 Ἀυγούστου 1858. Ὁ φίλος σου Κ. ΦΡΕΑΡΙΤΗΣ.

Ὁ Πείργαν Ἀρὰν λέγει τότε εἰς τοὺς περὶ αὐτόν.— Παιδιά μου καὶ φίλοι μου, μήτε βήμα παραμυθῆ. Μένετε ὅπου εἰσθε; κανεὶς ἐξ ἡμῶν δὲν δύναται ν' ἀνοθῆ ἐκεῖ ὅπου ἵσταται ὁ Κιόρογλου. Πρέπει νὰ ἀποθῆνῃ ἢ νὰ καταθῆ. Αἰὰ τὰ ἐνδεχόμενα, ὁ Κιόρογλου ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν κορυφὴν ἀλλὰ τὸ χειρότερον πάντων ἠσθένησεν ὁ Κιράτ. Ὁ Κιόρογλου τότε στραφῆς πρὸς τὴν Μίκαν προσπηχίθη οὕτως.— Ὡ θεῖ! ἐν ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου μου ἐφθασε, μὴ με ἀφήσῃς νὰ ἀποθῶ μετὰ τῶν Σουινιτῶν.— Παρατηρήσας τότε τὸν Κιράτ καὶ ἰδὼν αὐτὸν νεμόμενον καὶ τρώγοντα χόρτον μὲ ὄρεξιν, σημεῖον προφανές ὅτι ἡ ὑγεία του ἐβελτιούτο, χάρις εἰς τὴν προσβοῆν τῆς ἀγίας ψυχῆς τοῦ Ἀλῆ, ἐφφράθη. Τότε ἐπορεύθη διὰ νὰ ἐρευνησῇ τὴν φάρμακα πλάτος δώδεκα μέτρων ἔχουσαν καὶ διελογίσθη.— Ὁποιοὺνδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἀποτελεσμα θέλω νὰ δοκιμάσω. Ἐάν ὁ Κιράτ ὑπερπηδήσῃ τὴν φάρμακα ἐσώθημεν· ἐάν δὲ ἔχι ὁ ἀπολεσθῶμεν καὶ οἱ τρεῖς κακὴν κακῶς, ἐγὼ, ὁ Κιράτ καὶ ὁ Αἰβλῆ σιντρίθονται εἰς τὸ βῆλος τοῦ βραβύθρου. Δὲν δύναμαι νὰ βραδύω περισσύτερον.— Μετὰ ταῦτα εἶπε πρὸς τὸν Κιράτ:

— Οἱμοὶ! ὦ ἴππε μου, μὴ ἐντροπισθῆς; Ὁθὲς περικλύψω με μεταξὺ τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν ὁ πατρώσιος τοὺς προσθίους καὶ τοὺς ὀπισθίους πόδας σου μὲ χρυσίον καθρόν. Ἐμπρός, ἐμπρός, ὦ Κιράτ μου, φέρε με εἰς τὸ Σαμλί Πέλι τὸ σῶμά σου εἶναι στρογγυλόν, λεπτόν καὶ θαλάσσιον ὡς κλάμος. Δεῖξέ μοι τὸ ὅποιον δύνασαι νὰ κάμῃς, ὦ ἴππε μου· νὰ σὲ ἴδῃ ὁ ἐχθρός καὶ νὰ τυφλωθῇ ἀπὸ τὸν φθόνον (1). Δὲν εἶσαι ἐκ τοῦ γένους τοῦ Κολάν; δὲν εἶσαι ὁ διστήγονος τοῦ Δούλδούλ (2); Ὡ Κιράτ, φέρε με εἰς τὸ Σαμλί Πέλι, εἰς τὰ πηλοκάρια μου. Ὁθὲς κόψω ἐπιβλήματα μεταξὺ τῶν, καὶ ὁθὲς κεντήσω διὰ σὲ ἐπίτηδες. Ὁθὲς ἐφφρανθῶμεν, καὶ ὁ ἐρυθρός οἶνος ὁθὲς ἔσῃ ὡς παταμάς. Ὡ Κιράτ μου! σὺ τὸν ὅποιον ἐξέλεξα μετὰ χιλίων πεντακοσίων ἴππων, ἐμπρός, ἐμπρός, φέρε με εἰς τὸ Σαμλί Πέλι.

Ὁ Κιόρογλου τελειώσας τὸ φῆμα τοῦτο ἤρχισε νὰ περιῆγῃ τὸν Κιράτ. Ὁ Πείργαν Ἀρὰν τὸν εἶδε κἀκῶθεν, καὶ μαντεύσας ὅτι ὁ Κιόρογλου ἠτοίμαζε τὴν ἴππον διὰ νὰ ὑπερπηδήσῃ τὴν φάρμακα εἶπεν εἰς τοὺς περὶ αὐτόν.— Ὁέστε νὰ στοιχηματίσωμεν ὅτι ὁ Κιόρογλου ὁθὲς ἀποτολήσῃ νὰ ὑπερπηδήσῃ τὸ βραβύθρον τοῦτο; ἢ μεγάλη του γενναϊότης; μὲ ἀρέσκει. Ἡ εἶσθαι μάρτυρες ὅτι ἐάν ὑπερπηδήσῃ

(1) Αὐτοκτεσί. ὁ ἐκέρχῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κακούργου.
(2) Δούλδούλ, ὄνομα τοῦ περιφθόρου ἀραβικοῦ ἴππου τοῦ ἄλλο, γαμβροῦ τοῦ προσφῆτου.

ἀπεντήσωμεν εἰς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου τοῦ Κιόρογλου, δὲν δυνάμεθα ἐπομένως νὰ μὴ τὸν γνωστοποιήσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην, πολλῶν δὲ μᾶλλον καθύπερθε τὸν ἀναγνώστην, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ συμδάντου τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου. Ὁ ἀπαρτήρησαν ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ προλαθὼν κεφάλαιον τὴν ὑπερβολὴν τῆς Περσικῆς ἐπινομίας, ὅτι ὁ Κιόρογλου ἐξήλειψε διὰ μόνον τῆς πίστεως τῶν δακτύλων τὸν τύπον χρυσοῦ νομίσματος. Οἱ ἡμέτεροι ἤρωες ἀρκεῖται εἰς τὸ νὰ κόψωσι τὸ νόμισμα εἰς δύο, καὶ νομίσματα ὅτι ἐπράξαν ἀδύνατον τι. Τὸ ἀλλοίως ὅμως ἀδύνατον εὐρίσκει τὴν μόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ Δεμουρτζὶ ὄγλου, δηλ. ὁ υἱὸς τοῦ σιδηροργατοῦ, ὅστις, ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς πύλας Νικησθέν, ἀκούσας τὴν δόξαν καὶ τὴν μεγαπρέπειαν τοῦ λαοῦ — Ἦ κερδία μου ῥηγνίσται ἐνταῦθα ἕνεκα ἀρχίας εἶπε, καὶ ἀνεχώρησεν ἔρικπος εἰς τὸ Σαμλί Πέλι. Ὁ Κιόρογλου κωνηγὼν εἰς τὴν πύρξ τοῦ φρουρίου του καὶ ἀπεντήσας αὐτὸν λέγει κατ' ἀρχάς — Ἰδοὺ ὄρατος νέος. — Ὁ Δεμουρτζὶ τῷ ἀνέφερε τὴν αἰτίαν του. — Ψυχὴ μου, ἀπερίθη ὁ κύριος, πρέπει νὰ ἡσέβης ὅτι εἰς μὲν τοὺς ἀνδρείους διδῶ ἄρτον, εἰς τοὺς ἀνάηδρους δὲ τίποτε. — Φίλοι, λέγει εἰς τοὺς κωνηγούς του, ἐγὼ ἤρα ἐδῶ τὸ κωνηγί μου. — Εἶπε λοιπὸν εἰς τὸν Δεμουρτζὶ ὄγλου νὰ γονατίσῃ, κλῆθῃ; οἱ ἄρβανες κάμηλοι, καὶ νὰ ἐκβάλῃ τὸν πῖλόν του. — Ἐπειτα ζητεῖ μῆλον, ἐκβάλλει τὸ δακτυλιδίον του, τὸ στήριζει ἐπὶ τοῦ μῆλου τὸ ὄπισθον θέτει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Δεμουρτζὶ, ἀπομακρύνεται, ἐντείνει τὸ τόξον του, καὶ διαπερᾷ διὰ τοῦ δακτυλίου τὰ ἐξήκοντα βέλη τῆς φρετρῆς του.

— Ἰσχυριστήθεις βλέπων ὅτι ὁ Δεμουρτζὶ οὕτως κἀν συνώρυσθη, λέγει εἰς τοὺς συντρόφους του — Ψυχὰ μου, κερδία μου, ὅστις ἀγαπᾷ αἰς συντελέσει εἰς τὴν ἐρπύσειν τοῦ Δεμουρτζὶ ὄγλου. — Ἦν ἀκαρεῖ, οἱ λησταὶ ἐξέβαλαν ἕκαστος τὸ φάρμακον, τὰ ὄπλα καὶ τὴν ἱπποσκευὴν των, καὶ ἐδώκαν τῶσα πράγματα, ὅσπερ ὁ ξένος παρεούθῃς κατέστη πλούσιος. — Τὸν ἄγουσιν εἰς τὸ Σαμλί Πέλι καὶ ἐσορᾷ αὐτὸν τὴν ἔλευσίν του. Ὁ Κιόρογλου δὲ αὐτοσχεδιάζει δι' αὐτὸν εἰς τὸ ἐπιδέρσιον, καὶ εἰς τινὰ τῶν στραφῶν του λέγει:

— Κανεῖς ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ἤθελε γνωρίσει τὰ μεγάλα μου κατορθώματα ἄνευ τῶν λαμπρῶν ἀσμάτων μου. — Καί, ὅ,τι ἐπράξα, τὸ ἐπράξα διὰ τοὺς φίλους μου καὶ οὐδέποτε ἰδιοτέλεια ἐγεννήθη.

— Ἀλλ' ἀκούσατε τώρα, ἀνακράζει ὁ ῥαψωδός, τὴν ἱστορίαν τῆς ἡγεμονίδος Νικησθέν, θυγατρὸς τοῦ σουλτάνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἦ ὄρατα ἡγεμονίς ἀκούσασα τὴν λαμπρὴν φήμην τοῦ Κιόρογλου συνέλαθεν ἔρωτα πρὸς αὐτόν. Ἠμέραν τινα καθ' ἣν ἐξῆλθε διὰ νὰ περιπατήσῃ εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς πόλεως, καὶ ἀκούοντας τὸν ἦχον τῶν τυμπάνων ὅλοι οἱ διαβάται καὶ οἱ ἔμποροι ἐφυγον διὰ νὰ μὴ ἀποτίσῃσι διὰ κεφαλικῆς ποινῆς τὴν χάριν ὅτι εἶδον αὐτήν. Ὁ Μπελλὶ Ἀχμέτ (δηλ. ὁ δῖος σήμος Ἀχμέτ) εὐραθείς ἐκεῖ λέγει καθ' ἑαυτόν. — Ἀρ-

ὄ ὄνομάζεσται Μπελλὶ Ἀχμέτ, δὲν ὀκτῆς τὴν ὠραϊκὴν ταύτην ἡγεμονίδα; — Τὴν εἶδε τῷ ὄντι, ἀλλὰ παρ' ὀλίγον ἐκινδύνευσε· διότι ἡ ἡγεμονίς μὴ ἀνεχομένη ἀστεϊσμούς, τὸν κατεπάτησε καὶ ὀκτῆς τὸν ἀπηγγέλλον οἱ εὐνοῦχοι, ἐκ κατ' ἐπιτυχίαν δὲν ἐπήρξατο εἰς τὸν νοῦν τὸ νὰ τῇ εἴπῃ θερμοῦς παρκαλιῶν ὅτι ἦτο γέννημα τῆς Θεοδοσιουπόλεως. — Παρεούθῃς ἡ ἡγεμονίς τὸν ἔρωτά ἐκ τυγχὼν εἶδεν εἰς τὰς χώρας ἐκείνας κάποιον Κιόρογλου, καὶ ὁ Μπελλὶ Ἀχμέτ, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο ἡλίθιος, ἔσπευσε νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι εἰς τῶν ὑψηρῶν του. Τότε ἡ ἡγεμονίς τῷ ἔρριψε χρυσοῦν ἀφθονον καὶ τῷ ἐνεχέρισε διὰ τὸν κύριόν του τὴν εἰκόνα τῆς μετὰ ἐπιστολῆς διαλαμβανούσης τάδε:

— Ὁ σὺ ὁ ὁποῖος ὄνομάζεσαι Κιόρογλου ἡ φήμη τοῦ ὀνόματός σου ἔρριψε θέλητρα εἰς τὰς ἡμετέρας χώρας. Ὀνομάζομαι Νικησθέν, θυγάτηρ τοῦ Σουλτάν Μουράτ. Σὲ λέγω, διὰ νὰ μάθῃς ἐν δὲν τὸ ἡσέβης ἀκόμη, ὅτι ἐπιποθῶ σφοδρῶς νὰ σὶ εἶδω. Ἐκ εἶσαι γενναῖος, ἐλθέ εἰς τὸ Ἰσταμποῦλ καὶ ἄρπαξέ με.

Ὁ Μπελλὶ Ἀχμέτ ἀναχωρεῖ εἰς τὸ Σαμλί Πέλι, καὶ παρουσιάζεται εἰς τοὺς σκοποὺς ὅτινας μακρόντες τὰ κατ' αὐτὸν ἄγουσιν εἰς τὸν Κιόρογλου. Ὁδῶτος δὲ ἰδὼν αὐτὸν ἔχοντα κληῖθ ὄψιν διέταξε νὰ καλῆσῃ, τὸν δὲ ὄρατον του οἰνοχόου Ἀϊβάζ ἔστειλε διὰ νὰ φέρῃ οἶνον. Τότε ἀρχίζει διάλογόν τινα μὲ τὸν Ἀχμέτ, ὡς τὸν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφάλαιῳ τὸν μετεξῆ τοῦ Κιόρογλου καὶ τοῦ Κοτζῆ Ἰκνούτ. — Εἶδες ἵππον ὀρειότερον τοῦ Κιόρογλου; Δὲν εἶδα. — Εἶδες ὀρειότερον πολεμιστὴν τοῦ ἑμοῦ Ἀϊβάζ; Δὲν εἶδα. — Εἶδες ὀρειότερον ἔορτὴν κτλ. — Ἀλλ' ὁ Κιόρογλου εἶδα εἰς τὸ Ἰσταμποῦλ τὴν ἡγεμονίδα Νικησθέν! — Ὁ Κιόρογλου προσηλάνει τὰ ὄτα, ἀναγινώσκει τὸ γραμματίον, παρατηρεῖ τὴν εἰκόνα, προστάζει νὰ ἐπιπέσωσι τὸν Κιόρογλου καὶ ἀναχωρεῖ καταλιπὼν τὸν Μπελλὶ Ἀχμέτ σιδηροδέσμιον εἰς δεσμωτήριον, κληθῶς εἶχε πράξει καὶ πρὸς τὸν Κοτζῆ Ἰκνούτ, διότι εἰς τοιαύτας περιστάσεις οὕτω πράττει πάντοτε.

Διελθὼν τὰς πύλας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπέξυσεν ἀπὸ τὸν ἵππον, καὶ ὁ Κιόρογλου τὸν ἡκολούθει. Ὁ θαυμαστός οὗτος ἵππος, ἀπόγονος τοῦ φέρντος τοὺς τέσσαρας υἱούς Ἀύμον, γινώσκων ὅτι ὀκτῆς διεγείρη διὰ τὴν καλλονὴν του τὰς ἐπιθυμίας τῶν ξένων, καὶ φροδύμενος μὴ βίβῃ τις ἐπ' αὐτοῦ ὀλέγητρον, ἀφῆκε πρὸς τὰ κῆρυ τὰ ἄτὰ του ὡς τὰ τοῦ ὄνου, ἔστρεψε τὰς τρίχας του, συνέχευε τὴν γαλήνην του καὶ τέλος πάντων ἐφαίνετο καὶ ἐβάδιζεν ὡς παληλόγον.

Ὁ Κιόρογλου εἶδε γυναῖκα ὑπέραγρον τῆς ὁποίας ἡ ῥάχις εἶχε τὸ καμπύλον σχῆμα τῆς νέας σελήνης, καὶ ἐγνώρισεν ἀπὸ τὸ ἦθος τῆς ὅτι ἦτο μάγισσα. Ζητεῖ αἰ φιλοξενηθῆ παρ' αὐτῆ· ἀλλ' αὐτὴ προσερίζειται πενίαν. Τῇ δίδει χρυσίον, καὶ τὴν καταπαίθει. Ἀλλ' ὅταν ἐφθάσεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς, ὀλεθῆρας νὰ ἐμβιβάσῃ τὸν Κιόρογλου, εὐρίσκει τὴν ὄραν τὸσον χαμηλὴν, ὅσπερ ἡνεκαγέθη νὰ δια-

εἶσθαι τὸν τοῖχον εἰς δύο μὲ ἐν κτύπημα τῆς σπάθης του. Καὶ ἡ μὲν κυρία κλαίει, ὁ δὲ ληστής τὴν παραγορεῖ ὑποσχόμενος ὅτι θὰ ἀνοικοδομήσῃ ὄραν μεγαλειότεραν. Τὸ ἱπποστάσιον ἦτο ὀπισθεν ἄνετον ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχεν εἰς τοὺς σταύλους εἰμὴ ὀλίγον ἄχυρον ὡς ξηρὸ ἀκαυθῆ. Κτύπησ' ὄμως ὁ Κιόρογλου δὲν ἦτο δυσόρεκτος, ἀλλ', ὡς ὁ κύριός του, ἔτρωγεν ὅ,τι εὐρίσκειν, ἤρκει μόνον νὰ εἶναι ὀλιγώτερον σκληρὸν ἀπὸ τὴν πέτραν.

Ὁ Κιόρογλου εἶδεν ὅτι ἡ οἰκία ἦτο καθαρὰ καὶ εὐάερος, ἀλλὰ δὲν εἶχε τάπητας. Γνωστὸν ὅτι ὁ Πέρσης ἀνέχεται ἀσμένως τὴν ἄλλειψιν παντὸς ἄλλου παρὰ τάπητος. Βασκὸν διαμάτιον πρέπει νὰ ἔχη ἕκ μὲν μᾶλλον στρωμένον ἐν τῷ μέσῳ, δύο δὲ στενοὺς εἰς ἑκατέρως τὰς ἄκρας κατὰ μέσῳ καὶ τέταρτον ὀνομαζόμενον σαρκεδάξ, κείμενον ἐπ' αὐτῶν. Ἐνταῦθα καὶ πίνουσι καὶ τρώγουσι καὶ διαλέγονται καὶ χοροῦσιν οἱ εὐγενεῖς Πέρσαι. — Μίαν, λέγει ὁ Κιόρογλου εἰς τὴν γραῖαν, πῆγαινε νὰ με ἀγοράσῃς τάπητας τοῦ Ἰάμ καὶ τοῦ Χορσάν. Ἰδοὺ καὶ ἄλλα χρήματα.

Κάθηται μετ' ὀλίγον ἐπὶ τῶν ὀρειῶν ταπήτων του, ἐκδύεται τὰ ὄπλα, τῶν ὀπειῶν ἕκαστον ἡ γραῖα ἀναρτᾷ ἐν πρὸς ἐν εἰς τὸν τοῖχον τῆς δίδει δὲ καὶ ἄλλα χρήματα διὰ νὰ ἀγοράσῃ νέον ἐνδυμα, διότι τὸ ἰδικόν της ἦτο τόσον παλαιὸν καὶ ἀκαθάρτον, ὅσπερ ὁ συβάρτης Κιόρογλου δὲν ἀνείχετο νὰ τὴν βλέπῃ. — Ἰδοὺ καλὸς υἱὸς δι' ἐμέ! λέγει ἡ μάγισσα. Εἶδες νὰ εὐρίσκα δωδεκάδα τοιαύτων υἱῶν! — Ἠρόρως λοιπὸν ἔτοιμα φαρμάκτα ἀπὸ ἐργαστήριον ῥάπτου, καὶ περιέκλυψε τὸ στόμα τῆς μὲ μανδύλιον λευκὸν διὰ νὰ κρύβῃ ἐπὶ τὸν ἄβρον ξένον τὸ νοδὸν στόμα τῆς. Ἰπὸ τὸ πρόσχημα δὲ τῆς μελλούσης ἀφίξεως δώδεκα φίλων τοὺς ὁποίους ἔμελλεν νὰ ἐπιπέσῃ ὁ Κιόρογλου, τὴν παρήγγειλε νὰ ἔτοιμάσῃ δειπνον μέγα, ὀρύζιον, ρούτυρον, ἀρωματικὰ καὶ κρέατα ἄρβανη, ὅλα ἐντὸς μεγάλου ἀγγείου. τὸ ὄποιον ἡ γραῖα ἀφοῦ ἐπληρώθη καὶ ἠτοιμάσθη δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν τράπεζαν. Ὁ Κιόρογλου ἐπέστρεψε λούσας καὶ καθαρίσας πρὸ μικροῦ τὸν Κιόρογλου, ἐνίψε καὶ αὐτὸς ὀσάπτως τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖράς του, εὐλαδῶς ἔκαμε τὸ ραμάξ του ὡς καλὸς πατὴρ οἰκογενείας, καὶ εἶχεν ὄρεξιν μεγάλην. Ἰπῆγεν ὁ ἴδιος εἰς τὸ μαγειρεῖον νὰ εἶρῃ τὸ βουδὸν τὸ ἐκ τοῦ ὀρυζίου καὶ τῶν κρεάτων· ἀφοῦ δὲ ἡ ξενωδόχος ἔστρωσε μέγα τραπέζομανδύλον ἐπ' αὐτοῦ δὲ κάλυμμα δερμάτινον, ἠνοῖξε τὴν χεῖρά του ὡς ὄπλην λέοντος καὶ ἤρκεισε νὰ βίπτῃ ὑπερμεγέθη τεμάχια κρέατος εἰς τὸ στόμα του ὡς εἰς σπῆλαιον.

Ἦν τῷ μέσῳ τοιοῦτου γεύματος, τοῦ ὀποῖου ἡ λεπτομερὴς καὶ ἐπανειλημμένη διήγησις, ὡς νομίζω, κάμνει βαθεῖαν ἐντύπωσιν ὅταν εἰ βασιώδοι ἀναγγέλωσιν αὐτὸ εἰς ἀκρασιώτερον κτωχῶν, ἰσχυρῶν καὶ πειναλῶν, ὁ Κιόρογλου ἀστερίζεται. — Γραῖά μου ... ὄχι, ὄρατα μου νέα (διότι ἡ μάγισσα τὸ πρῶτον ἐπίθετον θεωρεῖ βάρβαρον καὶ δὲν τὸ ἀνέχεται), φάγε μαζί μου, διὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μή-

πως ἡ πνοὴ τῆς καταστροφῆς φουσῆσῃ εἰς τὸν στόμαχόν σου καὶ τότε θὰ δώσω λόγον ἐν ἡμέρῃ κρίσεως. Ἦ γραῖα ἐλπίζουσα ὅτι τὰ ὀπλοῦκα τοῦ τρημεροῦ τούτου δειπνοῦ ὀκτῆς ἤρκειν εἰς τὸ τραπῆζ ὄραν ἐβδομάδα καὶ νὰ ἐσιάσῃ ἀκόμη καὶ τὰς γείτονας, εἶπεν ὅτι ἐχόρτασεν ἀπὸ τὴν ὄραν μόνον τῶν φαγητῶν ἐν ὅ τὰ ἐβράζον· ἀλλὰ βλέπουσα τὴν καταστροφήν τὴν ὀποιάν ἐπέφερεν ὁ ξένος τῆς εἰς τὸ οἰκοδόμημα, ἐροθήθη μὴ ὑπάγῃ νὰ κατακλιθῇ νῆστις, καὶ ἐνεβύθισε τὴν λειψόσυχον χεῖρά τῆς εἰς τὸ ἄγγειον. Δυστυχῶς ὄμως κῆκος ὀρυζίου τῆς ἐπέφερε τοσοῦτον βόλα, ὅσπερ διαρκοῦντας αὐτοῦ ὁ Κιόρογλου ἐφθασεν εἰς τὸν πᾶτον τοῦ πινακίου. Περσιτέλλουσα δὲ τὸ τραπέζομανδύλον, παρατήρησε μὲ τρόμον ὅτι τὸ δερμάτινον ἔγεινε ἀφαντον. — Τὶ τὸ ἔκαμες, υἱέ μου; — Πῶς; ἦτο λοιπὸν τὸ τραπέζομανδύλον; ἠρώτησεν ὁ Κιόρογλου διὰ τούτο τὸ τελευταῖον κομμάτιον μὲ ἐφάνη ὀλίγον σκληρὸν καὶ πιερὸν, καὶ τὸ κατέπιε μετὰ δυσκολίας. Διὰ τὸ δὲν μετὰ τὸ εἶπες; — Ἀλλοίμονον, εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ γραῖα, ὁ ξένος μου εἶναι αὐτόχρημα ἡ πεῖνα. Ἦν ἔξαναπεινάσθη θὰ καταπῆ καὶ τὸ κομμάτιον.

Ὁ Κιόρογλου τὴν παραγγέλλει νὰ στρώσῃ τὸ στρώμα του ἐμπροσθεν τῆς ὄρας, τὸ ὀποιον καὶ ἐπόβισε λίαν τὴν γραῖαν. — Διὰ τὴν ἀνησυχίαν; τῆ λέγει ἔκ μὲν ὄρατος νὰ ἐξέλθῃς τὴν νύκτα, σὲ ἐπιτρέπω νὰ περάσῃς ἀνωθεν τῆς κλίνης μου καὶ νὰ πατήσῃς ἐπὶ τοῦ σώματός μου· οὔτε κἂν θὰ τὸ αἰσθανθῶ.

Κατακλιθεῖσα εἰς τὸ αὐτὸ δωμάτιον ἡ γραῖα καὶ νομίζουσα ὅτι ὁ ξένος τῆς εἶχε κακοὺς σκοπούς, δὲν ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς της. — Δὲν κοιμᾷσαι, μίαν; — Ἀλλοίμονον, συλλογίζομαι μήπως εἶσαι ὁ Νικησθέν ἀξέλλαλη. — Ὀχι. — Εἶσαι λοιπὸν ὁ Γουρτζὶ ὄγλου; — Λάθος ἔχεις. — Ὁ Γουρτζὶ Ἀράπ; — Οὔτε. — Λοιπὸν, εἶσαι ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐπτακοσίων ἐβδομήκοντα ἐπτά, ὁ Κιόρογλου! — Σὺ εἶπας. Ἦ ἴλα εἶδω πρὸς ἀρπαγὴν τῆς ἡγεμονίδος Νικησθέν.

Ἦ γλαῖσσα τῆς γραῖας ἐκολλήθη εἰς τὸν λάρυγγα της. — Μὲ φοβῆσαι παληλόγρη, σκέλεθρον. — Πῶς νὰ μὴ φοβούμαι; Ὅταν παιδίον κληθῇ, ἡ μήτηρ διὰ νὰ κατασιγάσῃ αὐτὸ λέγει. — Σιῶμα, εἶδὲ μὴ θὰ ἔλθῃ ὁ λῆκος νὰ σὲ φάγῃ. — Τὸ δὲ παιδίον κρᾷζει ἀκόμη. Ἦ μήτηρ λέγει. — Ἰδοὺ ὁ λούπαρδος. — Τὸ δὲ παιδίον κρᾷζει δυνατώτερον. Ἦ μήτηρ λέγει. — Ἰδοὺ ὁ Κιόρογλου ἦλθε νὰ σὲ ἐπάγῃ. — Τὸ παιδίον σιωπᾷ καὶ κρύπτει τὴν κεφαλὴν του ὑπὸ τὸ προσκέφαλον.

Ὁ Κιόρογλου ὀμνᾷ εἰς τὸν ἀγνώτερον ἀγγελον τοῦ ποιητοῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ὅτι θὰ τὴν μεταχειρισθῇ ὡς ἰδίαν μιτῆρα, ἐκ δὲ τὸν προδῶσιν· ἀλλ' ὅτι εἰς ἐκκεντὴν περιπέτωσιν, καὶ ἐν ἐκείνῃ εἰς τὸν ἐβδομεν οὐρανοῦ, θὰ βίβῃ βροχὴν διὰ νὰ τὴν ἀποσπάσῃ, καὶ ἐν μεταβληθῇ εἰς ἄλιν (δαίμονα) διὰ νὰ κρυφθῇ εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, ὅτ' ἐκ τὴν ἀνασῆν μετὰ τὴν πυράγρον διὰ νὰ τὴν κατακρεουργήσῃ. Ἦ τὴν προῖαν ὁ Κιόρογλου ὑπῆγεν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἠγόρασεν ἐνδυμα λευκὸν ὄμοιον μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁ-

ποτον φορούσιν οι μοιάδες, και σφραγίδα εκ καρδίου λθου, επί τής όποιος έχραζε το σύμβολον του σουλτάνου. Επί τέλους δέ άγοράζει και ώραιον ταμπουράν, του όποιου ή λαβίς έχαλάτο (έξεδιδόνετο) και άνεστέλλετο κατά θέλησιν. Βάλλει τήν σφραγίδα και το όργανον ούτω λελυμένον εις τόν κόλπον του, και διά τών άπατηλών του τρόπων πλησιάζει φακίρην και τόν παρακαλεί να έλθη να άναγνώση παργράφους τινάς του Κορκινίου εις τήν μπτέρν του αποθήσκουσεν. Αφού δέ τόν έφερε παρά τή γραία, ειπε να γραφή καθ' ύπαγόρευσίν του διαβατήριον, δι' ου να έμφανισθί ώς μουλλάς, ή τζαούσης, δηλαδή προσκυνητής τής Μίκκας, έγιος άνθρωπος άπε σταλμένος παρά του Σουλτάνου εις τήν θυγατέρα του, και θα διέλθη τής πύλης του παλατιού, Ο φακίρης, νομίζων ότι ο Κιόρογλου δεν γνωρίζει γραμματα, τόν άπατά, και γραφει εις τήν ήγεμονίδα, επ' όνόματι του σουλτάνου, ότι ο ψευδής ούτος τζαούσης είναι ο άχρειέστερος τών ανθρώπων, και τήν συνιστά να τόν μαστιγιώση.— Άλλ' ο Κιόρογλου βστις ανεγίνωσκεν άνωθεν τών όμων του άπιστου γραφείως, τόν πνίγει σχεδόν, τόν άναγκάζει να ύπακούση, σφραγίζει τήν έπιστολήν με τήν παραποιημένην σφραγίδα του σουλτάνου, και διά να βεβαιωθί επί πλέον περι τής έχεμισθίας του φακίρου, καταγράφει κατά τής κεφαλής του ούτου κτύπον, ως τήν έπλάτυνεν ώς ειβλίον το όποιον κλειεται.— Έπειτα τόν ώθει εις γωνίαν τινά του δωματίου, κτυπά με τόν πόδα τόν τοίχον, ο όποιος κρημνισθείς θάπτει και καλύπτει το πτόμα του φακίρου.— Άδύνατον να τελειώση τις ταχύτερον ύπόθεσιν ή διήγησις όμως αυτής είναι μακροτάτη και λιαν περιεργος έννεκα τών αποσφραγισμάτων και τών τύπων του διαλόγου, μεμιγμένου πάντοτε με άστειράς και θρησιόδαν.

(Έπεται συνέχεια.)

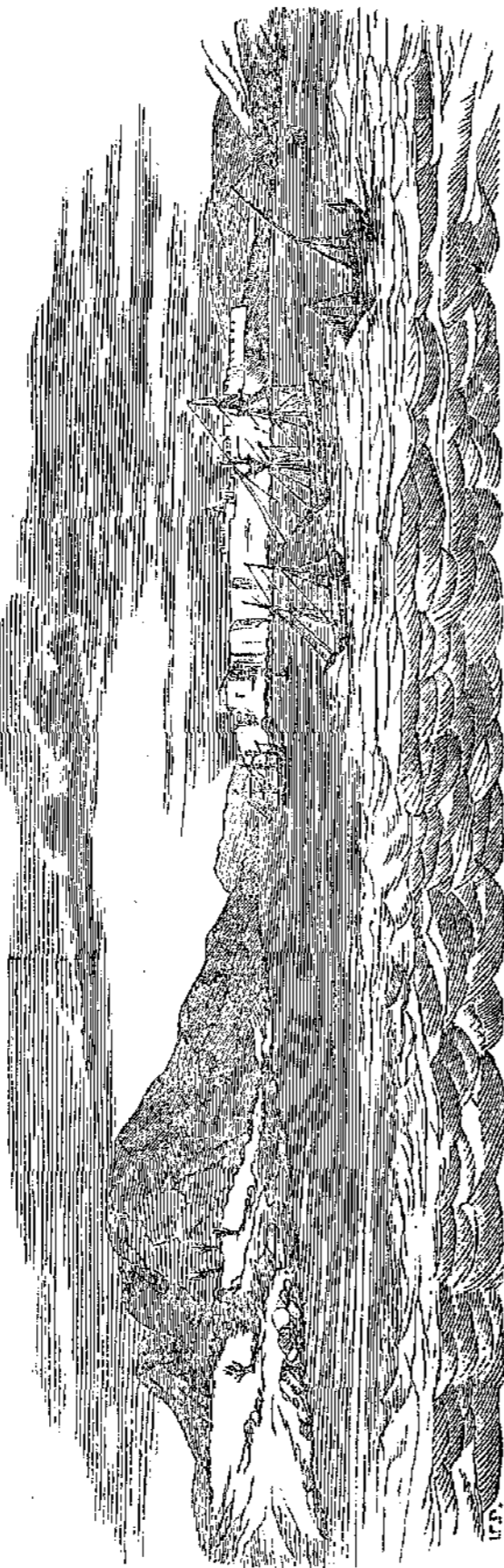
ΑΠΟΜΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

εκ του

υπερ τής Έλληνικής Αύτονομίας πολέμου τών Κρητών.

—ooo—

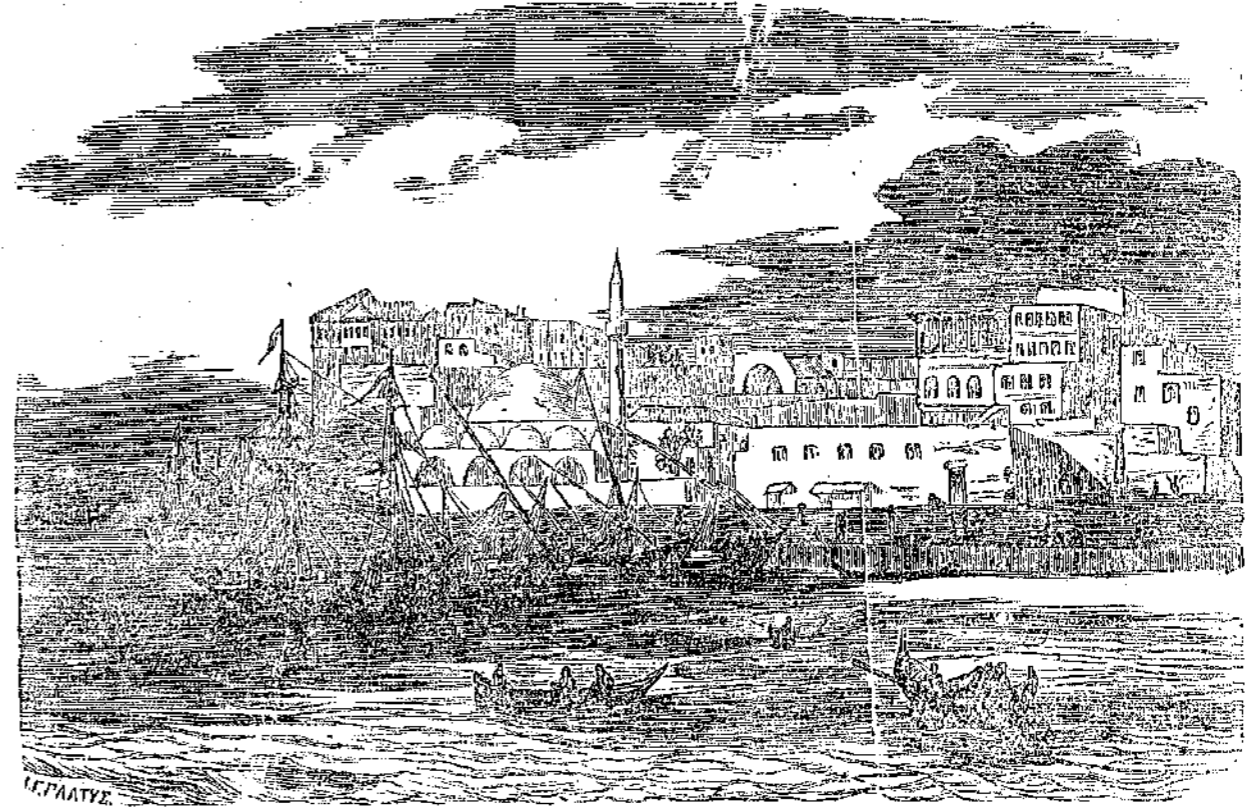
Έκδίδεται μετ' όλίγον περιγραφή τών κατά τήν Έλληνικήν επανάστασιν του 1821 έτους συμβάντων έν Κρήτη υπό τόν άνωτέρω τίτλον, άποτελέσασα επέκεινα τών τεσσαράκοντα τυπογραφικών φύλλων. Όποιαν και όπόστην υπηρεσίαν προσφέρει εις το έθνος ο συγγραφεύς του βιβλίου τούτου πώς Έλλην συναισθάνεται, δεν βλέπομεν άρα ενδιατρίψει επικαλούμενοι τήν συνδρομήν τών δημογών. Το έργον

Κρητη.

δσον ούπω γίνεται γνωστόν. Εύτυχήτατες ν' άναγνώσωμεν τα πρώτα δεκαπέντε φυλλάδια αυτού βεβαιώμεν ότι διά τής συγγραφής ταύτης τήν όποιαν χαρακτηρίζει ή άφέλεια τής φράσεως και ή περι τών έκθεσιν ακρίβεια, του ιστοριογράφου μετασχόντος έξ αρχής του πολέμου τής Κρήτης, και καταγράφαντος τα κατ'αυτήν συμβάντα, εις τα πλείστα τών όποιων ήτον αυτόπτης, διά τής συγγραφής

ρίσου, ο Α. Χάλης και ο Α. Φισούλης παρουσιασθέντες πρώτοι εις Καμπιά με τριακασίου; περίπου άντετάχθησαν ήρωϊκώς έφθασε δέ παρευθής και ο Ι. Χάλης με τούς Κεραμιανούς; και συνέτρεχον προθύμως οι όπλοφόροι πανταχούθεν, κωλύοντες επί τρεις ώρας έν τή φάραγγι τόν άσυγκρίτως πολλαπλάσιον έχθρόν να προβί επί τα πρόσια. » Δρομαίος κατέφθασεν εις Καμπιά μετ' όλίγον

Χαρία.

λέγομεν, ταύτης, νέοι όχι όλίγοι άδάμαντες προστίθενται εις τόν λαμπρόν στέφανον τής τιμής τόν όποιον άπένειμε τότε μετ' θανασμω ή Εύρώπη εις τήν ύπερ έλευθερίας άγωνιζομένην Έλλάδα.

Χάριν τών άναγνωστών εκλέγομεν τήν ήρωϊκήν μάχην του Θερίσου, ήτις εις μέν τούς Τούρκους τής Κρήτης εις δέ τούς επαναστάτας χριστιανούς ένέσπειρε μέγα θάρρος.

Μάχη τών Καμπιάν του Θερίσου.

« . . . Έβήλθον λοιπόν (εκ του φρουρίου τής Κυδωνίας) τήν 4, του μηνός (Ιουλίου) οι Τούρκοι πεντακισχίλιοι περίπου φέροντες άπαντα τα προεπιρημένα (άλυσεις δηλ. και σχοινία και κανόνια και βόμβας κτλ.) και έσκήνωσαν παρά τήν θέσιν Άγιάν τής Κυδωνίας; τήν δέ έπιούσαν άνατείλαντος του ήλιου, μετ' τόν συνήθη κηνοδολισμύν έδδυσεν άθρόος ο στρατός αυτών, παρακολουθούντος και του Αατέφ Πασά, ένδον τής φάραγγος κατά τήν θέσιν Καμπιά, διευθυνόμενος εναντίον του Θε-

και ο Δασκαλάκης με εκατόν πεντήκοντα περίπου στρατιώτας, συνοδευόμενος και υπό τών ήρωϊκων γενναίων άνδρών περιελθών δέ με πολλήν ταχύτητα τας άμυντικής τών Έλλήνων θέσεις, ενεδάρρουν ενθουσιωδώς τούς γενναίως άνθισταμένους.

« Ας γενναιοψυχήσωμεν, άνέκραξε, φίλοι συστρατιώται, διά να νικήσωμεν με τήν βοήθειαν του Θεού και ταύτην τήν φοράν τόν έχθρόν, και καταβάλωμεν όλοτελώς το θράσος του, όστις εκινήθη σήμεραν τόσον πολύς καθ' ήμών με σκοπόν να μάς έξαφανίση από το πρόσωπον τής γής. Έάν νικήσωμεν και τώρα, φίλοι μου, δεν θα φοβηθώμεν ότι μέλλει εις το έξής να μάς ένοχλήση ως καρτερήσωμεν με άνδρείαν, και ιδού οι γενναίοι άδελφοί μας Λακκιώται φθάνουσι διά να μάς βοηθήτωσιν ».

« Οι λόγοι ούτοι του Δασκαλάκη έπροξένησαν θάρρος πολύ εις τούς μαχητάς; και ή μέλλουσα επικουρία ενεδάρρουν αυτους; να αντιπαρατάττανται με πλειοτέραν καρτερίαν κατά τών θρασείως έφορμώντων έχθρών. Οι πολέμιοι όμως άσυγκρίτως πολυπληθέστεροι, κατελάμβανον προίσισης τής ήμέ-

ρας θέσεις λίαν επικαιριωτέρας· και η νίκη ηρχισεν να υπομειδιᾷ εἰς αὐτούς.

» Βίς τοιαύτην κρίσιμον ὄραν, ἡλίου ἤδη μεσουρανοῦντος, ἀνεφάνησαν πλησιάζοντες με πυροβολισμοῦς ὄγδοήκοντα τέσσαρες Λακκιῶται· μύλις δ' ἔσπευσαν ἐκεῖνοι τοὺς ὤκεις αὐτῶν πόδας εἰς τὸ ἐρημικελήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, καί μιν πρὸς δυσμᾶς τῶν μαχομένων πολεμίων, καὶ ἐπέφθονεν ἰδόντες τὸν κίνδυνον πόθεν εἶναι μᾶλλον εὐπετέστερον προσβάλλωσιν ἐπικαιρίως τὴν προχωροῦντα ἐχθρὸν. Βίς δ' ἐξ αὐτῶν, ὁ γενναῖος καὶ Σαρδανιῶν, με πολλὴν συγκίνησιν ἀνέκραξεν· « Ἄς ὄρμησάμεν, καὶ ἄς πύσωμεν ἐπάνω των παρεσθῆς ἄσσοι ἔχομεν βράπτισμα ἐπάνω μας, καὶ ἡ νὰ χαθῶμεν με τοὺς κινδυνύοντας τῶν ἀδελφῶν μας ὅλοι μαζί, ἢ νὰ νικήσωμεν. Διότι ἐν χαθῶσιν ἀεῖνοι, οἵτινες τῶρα πολεμοῦσι με τόσο κίνδυνον, καὶ τὰ παιδιὰ μας, καὶ αἱ γυναῖκές μας, καὶ ἡμεῖς ὅλοι εἴμεθα χημένοι. » Τυχῶς δ' ἄπαντες ἀπελύοντες τὰ τῆς κεφαλῆς καλύμματα καὶ κρατοῦντες αὐτὰ εἰς τοὺς ὀδόντας των, ὡς συνειθίζουσι τοῦτο οἱ Κρήτες εἰς πορομοίαις ὁμητικῆς ἐπιθέσεως, ὤρμησαν ἀσφύκτοι, κρέχοντες με σφοδρῶς πυροβολισμοῦς πληγίζοντες κατεπάνω των πολεμίων, προεχωρημένων ἤδη καὶ γενναίως ἀντισταμίναν.

» Δυσπίστευτον εἶναι τὸ μέγεθ ἐκεῖνο τὸ λημέρι των Λακκιῶτων ὑπάρχει ὅμως πραγματικώτατον, καὶ τοῦτο διέσωσε τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν μικρὰ τις ὀψις ἐπὶ τὰ πρόσω ὑπελείπετο ἔτι εἰς τοὺς Τούρκους, διὰ νὰ καταφθέρωσι καὶ διασηρπίσωσι τοὺς ἀντισταμίνους, καὶ οὕτω νὰ γείνωσι κύριοι τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἡττηθέντων Ἑλλήνων. Οἱ Κρήτες, Ἑλλήνες τε καὶ Τούρκοι, ἔχουσι ὁμοίαν φυσικὴν ἀνδρίαν, ὡς γεννημένοι καὶ ἀναθρεμμένοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γῆς· ἔχουσι δὲ τὸ αὐτὸ ὄπλον, καὶ τὸν ἴδιον τοῦ πολέμου τρόπον, μακρόθεν ἰσχυμένοι εἰς τὰς μάχας με τὰ κατ' ἐξαιρέσειν τηλεβόλα βόπλα των ὑπὸ τῶν πατρῶν· δὲν εἶχον ὅμως συνειθίσει ἑκάτεροι καὶ τὸν κατὰ τὰς μάχας περιφραγμὴν με τὰ λεγόμενα ταμπούρια των μᾶλλον ἐπιχειροπολέμων Ρουμελιωτῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὑπόκεινται εἰς τὴν ὀρμὴν τοῦ νοσηροτέρου.

» Ἄμεινον οἱ ἀπέναντι Τούρκοι τὴν ἀκλόνητον τῶν Λακκιῶτων ὀρμὴν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ στηρίχθωσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς θέσεις των· ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ ὑπισθοπορήσωσιν ἠδύχως, νομίζοντες ὅτι ἦτον εὐκόλον νὰ διασωθῶσιν οὕτως εἰς τασοῦτον δυσβάτους τόπους, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ ὄρειοι εἶναι συνειθισμένοι εὐκολώτατα νὰ ὑδρεύωσι.

» Τὸ ἀνωτέρω κίνημα ἐπηρέασεν ἀμφοτέρους τοὺς στρατούς· διότι ἤρχισαν εὐθύς οἱ ἀντηχητικοὶ ἀλλαγμοί, καὶ αἱ ἐνθουσιώδεις κραυγαὶ ἐκ μέρους καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἐξορμώντων ἐπίσης ἀπὸ τὰς θέσεις των, καὶ ἐμποιοῦντων οὕτω τὴν ἀναξίαν εἰς τοὺς ἀντιπάλους μιμηθέντες τοὺς πρώτους.

» Ἀποῦ δὲ ἀπῆλθε οἱ Τούρκοι ἐστράψαν τὰ νοτιὰ, ὑπέρχε τῇ ὄντι παράδοξον νὰ βλέπη τις, ὅτι ὄντα κούσιοι περίπου Ἑλλήνες, κατεδίωκαν πεντακισχι-

λίους σχεδὸν Τούρκους· πρὸς κατωφερῆ ὀπισθοδρομήσιν μέχρι τῆς κατὰ τὴν πεδιάδα θέσεως Συκομῆς καλουμένης. Ἀνωφελῶς ἐπέδειξαν εἰς πολλὰ μέρη οἱ Τούρκοι ἐπιμονὴν γενναίαν ν' ἀντισταθῶσιν ἢ ἐπιθέσει τῶν Ἑλλήνων κατὰ τούτων ἐγένετο μετὰ μεγαλητέρας πεισμονῆς καὶ αἱματωδεστέρας. Ἀποῦ ἀπῆλθε οἱ Τούρκοι ἀπόλεσαν τὸ θάρρος ὑπεχώρουσιν ἅπαντες πρὸς τοὺς νικητάς· καὶ μέρος μὲν τῶν ὀπλων των ἐβρίπτον εἰς τοὺς καταδιώκοντας, διὰ νὰ ἐπασχολῶσιν αὐτούς καὶ εὐρίσκουσι καιρὸν ν' ἀπομακρύνωνται, μέρος δὲ οἱ νικηταὶ ἐφορμῶντες ἀφῆραζον ἐκ τῶν ὤμων των ἡττημένων, με τὰ ὀπλοῦ ἀφένευσαν αὐτούς. Κατεκυρίευσαν δὲ τότε οἱ Ἑλλήνες πολλὰ σημαίας, ζῶα, ἄφθονα πολεμφοδία, τὰς ἀποσκευὰς των Τούρκων ἀπάσας, σὺν ἅπασιν δὲ τούτοις τὰ σχοινία καὶ τὰς ἀλύσεις δι' ὧν εἰσοῦντο ν' ἀπαγάγωσιν εἰς τὸ φρούριον τῆς Κυθωνίας δεσμίους τοὺς Ριζίτας καὶ Σρακιανούς· ἢ δὲ πασῶς μακρόθεν ἰσχυμένοι ἐφιππος, διεσώθη προσηθῆσας εἰς τὸ φρούριον· κατεδιώκοντο δὲ οἱ Τούρκοι ἀβροδίαντοι καὶ ἀπνευστὶ ἐν ὄρα ὑπερβολικῶς καύσωνος ὑπὸ ὄρειων ὠκυπέδων, σύντροφον ἐχόντων τὴν σκληραγωγίαν καὶ τὴν παρὶ τῆς ζωῆς των ἀδιαφορίαν.

» Ἐπέκεινα τῶν πεντακισίων Τούρκων ἔπειταν τότε, ἐκτός ἐκεῖνων οἵτινες, ἀποκαμίντες ἕνεκα τοῦ κατεσκευασμένου ὄρμου, ὤρμων πρὸς τοὺς παραβρόντας βόσκας κελυθότες, καὶ πίνοντες ὕδωρ διὰ νὰ δροσίωσι τὴν κατακαυμένην καρδίαν των ἀπὸ τὰς φλόγας τοῦ καύσωνος, διεβρήγγοντο τότε ἐλευνοί. Ἐπείσαν ὡσαύτως καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ μὲν τοὺς περὶ τὸν Β. Χάλην καὶ Α. Φασούλην δέκα καὶ τρεῖς, ἀπὸ δὲ τοὺς περὶ τὸν Δασκαλάκην ἑπτὰ, καὶ ὀκτὼ ἐκ τῶν Κεραμειῶν καὶ ἄλλων λόγων. Ἀπὸ δὲ τοὺς εὐτόλμους Λακκιώτας ἐτραυματίσθη ἰσχυρῶς μόνος ὁ Σαρδανιῶν. Ὁ ἀρεῖστολαμος οὗτος ἀνὴρ λέγεται ὅτι ἐφόνευσεν εἰς τὴν μάχην ἐκείνην περὶ τοὺς δεκατέσσαρας ἐκ τῶν πολεμίων, ἐξακαλουθῶν μέχρι τέλους τὴν καταδίωξιν· ὁ δ' ἐφάμιλλος ἐκεῖνου κατὰ τὰ τὴν τὸ λημέρι καὶ τὴν τῶν ποδῶν ὠκύτητα Γεώργιος Νικολουδάκης, Λακκιώτης καὶ οὗτος, ἤρτισεν ἐξαιρέτως· προμαχόμενος τῶν λοιπῶν ἀπέκτεινε τινὰς τῶν καταδιωκόμενων, καὶ ἀφῆρεσεν ἐκ τῶν ὤμων των ἐχθρῶν πολλὰ ὄπλα.

» Καὶ τίς τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦτον εὐκόλον νὰ φρονέσῃ πολέμιον εἰς τοιαύτην περίστασιν; Ἄν ἀπαξάπαντες ἐξηκολούθουν προθύμως τὴν καταδίωξιν, ἀναμφιβόλως πολλῶ πλείονες τῶν ἐχθρῶν ἦθελον πέσει νεκροί· ἐτράψαν ὅμως πολλοὶ τῶν νικητῶν κατὰ κακίστην συνήθειαν οὐ μόνον τῶν Κρητῶν ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν λαφυραγωγίαν των νεκρῶν· καὶ οὕτως εὐρον καιρὸν νὰ διασωθῶσιν οἱ ἐχθροί.

» Ἡ νίκη αὕτη ἀνεπλήρωσε τὴν ἔλλειψιν πολεμοφοδίων εἰς τοὺς Ἑλλήνας· ὄπλισε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ κατέστησε τοὺς μὲν Τούρκους ἀτόλματους τοὺς δ' Ἑλλήνας ὀφθαλμοῦς μυχητάς· ὁ

φείλεται δὲ ἡ νίκη πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν τοῦ Χάλη καὶ Φασούλη, εἰς τὴν γενναίαν ἐνθάρρυνσιν τοῦ Δασκαλάκη, καὶ εἰς τὴν παράδοξον τὸ λημέρι των Λακκιῶτων. »

Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

περὶ τὰ μέσα τῆς 1571 ἑκατοστῆτηρίδος.

(Συνέχεια. ἴδε φυλ. 205, 206 καὶ 207.)

— 000 —

Αἱ πολλαὶ δυσχέρειαι τῶν Βυζαντινῶν πρέσβων, τὰς ὁποίας ἀναμνησκονται καὶ ἕτεροι τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἱστορικοί, περιγράφονται με πολλὴν ἀφέλειαν παρὰ τοῦ Βυσσέκ. Ἐκτός των προειρημένων μετὰ τοῦ τζαούση αὐτοῦ, διαγίεται καὶ ἕτερον κομικώτερον. Παρθέτω αὐτῆν τοῦ πρέσβους τὴν διήγησιν. « Ἴδεν τὸ 1559 τὴν 9 Ἰουνίου, καὶ μὴ θέλοντος τοῦ τζαούση μου, τὸν σουλεϊράνον ἐξερχόμενον. Τί δὲ μ' ἐμποδίζει νὰ μιμηθῶ τοὺς ἐνδύξους στρατιωτικούς, καὶ νὰ σὲ διηγῶμαι δύο μου μάχας; Ἐἴμαι ἀργός (ἐκτός ἂν θεωρήσῃς ἔργον τὰς ἀδικαίειπτους τοῦ νόθου μου φροντίδας), καὶ ἔσον πλειότερα σὲ γράφω, τόσο ἀνακουρίζομαι ἀπὸ τὰς δυσχερεῖάς μου. Ὅταν ἀνηγγέλη ἦτο ὁ σουλτάνος ἐπλησίαζε νὰ περάσῃ διὰ θαλάσσης, εἶπα εἰς τὸν τζαούσην μου, ὅστις ἀνεχώρει κατ' ἐσπέρην φέρων τὰς κλειδάς τῆς οἰκίας μου, ὅτι ἐπεδὴ ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἴδω, νὰ ἔλθῃ πολλὰ πρῶι διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν. Με ὑπεσχέθη δὲ τοῦτο με πολλὴν προθυμίαν. Διέταξεν λοιπὸν τοὺς γενιτζάρους καὶ διεσπρηνεῖς μου νὰ ἐνοικιάσωσι τὸ ὑπερῶον οἶκος τινός, ὅθεν ἐμελλε νὰ διέλθῃ ὁ σουλτάνος· καὶ οὕτως ἐπράξαν. Τὸ πρῶι ἐγείρομαι πρὸ τῆς αὐγῆς, καὶ ἐπερίμενα τὸν τζαούσην νὰ ἔλθῃ ν' ἀνοίξῃ· ἀλλ' εἰς μάτην τὸν ἐπερίμεναμεν πολλὴν ὥραν διότι δὲν ἐφάνετο. Ἀπέστειλα τινὰς νὰ εἰσαγάγωσι τοὺς γενιτζάρους, τοὺς ἐξω φυλάττοντας, καὶ τινὰς διεσπρηνεῖς μου ὅλα αὐταὶ αἱ συνδιαλέξεις ἐγένοντο διὰ τοῦ ῥήγματος τῆς παλαιᾶς καὶ ἐτοιμοφόρου θύρας. Ὁ τζαούσης ἐπροφασίζετο ποτὲ μὲν τοῦτο, ποτὲ δὲ ἐκεῖνο, λέγων ὅτι τῶρα φθάνει, καὶ πάλιν ὅτι κατ' ἐλθισμόνησεν. Ἐν τασοῦτῳ ἡ ὄρα περῆρχετο ἐνῶ ἐγένοντο ὅλα ταῦτα, καὶ ἠκούσθη καὶ ὁ κρότος των τυμπάνων, διὰ τοῦ ὁποίου χαίροτον οἱ γενιτζάροι τὸν σουλτάνον ἀναβαίνοντα τὸν ἔπρον του. Ὁ θυμὸς μ' ἐπνιγεν ὅταν ἴδω ὅτι ἐμπαίζομαι παρὰ τοῦ τζαούση. Θυμὸς καὶ δικαία ἀγανάκτησις συνεκίνησεν καὶ τοὺς γενιτζάρους, οἱ ὁποῖοι ἔδωκαν γνώμην, οἱ μὲν ἰδικοί μου νὰ σπρώξωσιν ἔσωθεν, αὐτοὶ δὲ, συμβουθεύοντες ἐξώθεν, νὰ κρημνίσωσι τὴν σκολιὰ κῆρωτον καὶ πικρὴν θύραν. Ἡ ἰδέα μὲ ἤρπεε, καὶ ἀνοίξαντες οὕτω τὴν θύραν ἐτρέξαμεν πρὸς τὴν οἶκίαν, ὅπου ἦτο τὸ ἐνοικιασθῆν ὑπερῶον. Ἡ ἰδέα τῶν

τζαούση ἦτο νὰ ματαιώσῃ τὰς ἐλπίδας μου, ἔτι ἐξ ἰδίας κκοουβίλας· διότι ὅταν διεκόνευσεν τὴν ἐπιθυμίαν μου ταύτην πρὸς τοὺς πασσάδας, δὲν τοὺς ἤρπεε χριστιανός· νὰ ἴδῃ τὸν σουλτάνον ἐκστρατεύοντα με μικρὰς δυνάμεις κατὰ τοῦ υἱοῦ του. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἔπεισαν νὰ ὑποσχέσῃ μὲν εὐχάριως, ν' ἀργοπορήσῃ δὲ μέχρι τῆς ἐπιθέσεως τοῦ σουλεϊράνου εἰς τὰ πλοῖα, καὶ τότε νὰ προτείνῃ πρόφασιν τινὰ εὐλογον διὰ νὰ μὲ ἰσχυράσῃ· ἀλλ' ὁ δόλος ἐπέπεσε εἰς τὸν αὐτοῦργόν. Φθόσαντες εἰς τὴν οἶκίαν εὐρήκαμεν αὐτὴν κατὰ κλειστόν, καὶ ἄλλη τῶσιν δυσκολίαν ἀπηντήσαμεν νὰ ἐμβῶμεν, ἔσον καὶ νὰ ἐκβῶμεν ἐκ τῆς ἡμετέρας. Ἐκρούαμεν τὴν θύραν ἀλλ' οὐδεὶς ἀπεκρίνετο. Τέλος ἐλθόντες ἐγενίτζαροι ἐζήτησαν παρ' ἐμοῦ ἀδειαν ἢ νὰ συνταίψωσι τὴν θύραν, ἢ νὰ εἰσελθῶσι διὰ τοῦ παραθύρου καὶ ν' ἀνοίξωσιν ἔσωθεν. Ἐγὼ ὅμως τὴν μὲν θύραν ἀπαγόρευσα, ἐσυγχώρησα ὅμως νὰ εἰσελθῶσι διὰ τοῦ παραθύρου. Καὶ εἰσελθόντες ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἤνοιξαν τὴν θύραν. Ἀναβὰς εὐρήκα οἶκίαν πλήρη Ἰουδαίων, ἀληθῆ συναγωγὴν, θαυμαζόντων τίνι τρόπῳ ἠδυνήθησαν νὰ ἐμβῶν, καλεισμένων των θυρῶν. Τὸ πρῶγμα ἐγένετο ἀμέσως γνωστὸν, καὶ ἡ οἰκοδόσποινα, ἐκ καλῆς καταγωγῆς οὐσα καὶ εὐπρεπῶς ἐνδυμένη, ἤρχισε κραυγάζουσα ἰσπανιστὶ κατὰ τῆς βίβας καὶ τῆς γενομένης βλάβης εἰς τὴν οἶκίαν τῆς. Ἀποκριθεὶς δὲ ἐγὼ εἶπα ὅτι ταῦτα δὲν ἀρμύζουσιν εἰς ἀνθρώπους μὴ τρεφέντας τὴν ὑπόσχασίν των, καὶ προφανῶς ἀδμήσαντας. Ἡ κυρία ὅμως οὐδέμιν ἰκανοποίησιν ἐδέχετο, ἀλλ' ὁ καιρὸς δὲν ἐσυγχώρει εἰς ἡμᾶς πλειότερον συνομιλίαν. Με ἔδωκαν ἐν παραθύρῳ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐβραίνετο ἡ πλατεία ὅθεν ἐμελλε νὰ περάσῃ ὁ σουλτάνος. Ἐκάλητο ἐπὶ γεννασιότητου ἔπριν. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο φανεραλμένον καὶ αὐστηρὸν, ὥστε θὰ τὸν ἐξελάμβανες ὀργισμένον. Πλησίον του ἦσαν τρεῖς παῖδες, των ἠοπίων ὁ μὲν ἔφερε λακάνην ὕδατος, ὁ δὲ φαινόλην καὶ ὁ τρίτος θήκη. Τούτους ἠκολούθουν εὐνοῦχοι θαλαμηπόλοι. Ὅλον δὲ τὸν στρατὸν παρεκολούθουν διακόσιοι περίπου ἰππεῖς. Ἀποῦ παρετήρησα πάντα ταῦτα, μία μόνη φροντίς ἔμεινε, νὰ καταπραῦνα τὴν οἰκοδόσποιναν, διότι ἤκουσα ὅτι ἡ γυνὴ ἦτις μ' ἐπέπληξεν εἰσερχόμενον εἰς ἰσπανικὴν γλῶσσαν, ἦτο σχετικώτατη τῆς συμβίας τοῦ Ρουσάν, καὶ ἐφοβήθη μὴ ἐπέλθῃ τι ἀπεικταῖον εἰς τὴν οἰκογένειαν ταύτην ἕνεκα τῆς ἰδικῆς μου πράξεως. Παρακάλεσα λοιπὸν νὰ ἔλθῃ ἡ οἰκοδόσποινα· τὴν εἶπα νὰ ἐνθυμηθῇ τὰς συμφωνίας τῆς, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ κλεισθῇ ἡ θύρα ἀποῦ εἴχαμεν συμφωνήσῃ νὰ ἀνοίξῃ, καὶ ὅτι μ' ὅλον τοῦτο ἐγὼ δὲν γίνομαι ἐπιλήσιμον των ἀμοιβαίων συμφωνιών, ἂν καὶ αὐτὴ τὰς εἶχε λητημονήσει. Ἡ προθυμία αὕτη τὴν εὐχαρίστησεν. Πῆξα συμφωνήσαι ἐπὶ τὰ χρυσᾶ, τῶρα δὲ ἐπρόσφερα δέκα, διὰ νὰ μὴ μετανοήσῃ ὅτι ἦνοιξε τὴν θύραν. Ἰδοῦσα παρ' ἐλπίδα τὴν χεῖρα πλήρη χρυσοῦ, ἠλάλαξε γνώμην, καὶ ὅλη ἡ συναγωγὴ ἤρχισε περιποῦσας καὶ ὑπακλίσεις. Ἦλθε καὶ ἐκείνη τὴν ὁρίαν εἶπα σχετικὴν τῆς συμβίας

του Ρουστάν εις βοήθειαν, και συμφώνως μετὰ τῆς οἰκοδεσποίνης με ἀπένευμε πολλὰς εὐχαριστήσεις. Ἐφεραν δὲ και Κρητικὸν οἶνον και πλακούντια, τὰ ὅποια ἀπέδωκα, και ἄλλοι τὰ χεῖρα μετῴθη εις τὰ ἴδια προπεμπόμενος με τὰς εὐχὰς τοῦ γένους ὅλου τῶν Ἰουδαίων. Ἐσκόπευεν ἡ ἀρχὴ ναυτικῶν πάλιν μετὰ τοῦ τζαούση, διὰ τὰς κλειομένας θύρας ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ. Τὸν εὗρισκω καθήμενον εις τὴν αἴθουσαν περιλίπτον και πικρῶς παραπονούμενον. δι' ἐξήληθον ἀνευ ἀδείας του, ἐσύνηψα τὴν θύραν, και ἤνωτα παρέβην τὸ δημόσιον δίκαιον, και λέγοντα ἄλλα τοιαῦτα πολλά (1). Ἢ ἀπόκρισις μου ἦτο σύντομος ἡρώδου αὐτὸν με μεταχειρίζονται ὡς πρέσβυν ἢ ὡς αἰχμάλωτον. — Πρέσβυν, ἀπακρίνεται. — Ἄν με μεταχειρίζονται ὡς αἰχμάλωτον, ματαίως ζητοῦν ἄλλοι εἰρήνης, διότι οὐδεμίαν τοιαύτην ἐξουσίαν ἔχει ὁ αἰχμάλωτος. Ἄν δὲ με μεταχειρίζονται ὡς πρέσβυν, διατί δὲν με ἀφίονον ἐλεύθερον; διατί ἐμποδίζομαι νὰ ἐξέλθω ὅταν θέλω; Οἱ αἰχμάλωτοι κατακλείονται, και ὄχι οἱ πρέσβεις. Εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, μεγίστη εἶναι ἡ ἐλευθερία τῶν πρέσβεων. τοῦτο εἶναι τὸ δημόσιον δίκαιον. Νὰ γνωρίσῃ δὲ ὅτι ἐπροσκόλληθη εις ἐμὲ ὄχι ὡς δεσμοφύλαξ ἢ φυλάκιστος, ἀλλὰ, ὡς ὁ ἴδιος πολλὰκις εἶπε, διὰ νὰ με ἀνακουφίσῃ διὰ τῆς ὑπερησίας του, και νὰ φροντισῇ νὰ μὴν ἐπέλθῃ βλάβη μήτε εις ἐμὲ, μήτε εις ἄλλον ἐκ τῶν περὶ ἐμὲ. — Πρῆξις μετ' ὀλίγων φρονίας και ἐπιτηδείας κατὰ τῶν γενιτζάρων, και τῶν βοήθων μου, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ἡσύχως και περὶ τοῦτου λόγος πλέον δὲν ἔγινε ν.

Ταῦτά ὅλα ἀσμένως ἐδιηγεῖτο εις τὸν φίλον του ὁ Βυσβέκ, και πολλὰ ἄλλα ἐπεισόδια τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβῆς του. Αἱ ἐπιστολαὶ αὐταὶ διαλαμβάνουν περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἰδίων τοῦ Σουλταίνου τῶν ἐσωτερικῶν περιπετειῶν τῆς Τουρκικῆς βασιλείας, και τῶν ἐθίμων τῶν στρατιωτικῶν, τὰ ὅποια ἐπεθύμει νὰ μάθῃ ἡ Βυρώπη διὰ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Ὀθωμανοὺς με τὸν αὐτὸν τρόπον και τὰ αὐτὰ ὄπλα. Εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς τρίτης ἐπιστολῆς λέγει, ὅτι ἀδύνατον νὰ γράψῃ ὅλα ταῦτα με πλείω πρῶτον χάρην, ἀλλὰ τί κομψότερα λατινικὰ ζητεῖς σήμερον ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἢ τί χριστεύτερον ἀπὸ τὴν Τουρκίαν, και τὴν πικρὴν τοῦ τόπου ἀμάθειαν;

Ἢ τειχάρτη ἐπιστολὴ τοῦ Βυσβέκ, περιέχει πάλιν πολλὰ ἀξιοπεριεργα διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ αἰῶνος τούτου. Πρῶτον διηγείται τὸν ἐν Θριάμβῳ εἰσπλῶν τοῦ Ἰουρκικοῦ στόλου, ναυαρχουμένου παρὰ τοῦ Νικολῆ Πασσᾶ, κατατροπήσαντος τὸν Ἰσπανικὸν εις τὴν Βισσόγειον. Μεγίστη ἦτον ἡ χάρα τῶν Γούρκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἰδόντων τὸσους αἰχμάλωτους εις τὰ Τουρκικὰ πλοῖα, τὸσους Βυρωπαίους εὐπατριδᾶς εις χεῖρας των, και τὸσας πλοῖα Βυρωπαϊκὰ ὄπισθεν σαρφόμενα. Τὰ πλείω δὲ ἦσαν τῶν Ἰσπανῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἀνδραγαθήματα ὑπὸ τὴν

(1) Vidui in eo Jus publicum violatum, obsequia ejusdem generis multa. Σελ. 248.

βασιλείαν τοῦ Καρόλου Ε' εἶχαν διαφρημισθῆ πρὸ πολλοῦ εις ὅλην τὴν Τουρκίαν. Ἰλλῆθος Ὀθωμανῶν, λέγει ὁ Βυσβέκ, ἤρχοντο εις τὰς θύρας μας, και ἠρώτων τοὺς περὶ ἐμὲ ἂν εἶχαν εις τὸν Ἰσπανικὸν στόλον ἀδελφὸν, συγγενὴ ἢ φίλον, και γελῶντες ἐλογίζαν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ὄλλουν τοὺς ἰδεῖ. Πρὸς τοῦτοῖς ἐμεγάλυναν τὴν παλαικὴν των ἀνδρίαν με μεγίστην κομπορημοσύνην λέγοντες. — Τίς τῶρα δύναται ν' ἀντισταθῇ εις τὰ ὄπλα μας, ἀφοῦ ἐνίκησμεν τοὺς Ἰσπανοὺς; Ταῦτα ὅλα μετὰ μεγίστης καταφροῦς, ἠκραζόντο οἱ περὶ ἐμὲ, ἀλλὰ τί νὰ γείνη; Ἄς ὑποταχθῶμεν εις τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ. Ὁ στόλος οὗτος ἐβόησεν εις Κωνσταντινουπόλιν τὸν Σεπτέμβριον μῆνα, και ἔμεινε μίαν νύκτα ἐξω τῆς πόλεως, διὰ νὰ εἰσπλεύσῃ τὸ πρωὶ μετὰ θριάμβου ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ὁ Σουλταίνος κατέβη εις οἰκίαν πλοῖον τοῦ στολίου τοῦ λιμένος, διὰ νὰ ἴδῃ κάλλιον τὰ πλοῖα εἰσπρόχου ὡς και τοὺς ζωογρηθέντας εὐαριθμούς χριστιανούς. Ὅσοι ἐκ τοῦ πλοῖου ἴδαν τότε τὸν Σουλταίνον λέγουσιν ὅτι τὸ πρόσωπόν του δὲν ἐδείκνυε σημεῖον ἀγερᾶτου ὑπεροφίας. Καὶ ἐγὼ τὴν ἐπιούσαν τὸν ἴδιον ἀπερχόμενον εις τὸ τζαμίον, ἔχοντα τὸ σὺνήθεσ ἦθος του. Τὸ πρόσωπόν του ἦτον αὐστηρὸν και σκυθρωπὸν, ὡς νὰ μὴν ἦτο νέκρ ἢ ἀπροσδόκητος ἢ νέκρ. Ἄνεκλῶτος ἦτον ὁ γρηκὶς σουλταίνος κατ' ὄλας τὰς περιπετείας τῆς τύχης, και εἶχε καρδίαν τῶσον ἀφροδόν, ὥστ' ἔμεινε ἀτάραχος εις τοιαύτας δεινῶδεις εὐθυμίας. Διηγείται ὁ Βυσβέκ τὰ παθήματα τῶν εὐρωπαίων πλοιαρχῶν, πολλῶν μὲν διὰ ἐκσάνων ἀποθανόντων, τινῶν δὲ εις φυλακὴν μαραινόμενων, και εις ψυχρὰ και ὑγρὰ ὑπόγεια ἐπὶ πολὺν χρόνον τλαιπωρουμένων. Τὰς κακοπαθείας ταύτας, τὰς μέχρι θανάτου, ἐσπρόδρουναν ἐπὶ μᾶλλον τῶν Τούρκων αἱ ἕβρεις και τῶν δεσμοφυλάκων αἱ κακοπραγίαι. Βασιλικὰ τινὰ παράσημα τῆς Ἰσπανίας κατάρθωσεν νὰ σῶσῃ ὁ Βυσβέκ ἀπὸ τὰς χεῖρας τριηράρχου Τούρκου, δωροῦσας αὐτῷ δύο μεταξέωτος χιτῶνας. Πολλοὶ αἰχμάλωτοι, κατακλεισθῆσαν εις τὸν πύργον τοῦ Σταυροδρομίου ἢ Γαλατᾶ (1) πληθος ἄλλων ἀσθενούντων ἐκείτοντο εις ναὸν τινα τοῦ Σταυροδρομίου, κομοπόλεις οὕτω καλουμένης πέραν τοῦ πορθμοῦ, ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου (2). Ἐδῶ τοὺς κατέθεσαν και κατέλιπον οἱ Τούρκοι.

Περὶ τούτων ὄλων ἐμερίμνα ὁ Βυσβέκ, παρακινήσας φίλον τινα Σταυροδρομίτην νὰ διανέμῃ εις αὐτοὺς κρέας και ἄρτον κατὰ τὴν ἀνάγκην ἐκάστου.

Ἢ Εἰς τὸ Σταυροδρομίον ὑπῆρχον και πολλοὶ και ξένοι τὸ γένος Ἰταλοὶ, και πολλοὶ ἔμποροι, φροντίσαντες με ζῆλον ἀξιεπαινον περὶ νοσηλεύσεως τῶν αἰχμάλωτων τούτων ἀσθενῶν. Ἐκ τῶν ἐμπόρων

(1) In turrem Perconem sine Galatensem. Σελ. 287.
(2) Magna agrotantium multitudo decumbebat in templo quodam Perne, quod oppidi nomen est, statim trans fretum ab eo regione Byzantii. Σελ. 288. Ἐκ τοῦ παραγράφου τούτου γίνεται πασίδηλον τὸ ἄσθενον τοῦ τότε Σταυροδρομίου κατωκυμένου παρ' ὀλίγων ξένων ἐμπόρων Λατίνων.

αὐτῶν ἕνα δὲν ἔμπορὸν νὰ λησμονησῶ ἕνεκα τῶν παραλόγων δοξασιῶν του. Ἦτον Ἰταλογραικός, δηλαδὴ μίγμα γένους και ἐθίμων Γραικικῶν και Ἰταλικῶν. Βνῶ ἔβλεπε τοὺς ἄλλους μοχθοῦντας εις τοιοῦτον εἰσεσθῆς ἔργον, αὐτῆς δὲν ἤθελε αὐτε καὶ παρὰ νὰ συνεισφέρῃ. Παρὰ πολλῶν κατηγορούμενος, ὑπερασπίετο εις κωκὸν και σόλωνικον Ἰταλικὴν γλῶσσαν (διότι ἐγνώριζε καλῆτερα τὴν Γραικικὴν) λέγων. — Βγῶ δὲν γνωρίζω τίνας εἶναι οὗτοι, ἀλλὰ εὐκόλως συμπεραίνω ὅτι δὲν ἔπασαν εις τὸσσην δυστυχίαν ἀνευ τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἀντιπαρατάττομαι εις τὰς θείας βουλάς; ἔσον δι' ἐμὲ ἄς μείνωσιν ἔπου ὁ Θεὸς τοὺς ἔθεσεν. Σας δὲ οἱ τολμηρῶς διαταράττοντες τὰ θεὰ ἢ θεία πρόνοια ἀπεφάσισε, προσέξατε μὴ μετανοήσατε. Οὐδεὶς δύναται νὰ με πείσῃ και ὀβολὸν νὰ δώσω δι' αὐτοὺς ».

Ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὰ ἱστορούμενα ταῦτα, ἀνεφάνη πανώλης ἐντὸς τῆς πόλεως, οὗμα τῆς ὀποίας ἔγινε και ὁ λατρός τῆς Πρεσβείας, περὶ τῆς ἱκανότητος και τῆς ἐμπειρίας τοῦ ὀποίου πολλὰ διηγεῖται ὁ Βυσβέκ. Συγχρόνως ἀπέβησεν και ὁ Ρουστάν ἀπὸ χρόνιον ἕδρωμα, και διεδέχθη αὐτὸν ἄλλος βεζύρης, Ἄλλῃ πασσαὶ καλούμενος, ἡπιοσ και συνετός, τὸν ὀποῖον ἐπαινεῖ ὁ Βυσβέκ πλείωτερον τοῦ Ρουστάν.

Ἦναι γνωστὸν ὅτι ὁ μεγαλεπήβολος οὗτος σουλταίνος, περὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, χορτάσας μετὰ χάρις και δόξαν και πλοῦτη, ἔπασεν εις μεγίστην δεισιδαιμονίαν. Τότε ἀπηγόρευσεν αὐστηρῶς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ οἴνου εις τὴν Κωνσταντινουπόλιν. Τὸ πρόσταγμα τοῦτο αὐστηρότατα τηρηθέν, ἀνεκάλεσεν ὁ οἰνόφιλος διάδοχος του Σελῆμ. Τὴν αἰτίαν τῆς ἀπροσδοκίτου ἀπαγορεύσεως ταύτης διηγείται ὁ Βυσβέκ, καθὼς και τινὰ τεχνάσματα ἐγχωρίων Γραικῶν μὴ ἀνεχομένων τὴν ἔλλειψιν τοῦ οἴνου. Οἱ περὶ αὐτὸν Ἑυρωπαῖοι ἦσαν ἀπαρηγόρητοι. Ἄλλ' αἱ διαταγαὶ τοῦ γρηαιῶ και ἰσχυρογνώμονος σουλταίνου δὲν παρεβάνοντο ἀτιμωρητί. Ἢ ὑπόθεσις εἶναι τὸσσην περιεργος, ὥστε προτιμῶ ν' ἀκούσωμεν αὐτὸν τὸν πρέσβυν διηγούμενον.

« Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἢ πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ σουλταίνου λατρεία ἢ μᾶλλον δεισιδαιμονία, ἠβξάνεν. Ἄλλοτε εὐφραίνετο με ὄργανα μουσικὰ και ἔσματα ὅλα δὲ ταῦτα ἔπαυσαν διὰ προτροπῆς τινος Σιβύλλης, γραίας μεγάλης ἀγιότητα ἐπαγγελλομένης, και προλεγουσῆς μεγάλας μετὰ θάνατον τιμωρίας ἐάν δὲν καταργήσῃ ὅλα ταῦτα. Συγκληθῆεις ἔβλασε και κατέκαυσεν ὅλα τὰ μουσικὰ ὄργανα, και ἄλλα ἔργα περικόσμητα με χρυσίον και πολυτίμους λίθους. Πρῶτερον ἔτριψεν εις πινάκια ἀργυρᾶ, ἀλλ' ἀγνοῶ τίς τὸν παρεκίνησεν ἔπειτα, και μετεχειρίετο μόνον πῆλινα. Τέλος, βλέπων και τὸν οἶνον πολλὰς παραχῆς πρόξενον εις τὴν Κωνσταντινουπόλιν, διέταξε νὰ μὴν εἰσάγεται τοῦ λοιποῦ, οὔτε ἀπὸ Γραικούς, οὔτε ἀπὸ Ἑβραίους. Μετὰ πολλὰς παρακλήσεις ἡμῶν πρὸς τοὺς πασσαδας, προφασισθέντων ὅτι ἐνδεχομένου ἦτο νὰ ἀσθενήσω-

μεν ἕνεκα τῆς ἀλλαγῆς τῆς διαίτης, μες ἐδόθη ἀδεῖα νύκτα τινα νὰ εἰσκομίσωμεν εις τὴν αἰλίαν μας ἀπὸ τὴν ἀποθήκην ἔσον οἶνον ἠθέλωμεν. Ἐτοματάμεν λοιπὸν ἀμάξια και ἵππους, και μίαν νύκτα ἀνευ παραχῆς ἐγγεμισαμεν τὰς οἰνοθήκας μας με οἶνον ἀρκοῦντα εις τὰς ἀνάγκας μας. Δὲν ἔλαψαν ἄλλως και οἱ Γραικοὶ νὰ μεταχειρισθῶσι στρατήγημά τι πρὸς τὸν Σουλταίνον. Μανθόντες τοῦ συνείθιζε νὰ περιπατῇ και νὰ διέρχεται, συνήχθησαν πᾶμπόλλοι, και ἐκρίνοντες τὰ κλήματα ἐγγεμισαμεν με δέματα ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν τοὺς δρόμους, οἱ δὲ ἀμάξιας. Ἐλθὼν ἐκεῖ ὁ σουλταίνος, ἐστάθη παραξενισθεὶς διὰ τὸ κενοφανῆς τοῦ πράγματος. Κράζει λοιπὸν ἐκ τῶν πλοσίων τινὰς, και ἐρωτᾷ τί ἀκολουθεῖ. Ἀποκρίνονται δὲ οὗτοι ὅτι μετὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς χρήσεως τοῦ οἴνου, τὰ κλήματα ὄντα παντάπασιν ἄχρηστα, ἐκρίνονται διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ξύλα καύσιμα. Ὁ δὲ σουλταίνος εἶπε. — Δὲν κάμνετε καλῶς, οὔτε μ' ἐνοήσατε καθὼς πρέπει. Ἐάν ἐούστησῃ ἀποχρῆν οἴνου, δὲν ἐμποδίσῃς ἡμῶς και τὸ νὰ τρώγῃ τις σταφυλῆν. Ἐκ τῶν ὠραιότερων ὀπιωρῶν τῶν παρὰ Θεοῦ εις τοὺς ἀνθρώπους χαρισθεῖσων, εἶναι ἡ σταφυλή. Πιάσατε, ἡλίθιοι, και παραιτήσατε τὰ κλήματα, δίδοντα τοιοῦτον καλὸν καρπὸν. — Ἄκαρπον λοιπὸν ἀπέβη τὸ στρατήγημα τῶν Γραικῶν (1). »

Ἦναι ἀνωτέρω ὅτι ὁ Βυσβέκ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ρουστάν, ἀπῆλασε πλείωτερον ἐλευθερίαν, διότι ὁ βεζύρης οὗτος ἐπροσπάθει δι' ἄλλεπαλλήλων κακοπαθειῶν νὰ τὸν πείσῃ, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, νὰ ὑποχωρήσῃ εις τὰ παράλογα ζητήματά του, και εις χαμερπεῖς ἔθους εἰρήνης. Ἐξήτησε λοιπὸν ἀδεῖαν παρὰ τοῦ νέου βεζύρου νὰ μεταβῇ εις τὴν ἐξοχὴν μετὰ τῶν Τούρκων φρουρῶν, χάριν τῆς υγείας αὐτοῦ και τῶν ὑπαλλήλων του. Προθύμως συνήνεσεν εις τοῦτο ὁ βεζύρης, και ὁ πρέσβυς μετεκομίσθη εις τὰς πλοσίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως νήσους, ἔπου διέτριψε τρεῖς μῆνας. « Ἀρμόδιος εις κατοικίαν ἐβάνῃ ἡ νῆσος ἢ λεγομένη τῆς Πριγγήκου (1), τέσσαρες ὄρας μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὕτη εἶναι ἡ χαριεστέρη πολλῶν μικρῶν νησιδίων κειμένων πλοσίων τῆς πόλεως. Εἰς τινὰς τῶν νήσων τούτων εἶναι μία, εις τινὰς δὲ δύο, και εις ἄλλας οὐδεμίαν κομμόπλις. Εἰς τὰς νήσους ταύτας εἶναι ἡσυχία θαυμασικὴ, οὐδεμίαν παραχῆ, ἢ ὀχλοβοή οἱ δὲ Γραικοὶ ὀλίγοι, και μετὰξὺ αὐτῶν διεσκέδαται. Οὐδενὸς Τούρκου παρουσία ἔφερε πρόσκομμα εις τὰς διασκέδασεις μας. Οἱ Τούρκοι ὑπῆρξαν, οὔτινας με συνάδουσαν, οὐδὲν ἔλεγαν, και οὔτω ἐπεριφρομένη ἀκαλύτως παντοῦ, και διέβαινα κατὰ τὴν ἀρέσκειάν μου ἀπὸ νῆσον εις νῆσον. »

Εἰς τὴν ἐδῶ διαμονὴν του, ἐξιστορεῖ ὁ Βυσβέκ τὴν ποικίλην ἀλείαν τῶν Γραικῶν, τὴν ἐπιτηδεύτητά αὐτῶν, και τοὺς πολυαριθμούς και πολυδαίεις

(1) Ita Graecis sine effectu eorum commentum fuit. Σελ. 288.
(2) Quam vocant Principu. Σελ. 288.

εχθρὸς ἑσάντων τῶν νήσων. Ὁσάντις τὴν ἐμπόδιεν ὁ ἄνεμος καὶ τὴν ἀγαπητὴν αὐτοῦ ἀλιεῖαν, τὴν ὁποῖαν καταμετρήσατα περιγράφει, ἐπεριφέρετο εἰς ὅλην τὴν νῆσον μετὰ συντρόφου τινὸς Σταυροδρόμου, μοναχοῦ, νέου, ἀλλ' ἀσθηκίνοτος, καὶ ζητούντος παντοῦ καὶ κλήτη. Ἦρχοντο πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆν Κωνσταντινουπόλιν καὶ τὸ Σταυροδρόμιον φίλοι, τῶν ὁποίων τινὲς μὲν ἔλεγαν, ὅτι πεντακόσιοι τὴν ἡμέραν ἀπέθνησκαν ἀπὸ τῆν πανώλην, τινὲς δὲ χίλιοι καὶ χίλιοι διακόσιοι. Ἐνῶ διέτριβεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἐγνώρισεν τὸν Μητροπολίτην Μητροδράννην, ἡγούμενον κοινοβίου τῆς πλείστω ἰερατικῆς ἀσπίδος, ἀνδρᾶ ἐλευθέρου καὶ ἐλλόγιμον, ὑπερπεπαιδευμένον τὴν ἔκθεσιν τῆς Λατινικῆς καὶ Γραικικῆς ἐκκλησίας, ἐπιθυμῶν, λέγει, πάντη ξένην τὸ ἐπίλοιπον ἔθνος τὸ ἀποστρεφόμενον τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἡμετέρας λατρείας, ὡς ἀνοσίους καὶ ἀσεβεῖς. Ἐκαστος ἀγαπᾷ τὰ ἑθνή του (1).

Οὐδεμίαν ἄλλην ἱστορικὴν εἰδήσιν περὶ τῶν νήσων τούτων δὲν δίδει ὁ Βυσβὲξ ὅσα λέγει ἀναγινόμενα εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, ὡς εἰς τὰ ἀρωματικὰ φυτὰ τῶν λόφων, τὰ δασύα καὶ τοὺς ἰχθύς τοὺς καθ' ἑκάστην ἀλιευσμένους.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπὸ τὰς νήσους, ἤρχισε διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ νέου βεζύρου, καὶ μετὰ πολλῶν μάχων καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ βελότου διερχόμενος Ἰβραχίμ, συνυπεγράφη ἀναρχὴ ὀκτωετίας τὸν Αὐγούστου μῆνα τοῦ 1562 ἔτους. Τόσος, λέγει, ἦτον ὁ καρπὸς τῆς ἐδῶ ὀκταετοῦς μου διατριβῆς. Ἀναχωροῦντα εἰς Βιέννην συνώδυσεν αὐτὸν καὶ ὁ διερχόμενος Ἰβραχίμ, κόμισσιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Γερμανῶν τοῦ Σουλεϊμάνου τὴν ἐπιστολὴν καὶ τοὺς βροῦς τῆς εἰρήνης.

Ὁ Βυσβὲξ ἐτήρησεν εὐτυχῶς ὀλόκληρον τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Σουλεϊμάνου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι περιεργότατον ἔγγραφο, καὶ δεῖγμα τῆς ἀσιατικῆς μεγαλοφροσύνης, παραθέτω μόνους τοὺς πρὸ αὐτοῦ τίτλους τοῦ Σουλεϊμάνου. « Ἐγὼ ὁ κύριος ὄλων τῶν κυριαρχῶν, βασιλεὺς ἀνατολῆς καὶ δύσεως, ἰκανὸς καὶ κάμω καὶ μὴ κάμω, ὅτι με ἀρέσκει, κύριος πάσης Ἑλλάδος, Περσίας καὶ Ἀραβίας, κυριάρχης πάντων τῶν δυναμένων καὶ ὑποκύψουσιν εἰς βασιλέα ἢ ἡγεμόνα, μέγας ἦρας τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἰσχυρὸς γέρας τοῦ εὐρυτάτου τούτου παντός, τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ εὐξείνου πόντου, τῆς ἱερᾶς πόλεως Μέλκας διαπρεπούσης ἐν ῥόζῃ Θεοῦ, τῆς πόλεως Μεδίνας, τῆς ἁγίας καὶ ἀμώμου πόλεως Ἰερουσαλήμ, βασιλεὺς τοῦ

(1) Fuit mihi dum in illis insulis vixi, notitia cum Metropolitano Metropolitae, qui canonice in Chio, uno istarum insularum praesent, viro humano, et non indocto, concordiae inter Latinam et Graecam Ecclesiam perspicua, praeterea consuetudinum reliquias gentis, quo fere nostras religiois hominibus ut impurus et profanus aversatur. Ad hoc sans cuiusque mos placet. Σελ. 300. Φρονίμου ἀνδρὸς ἀφελῆς καὶ ἀληθῆς ἱστορικός.

κραταιοτάτου βασιλείου τῆς Αἰγύπτου, κύριος τῆς Ἰουσίας καὶ Ἀθηνῶν. Ἐγὼ ὁ κρατὴρ εἰς χεῖράς μου, τὴν ἔδραν καὶ τὴν γῆν τοῦ βασιλείου Κωνσταντίνου. Κύριος τῶν νήσων, καὶ ἡγεμὼν τῶν βασιλείων τῆς Ταρταρίας, Μεσοποταμίας, τῶν Μυδῶν, Ἰβηρίων, Πάσης Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου, Μικρᾶς Ἀσίας, Ἀσίας, Ἀρμενίας, Πλαγίας, Μολδαβίας, πάσης Οὐγγαρίας, καὶ πολλῶν ἄλλων βασιλείων καὶ ἡγεμονιῶν τῶν ὁποίων εἶμαι αὐτοκράτωρ. Μεγίστος Καῖσαρ Σουλτάνος Σουλεϊμάν, υἱὸς τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος Σελήμ, ἔχων πρὸς τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ κρατὶ εἰς χελιδὸν πάντας τοὺς λαοὺς, καὶ ἰσχύον ἀνοίγει ὄλων τῶν πόλεων καὶ φρουρῶν τὰς πύλας καὶ τὰ κλειθρα. Εἰς τὴν κραταιάν μου χεῖρα παραδόθησαν ὅλα τὰ ὄρια τῆς γῆς, οὐδενὸς ἐξαιρουμένου. Ἐγὼ ὁ κύριος τῆς Ἀνατολῆς, ἀπὸ Κίνας μέχρις ἐσχάτης Ἀφρικῆς, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀποκατέστησε μαχητὴν ἰσχυρὸν ἐν αἰγμῇ μαχαίρας. Ἐνώπιον τοῦ κραταιοτάτου μου βασιλείου, οὐδὲν λογίζεται τὸ ἀπόρητον Καῖσαρειον φρούριον, ἐνώπιον τοῦ κληρονομικοῦ μου πλοῦτου, οὐδὲν λογίζεται τὸ βασιλεῖον Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Ἐγὼ ὁ ἔχων τοῦ σύμπαντος κόσμου τὴν δύναμιν καὶ τῶν οὐρανῶν τὴν ἀρετὴν, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. κτλ. κτλ. »

Περὶ τὸ τέλος τῶν ἐπιστολῶν, λέγει ὁ Βυσβὲξ πρὸς φίλον του τινά, ὅτι ἔφερον ἀπὸ τῆν Κωνσταντινουπόλιν πάμπολλα ὑφάσματα, ὅπλα καὶ διάφορα ἄλλα τεχνικὰ ἔργα τουρκικὰ, τὰ ὁποῖα διένειμεν εἰς φίλους του Γερμανοὺς, καὶ πάλιν δὲν ἠδυνήθη ὄλους καὶ εὐχαριστήσῃ. Ἀξιοσημείωτα εἶναι δι' ἡμᾶς ὅσα γράφει περὶ τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων καὶ νομισμάτων. Ἐκ τοιούτων περιηγητῶν μανθάνομεν τὴν ἀπογόμενῶν τῶν προπατορικῶν ἡμῶν συγγραμμάτων, γενομένην κατ' ἐκείνους εἰς τοὺς μετέπειτα αἰῶνας, ἀπὸ ἀνδρῶν ἐκτιμώντας τὰ τοιαῦτα.

« Φέρω πρὸς τοῦτοις, λέγει ὁ Βυσβὲξ, μεγάλην συλλογὴν ἀραβίων νομισμάτων, τῶν ὁποίων τὰ ἐπισημότερα ἔδωκα εἰς τὸν αὐτοκράτορά μου. » Ἦτι δὲ βιβλίων χειρογράφων Ἑλληνικῶν ὀλόκληρα ἀμάξι καὶ ὀλόκληρα φροτῖα (1). Εἶναι τὰ βιβλία περὶπου διακόσια τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, τὰ ὁποῖα ἐπεμψα διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Πενετικὴν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βιέννην, διότι ἐδωρήθησαν εἰς τὴν Καίσαρειον βιβλιοθήκην. Τινὰ μὲν δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητα, τινὰ δὲ εἶναι κοινά. Ἐρῶνθησα ὅλας τὰς γωνίας τοῦ τόπου ὡς ἀληθὴς σταχυολόγος. Ἀφῆκα χειρογράφον ἀρχαιότατον εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, γραμμῶν ὄλων διὰ παραλαίων, τὸν Διοσκουρίδην, μετ' εἰκόνας χρωματισμένας τῶν φυτῶν, καὶ βιβλίον περὶ ὀρνέων. Τὸ χειρογράφον τοῦτο ἔχει Ἰουδαῖος τις Ἀμάν, υἱὸς τοῦ ἱατροῦ τοῦ Σουλεϊμάνου, τὸ ὁποῖον ἐπεθύμουν ν' ἀγοράσω, ἀλλ' ἐφοβήθη τὴν τιμὴν. Ἐκατὸν δουκάτα ἐξήτης, ποσότητα ἀρμόζουσαν εἰς τὸ βαλάντιον τοῦ Καίσαρος καὶ ὄχι τὸ

(1) Adhaec librorum Graecorum manuscriptorum tota plaustra, totas Hayes. Σελ. 391.

ἰδικόν μου. Δὲν ὄλω καὶ οὗτοι ὅμως εἰσότητος κατὰ πείσῃ τὸν Καίσαρα καὶ ἐλευθέρωτη τόσον ἐπίσημον συγγραφεῖα ἀπὸ τῆν ἀρχαιολογίαν ταύτην. Φέροι πολυκαίριος βιβλίον, καὶ ἐξωτερικῶς εἶναι τόσον σκαλοκόβρωτον, ὥστε μόλις ἔα τὸ ἐσθίονες ἀντὶ τοῦ εὐρισκῆς καθ' ὁδόν (1).»

Ἀποχαιρετῶντες ἐδῶ, τὴν περιελατῆ ταῦτον ἀνδρᾶ, τὸν ἐξιστορήσαντα μετὰ τόσῃς ἀληθείαις τὴν ὀκταετὴ αὐτοῦ διαμονὴν εἰς τὴν Τουρκίαν, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ θαυμάσωμεν, ὅτι ἐν τῇ μέσῃ τῶν αὐτῆς κακῆς προχέας, εἴρισκῃ κερδὸν ἀρμόδιον καὶ περιγραφή τῶν Γούρκων. Εἰς τὸν συγγραφεῖα τοῦτον, ὀλίγιστα ἀπεντάμεν περὶ τοῦ κλήρου ἡμῶν. Μνησὶν περὶ τῆς ἐκκλησίας δὲν κάμνει, ἀλλὰ τῶν Γούρκων τὰς ὑποθέσεις, τὰς στάσεις καὶ τὴν ἀλαζονείαν πληρέστατα περιγράφει. Τοιοῦτος ἀπὸ ἀρχῆς ἦτον ὁ σκοπὸς τῶν τῶν τῶν τῶν ἐπιστολῶν, διότι ἡ Βυζαντινὴ ἐρωθεῖτο τὴν Τουρκίαν, καὶ ὁ Βυσβὲξ ἐπεθύμει νὰ πληροφορήσῃ τὴν Βυζαντινὴν, τίνα τρόπον μιμούμενοι τῶν Ὀθωμανῶν τὰς ἐπιπολέμους συνήθειας, δύνανται αὐτοὺς μὲν ἀποκορῶσαι, ἰσχυρότεροι δὲ αὐτῶν νὰ γίνωσι. Αὐτῆς ἄξιον εἶναι, ὅτι ἐν τῇ μέσῃ τῶν ποικίλων διαγνημάτων, σπανιότατα ἀναφέρονται τὰ τοῦ ἡμετέρου γένους. Τῇ ἀληθείᾳ, ὁ ἀναγινώσκων τὸν Βυσβὲξ νομίζει ὅτι Γραικικὸν ἔθνος δὲν ὑπάρχει τότε εἰς Κωνσταντινουπόλιν. Καὶ ὅμως εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Σουλεϊμάνου φιλελήθης ἱστορικός, καὶ τοιοῦτος θέλει εἶσθαι πάντοτε, διότι αὐτόπτην μάρτυρα τῆς κραταιᾶς ταύτης βασιλείας ὅμοιον αὐτοῦ ἄλλον δὲν ἔχομεν. Ὅλοι δὲ σήμερον οἱ συγγραφεῖς τῆς Τουρκικῆς, μετὰ πλήρεις χεῖρας ἀφύονται ἀπὸ τὸ συγγραμμά τοῦ περιελατῆ τοῦτου συγγραφεῖς (1).

(Ἐπεταί τὸ τέλος.)

BIBLIKA.

(Συνέχεια. Ἰδε φηλ. 202, 203 καὶ 205.)

38. Γεωργίου Οὐραίνου τοῦ Δουκατοῦ λόγος ἐκτεῖριος εἰς τὸν Θεόστρεπον καὶ πανσεβαστον Βασιλέα.

(1) Εἰς σημείωσιν χειρογράφου ἀγνώστου τινός, εἰς τὸ τέλος τῆς τετάρτης ἐπιστολῆς τοῦ αὐτιτύπου μου, λέγεται ὅτι τὸ χειρογράφον τοῦτο ἠγοράσθη παρὰ τοῦ Μαξιμιλιανῶν, καὶ φυλάττεται εἰς τὴν Καίσαρειον βιβλιοθήκην. Εἰς τὸ γνωστὸν Γαλλικὸν λεξικὸν de la Conversation et de la lecture, Paris 1833, ὁ συγγραφεὺς ἀπαριθμῶν τὰ συγγραμμάτα καὶ τὰς φιλολογικὰς ἐρεῖνας τοῦ Βυσβῆ, λέγει περὶ τοῦ χειρογράφου τοῦτου τὰ ἑξῆς: Un manuscrit de Dioscoride, exécuté pour Julia Anicia, fille d'Olympeus, qui occupa le trône impérial au sixième siècle (γρ. cinqième).

(1) Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Gaud ἀνευρέθη ἀνδριάς τοῦ

σιλέα καὶ Αὐτοκράτορα, ἄριστον καὶ μέγιστον ῥατοῦλον δεύτερον, τὸν Καίσαρα. Ἐτυπώθη ἐν Βενετίαις παρὰ φραγκίσκω τῶν Ἰουλιανῶν, ἀφ' ἧς. — Σύνκειται ἐκ 16 σελίδων ἀνευ τῆς δι' ἀριθμῶν σημειώσεως.

Σημ. Φυλλάδιον πολυτιμότερον, ἐξ οὗ μανθάνει τις διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἱπείρον, καὶ διαφωτίζονται τὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Οὐραίνων, εἰς τῶν ὁποίων ὑπάρχει καὶ ὁ Ἰωάννης Ζάφης Οὐραίνος, οὐτίνος ἀναφέρεται τὸ ὄνομα ἐν τῷ Χρυσοβούλῳ τοῦ Συμεῶνος. (Ὁρα Ἑλληνομνημόνα φυλλ. 8, σελ. 506.)

39. Μετεωρολογικόν, ἦγον διήγησις χριστεστάτη εἰς τὰ μετέωρα τοῦ Ἀριστοτέλους, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ὑπορεῖ (sic) ὁ καθ' ἑνας μετ' εὐκολίαν καὶ καταλάδη ὅλα τὰ σημεῖα ὁποῦ εἰς τὸν ἀέρα γίνονται, ὡς ἂν Ἀστραπαί, Βρονταί, Βροχαί, Χαλάζια, καὶ ἄλλα ἀξιολογώτατα πράγματα. Ποῖημα καταπολλὰ ὀφειμώτατον, συντεθὲν εἰς κοινὴν φράσιν παρὰ τοῦ λογιωτάτου ἐν Ἱερμονάχῳ Κυρίου Ἰωαννίκου τοῦ Μάρκουρα, τοῦ ἐκ Κερκίρας. Ἐνετίησιν ἀχμῶ. Τυπώθη δὲ παρὰ Ἰωάννου Ἀντωνίου τοῦ Ἰουλιανῶν. Πουλιέται κοντὰ εἰς τὸ Γεφύρι τοῦ ἀγίου Φαγνίνου. — Εἰς 8 σελ. 34.

Σημ. Ἀφαιρούται ὑπὸ τοῦ συγγραφεῖς τῷ Πριάμῳ Παρτοῦρῳ. Ἐν τῷ τέλει δὲ ὑπάρχει βίος τοῦ ἀγίου Ἀρσενίου, μεταφρασθεὶς εἰς κοινὴν γλῶσσαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐγκώμιον εἰς Ἀλέξιον τὸν Ἐρτοῦρον Πρωτοπαπᾶν Κερκίρας.

40. Ἱστορία τῆς Σωσάννης. Ἐνετίησιν. Πιρὰ Ὁραίνω Ἀλδρίτζη ἀχμῶ. Πουλιέται εἰς τὸν σάν Μαρτζελίαν. — Εἰς 8, σελ. 14.

Σημ. Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφεῖς Μάρκου Λεφαρῶνα ἀναγινώσκειται ἐν ἀκροστιχίδι, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διὰ στίχων ἱστορίας.

41. Ἱστορία ὀρατωτάτη εἰς τὴν ὁποίαν περιέχεται ὁ βίος καὶ ἡ ἀνδραγαθία τοῦ περιβοήτου Βασιλέως Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδῶνος, υἱοῦ τῶν Θαυμαστῶν Βασιλείων Φιλίππου καὶ Ὀλυμπιάδος, ἦτις ἐδιδραμάθη ἀπὸ τῶν Ἱεροδιάκωνον Νικόδημον τὸν Βαχταγενῆ. Ἐνετίησιν. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρφω ἀχμῶ. — Εἰς 8.

Σύνκειται ἐκ φύλλων 61 μηδεμίαν φερόντων σελίδωσιν.

42. Γνωμολογικὸν περιέχον τὰ κατὰ ἀλφάβητον γνωμικὰ μονόστιχα τοῦ Χρυσολοῦ: ἔτι συντόμως ἐπιστολάς διαφόρων παλαιῶν Συγγραφεῶν καὶ ἀποφθίγματα τῶν ἐπισημοτέρων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων φιλοσόφων. Τὰ πάντα χρησιμώτατα τοῖς φιλομαθεῖσι τῶν νέων. Ἐνετίησιν, 1755. Παρὰ Ἀντωνίω τῷ Βόρτολι. — Εἰς 160. Σελ. 168.

43. Ἱστορία περὶ τῆς συμφορᾶς καὶ σκαθείας τοῦ Μωρέως καὶ στιχολογία πολλῶν ἄλλων ὑποθέσεων, συνσεβασθῆ παρὰ Μάνθου Ἰωάννου ἐξ Ἰωαννίνων πε-

Βυσβῆ τὸ 1829, διὰ φροντίδος τοῦ φιλοκαλοῦς συμπαραστάτου αὐτοῦ Aan-Pukhem. Ἰδε Dict. de la Conversation et de la Lecture, Paris 1833. Ἀφ. Βυσβῆ.

(1) Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Gaud ἀνευρέθη ἀνδριάς τοῦ

ριογής Δόκου, ή προσετέθη εν τέλει και Κανόνιον τοῦ εὐρίσκων εν ποία ημέρα τῆς εβδομάδος ἀρχεται ὁ κἀθε μῆνας. Ἐνετίησιν, 1768. Παρά Νικολάφ Γλυκεῖ. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 127.

44. Ἱστορία τοῦ Ἡμπερίου, υἱοῦ τῶν Βασιλέων τῆς Προβέντζας· νεωστὶ τυπωθεῖσα και μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. Ἐνετίησιν, 1779. Παρά Ἀντωνίφ τῷ Βόρτολι. Εἰς 8^{ον}. Σελ. 40.

45. Βιβλίον ὀνομαζόμενον Σειχολογία πολλῶν ὑποθέσεων, συντεθέν παρὰ Μάνθου Ἰωάννου ἐξ Ἰωαννίνων περιοχῆς Δόκου. Περί τῆς συμφραζῆς και σαλαβείας τοῦ Μωρεῶς, ἀφιερῶθην τῷ ἐντιμωτάτῳ και εὐγενῆ Κυρίῳ, Κυρίῳ Ἰωάννῃ Δημητρίῳ, ἀψψδ'. Ἐνετίησιν, 1784. Παρά Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 120.

Σημ. Ἐν τῇ δευτέρῃ ταύτῃ ἐκδόσει ὑπάρχει ἀφαιρετικὴ ἐπιτολὴ διὰ στίχων πρὸς τὸν Ἰωάννην Δημητρίῳ, καταχωρισθεῖσα και εἰς τὰς μετὰ ταῦτα ἐκδόσεις.

46. Ἀριθμητικὴ εἰς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν ἀπλὴν ἑμῶν διάλεκτον. Ἐν Βιέννῃ, 1794. Εἰς 8^{ον}. Σελ. 96.

Μεταφραστὴς εἶναι ὁ Ἀθανάσιος Ψαλλίδας.

47. Χρηστέθεις πρὸς διὰκρίσειν ἡθῶν τῶν Νέων πάνυ λυσιτελής, ἐκ τῆς Λατινίδος μὲν ποτε εἰς ἀπλὴν μετενεχθεῖσα φράσιν, κοσμηθεῖσα δὲ τῷ κάλλει τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος και ἐν τινι προσωκυζουθεῖσα χάριν τῶν σπουδαίων ὑπὸ τοῦ Ἑλλογισμωτάτου και ἐν σπουδαίῳ ἀρίστου Κυρίου Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου. Ἡδὴ δεύτερον ἀκριβῶς διορθωθεῖσα τύποις ἐξεδόθη. Ἐνετίησιν, αἰ. 1800. Παρά Νικολάφ Γλυκεῖ. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 47.

Σημ. Μετετυπώθη τῷ 1802, ἐν τῇ φιλολογικῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ τοῦ Πατούσα, και πάλιν παρὰ τῷ αὐτῷ τυπογράφῳ τῷ 1805 και 1810.

Ἰδὲ Κατάλογον Παπαδοπούλου, ἀριθμ. 336 και 385.

48. Ἱστορία σύντομος τοῦ Σουλίου και Πάργας, περιέχουσα τὴν Ἀρχαιότητα αὐτῶν και Ἡρωϊκούς, μετὰ τῶν Τουρκῶν πολέμους και μάχιστα τοὺς τοῦ Σουλίου μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ κατόικου τῶν Ἰωαννίνων και ἡγεμόνος τῆς Γραικίας και Μακεδονίας. Ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1803. — Τόμ. 2 εἰς 8^{ον}. Ἀμφότεροι οἱ τόμοι σελ. 123.

49. Σύνθεμα νέον ἐπιγραφόμενον ἢ Πῶν τοῦ Πρώτη ἐκδοσις εἰς τὸ τυπογραφικὸ πιεστήριον Πάνου Θεοδοσίου. Ἐν Βενετίᾳ, 1807 ἀλωναρίου — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 34.

50. Δοκίμιον περὶ πολιτισμοῦ τῶν Φικιάκων· περὶ τεχνῶν, γραμμάτων και ἐπιστημῶν τῶν Κερκυραίων εἰς τὴν λαμπρὰν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος· περὶ πολιτισμοῦ τῶν Κερκυραίων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἄχρι τελευταίης τῆς ἡδὴ ληξάνουσας ἑκατονταετίας. Κερκύρα, 1811. — Εἰς μικρὸν 4^{ον}. Σελ. 114. ἑλληνιστί τε και γαλλιστί.

Συγγραφεὺς τοῦ δοκίμιου τούτου εἶναι ὁ Κερκυραῖος Ἀντώνιος Μελίκης.

51. Μῆλη ἀνακρεοντικά, συντεθέντα παρὰ Ἰωάννου Ζαμπελίου Λευκαδίου. Κερκύρα, ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως, 1818. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 101.

52. Παμέλα ὑπανδρος. Κωμωδία Καρόλου Γολδονίου· νῦν πρῶτον μεταγλωττισθεῖσα παρὰ Φραγκίσκου Βάρη, και ἐπιθεωρηθεῖσα παρὰ Σπυρίδωνος Βλαντιῆ. Ἐν Βενετίᾳ, Παρά Νικολάφ Γλυκεῖ. 1817. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 83.

Σημ. Ὁ μεταφραστὴς τῆς κωμωδίας ταύτης εἶναι Ἰταλός, μαθητὴς χρηματικής τοῦ Σπυρίδωνος Βλαντιῆ.

53. Ἰπρίσειαι τῆς δημοσίας παιδεύσεως προκρινόμεναι τῶν τῆς ἰδιωτικῆς ἵνα σχηματίσων ἕνα τοῦ γένους χαρακτῆρα. Λόγος Ἰ. Β. Μαρκέλλου, καθογη εἰς τὴν ἰταλικὴν τῆς Ἰωνικῆς Ἀκαδημίας· μεταφρασθεῖς εἰς τὴν νῦν ἐπιχομένην ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον ὑπὸ Διονυσίου Κουλουμπάρδου τοῦ Ζακυνθίου. Κορφοί, ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως. 1817. Ἰταλο ἑλληνιστί. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 45.

54. Μυθιστορία ὁ Ῥασέλας Πρίγγιφ τῆς Ἀέθουσινας, συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ Ἀγγλοῦ φιλολόγου Δ. Σαμαρῆλ Γιουσόνη και μεταφρασθεῖσα εἰς τὸ νεο-ἑλληνικὸν ἰδίωμα παρὰ Π. Π. Κερκύρα, ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως. 1817. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. κγ' και 206.

Μεταφραστὴς εἶναι ὁ Πλάτων Πετρίδης.

55. Ἱστορία τῆς Δυτικῆς Χ. Ἑλλάδος. Πόνημα ἀπλοῦν περιέχον πρῶτον τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ Ὁμέρ Πισᾶ, Ῥουσίτ Πισᾶ, Ἰσοῦρ Πισᾶ και Ἰσμαῆλ Πισᾶ ἐναντίον τῆς Δυτικῆς Χ. Ἑλλάδος, τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Μεσολογγίου, και τέλος τὴν καταστροφὴν τῶν Τούρκων, ἧτις συνέβη τὸ 1822 Ὀκτωβρίου 20 και διελύθη Δεκεμβρίου 31. Δεύτερον τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ Σκόνδρα και τοῦ Ὁμέρ Πισᾶ ἐναντίον τῆς ἰδίας Ἐπαρχίας και τὸν στενὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Ἀνατολικοῦ, ὅστις συνέβη κατὰ τὸ 1823 Ὀκτωβρίου 5 και διελύθη Νοεμβρίου 20. Ἐν Μεσολογγίῳ. Ἐκ τῆς τυπογραφίας Δημητρίου Μεσοθενέως, 1824. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 24.

56. Παράπονον Ὀλιθερόν τοῦ εὐγενοῦς Κυρίου Γεωργίου Πυρρή, ὄντος ἐν ἀνθηρᾷ ἡλικίᾳ και τὸ τέλος τοῦ βίου πλησίον ὄρωντος. Συντεθέν παρὰ Διονυσίου Ἰωάννου Τζουκλά τοῦ Ζακυνθίου, γυναικιδέλου αὐτοῦ. ΛΗΚΕ. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 20.

57. Ὁ Ἀγαμέμνων, τράγωδιᾳ Βίκτορος Ἀλφίερη, μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν ἀπλοῦς ἑλληνικὴν γλῶσσαν παρὰ ΠΠ. Κορφοί, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως 1826. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 90. Μεταφραστὴς Πλάτων Πετρίδης.

58. Ὁ Ἀγαμέμνων, Τράγωδιᾳ Βίκτορος Ἀλφίερου, μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Ἰωάννου Πετριτζοπούλου. Ἐν Κερκύρα. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τῆς Κυβερνήσεως. 1857. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 96.

59. Συλλογὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ πρωτοτύπου και τοῦ ἐκ συνθήκης τῆς Εὐρώπης δικαίωματος τῶν ἑθνῶν περὶ τῶν Ὀαλαστίων λειῶν και τῆς οὐδετερό-

τητος· ὑπὸ τοῦ Κόμητος Α. Πάλλα; Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Ἐκ τῆς ἐν Ἰδρᾷ Τυπογραφίας, 1826. — Εἰς μικρὸν 4^{ον}. Σελ. 39 και σελ. 15 αἰ σημειώσεις.

60. Ἐρευνα περὶ τῆς φύσεως τοῦ Διαφορικοῦ ὑπολογισμοῦ παρὰ τοῦ Δ^{ου}. Ἰωάννου Καρανδιννοῦ Κερκυλλῆος, Ἐκβόρου τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, Δασκάλου τῆς Σχολῆς τῆς φιλοσοφίας και διδάκτορος τοῦ Διαφορικοῦ και ἄλοκληρωτικοῦ ὑπολογισμοῦ. Κερκύρα, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως 1827. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 35. ἑλληνιστί και γαλλιστί.

61. Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Νεοελληνικῆς γλώττης παρὰ Σπυρίδωνος Ἰππέως Κονδοῦ, Κερκυραίου. Κερκύρα, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Κυβερνήσεως αἰκίᾳ. — Εἰς 8^{ον}.

62. Ἰωάννου Βηλαρᾶ ποιήματα και πεζὰ τινα, ἐκδοθέντα παρὰ Ἀθανασίου Πολίτου, Κερκύρα. Τυπογραφία τῆς Διοικήσεως, 1827. — Εἰς μικρὸν 8^{ον}. Σελ. 235.

63. Ἀδαμντιοῦ Κοραῆ διάλογος δευτέρος περὶ τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων. Ἐκδόσις δευτέρη. Ἐκ τῆς ἐν Ἰδρᾷ τυπογραφίας, 1827. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 80.

64. Ἱστορία τῆς πάλαιας Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ὡς τὴν ὑποδούλωσιν αὐτῆς εἰς τὴν Ῥώμην. Κερκύρα, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Κυβερνήσεως. 1830. Δύο τόμοι εἰς 8^{ον}. — Ὁ Α' τόμος σύγκειται ἐκ σελ. 435 ὁ δὲ Β' ἐκ σελ. 442.

Σημ. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Πλάτωνος Πετρίδου.

Ὁ Α' τόμος ἔχει δύο γεωγραφικὸς πίνακας, ἐπιτυχῶς χαλκογραφημένους ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος τεχνίτου Γεωργίου Πιπταγεωργίου, τοῦ ἐν ἀνθηρᾷ ἡλικίᾳ ἀποβιώσαντος ἐν Κερκύρα τὸ 1833.

65. Κατήχησις τῶν κυριωτέρων κοινωνικῶν καθήκοντων, ἧτοι ἀνάπτυξις τῶν κυριωτέρων τοῦ κοινωνικοῦ δικαίωματος και Χρέους, συνταχθεῖσα ὑπὸ Μ. Χρησταρῆ πρὸς χρῆσιν και ὠφελειαν τῆς Νεολαίας. Ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἰ. Μιλιάδου. 1831. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 209.

66. Βιογραφικὴ Ἱστορία τοῦ ἀθανάτου ἥρωος Μάρκου Μπότζερη, συντεθεῖσα και ἐκδοθεῖσα παρὰ Σπυρίδωνος Μεταξᾶ Ζακυνθίου. Κερκύρα, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως. 1831. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 23.

67. Κ. Οἰκονόμου αὐτοσχέδιο· διατριβὴ περὶ Σμύρνης. Μελέτη ἀπὸ τῆς τυπογραφίας τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἀποσταλικῆς ἑταιρείας. 1831. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 48.

68. Παράτηρησις εἰς τὸ φυλλάδιον τὸ ἐπιγραφόμενον α τὶ συμφέρει εἰς τὴν ἐλευθερωμένην ἀπὸ Τούρκους Ἑλλάδα νὰ πρόξῃ εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις, διὰ νὰ μὴ δουλωθῇ εἰς χριστιανούς τουρκίζοντας· Παρὰ τῶν Κυρίων Ἰωάν. Τηπάλλη και Ἰωάν. Σουτζοῦ. Γενούη, ἐκ τῆς τυπογραφίας Π. Α. Βοννάντου. Rue Verdaine, 277. 1831. — Εἰς 8^{ον}.

(Ἐπείτα συνέχεται.)

Ο ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ

Και ἡ καταδίκη αὐτοῦ.

— 000 —

Μεταξὺ τῶν μεγάλων νόων, ὅσους ἡ Εὐρώπη ἐγέννησε μετὰ τὴν τῶν γραμμάτων ἀναγέννησιν, τέσσαρες ἄνδρες μεγαλοφυεῖς διαλάμπουσι ὡσπερ ἡλιοι, αὐτως εἰπεῖν, μεταξὺ ἀστέρων. Ὁ Βάκων, δηλονότι, ὁ Γαλιλαῖος, ὁ Καρτέσιος, και ὁ Νεύτων, προσωρισμένοι ὄντες, ὡς δοικεν, ὑπὸ τῆς φύσεως ἴνα κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀκμάσαντες, τῇ αὐτῇ μεγαλοφυῶς πεπρωκισμένοι και τοῦ αὐτοῦ ζήλου πρὸς τὴν πρόσδοκ τῶν ἐπιστημῶν εὐμοιρήσαντες, ἀνακλύψωσι μυστήρια τῆς φύσεως τοσαύτη, ὅσα πλείστοι νόες εἰς πολλῶν αἰώνων περιόδους δὲν ἤθελον δυνήθη νὰ ἀνακαλύψωσιν.

Ἐκ τούτων ὁ Γαλιλαῖος, ὁ ἐκ Φλωρεντίας μέγας φυσικός, ἀστρονόμος και μαθηματικός, ἐπεχείρησε νὰ ἀποδείξῃ τὴν βαρύτητα τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος και τὴν ἀληθῆ θεωρίαν τῆς κινήσεως τῶν σωμάτων διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἀνεκάλυψε πολλὰ τῆς ἀστρονομίας· παραδεξάμενος δὲ ὑπερασπίσαστο ὡς οὐδεὶς ἄλλος τὸ ἀστρονομικὸν τοῦ Κοπερνίκου σύστημα· διὸ και πολλὰς και μεγάλας ὑπέστηκε καταδρομάς ἀπὸ τοῦ Ποντίφικος τοῦ Ῥώμης.

Ἀρχηγοί, ὡς γνωστὸν, τοῦ ἀστρονομικοῦ τούτου συστήματος ἐχηματίσθη πάλαι ποτὲ ὁ Πυθαγόραξ, ὁ ἐκ Κρότωνος· Φιλόλαος· ὁ Πυθαγόρειος, και ἰδίως Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος, ἀστρονόμος ἐπίσημος, ὅστις ἀκμάσας περὶ τὸ 265 πρὶν Χριστόν, ἐδίδαξε παρ᾽ ἑαυτοῦ ὅτι ὁ ἥλιος κέντρον ἐστὶ τοῦ παντός και ἀκίνητος, ἡ δὲ γῆ κινεῖται περὶ αὐτόν.

Τὸ τοιοῦτο δὲ σύστημα μετὰ τοσαύτους αἰῶνας ἀνακινηθεὶς ἀπεδείχθη ὑπὸ Νικολάου τοῦ Κοπερνίκου τῷ 1507 ἔτος μετὰ Χριστόν· ἀπεκρίθη δὲ τῷ 1616 ὑπὸ ἱεροῦ κριτηρίου (Inquisition), ὡς ἐναντίον τῆ Π. Γραφῆ. Ὁ Γαλιλαῖος ἐπιβεβαιώσας δὲ ἀποδείξεων τραυῶν και ἀναντιρρήτων τὸ ἀστρονομικὸν δόγμα, κατηγορήθη ὡς ἀίρετικὸς ὑπὸ τῶν Ἰησουϊτῶν ἐν τῷ φοβερῷ ἐκείνῳ κριτηρίῳ, και κατεδικάσθη εἰς αἰρετικὴν γέρον ἡδὴ ἐβδομηκοντούτης.

Παρουσιασθεῖς εἶτα ἐνώπιον τῶν κριτῶν ἵνα λάβῃ τὴν ἀρεσίαν, και γονυκλιτήσας ὡς ἐνόησε ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ βήγαγγελίου και ἠρνήσατο μετ' ὄρκου τὸ δόγμα λέγων· «*Scilicet sincera et sicut vobis scilicet, obijuro, maledico et detestor supra dictos errores et haereses* ἧτοι· ἐν ἐπιχειρήσει και πίστει ἀνυπακρῆτω ἀρνοῦμαι, καταρῶμαι και ἀποστρέφωμαι τὰ προειρημένα σφάλματα και αἰρεσείας· ἢ ἄλλὰ τὸ συνειδὸς ἤλεγχεν εἰσέτι τὸν φιλόσοπον διὰ τὰ ψευδῆ δοκίμια· ἐφ' ᾧ και τετραγαγμένος ὄλω και τὰ ὄμματα εἰς γῆν κατανεύσας, εἶπεν· «*e pur si muove, και δημοῦ κινεῖται*».

Ἡ τοῦ Γαλιλαίου καταδίκη, συμβέβησεν τῷ 1633 ἔτει, ἀποδεικνύει πόσον ἐσχύει ἡ δεισιδαιμονία κατὰ

τῆς ἀληθείας καὶ ἡ τῶν λαοπλάνων ἀπάτη κατὰ τῆς φιλοσοφίας. Ὅπως δὲ ποτ' ἂν ᾗ, στερότερον ταύτης καὶ λιμνότερον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας διακματόρησιν οὐδαμῶς ἴσω; τῆς καθύλου ἱστορίας ἀπαντῶμεν.

Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς χρόνους διατρέψων ὁ Καρτέσιος ἐν Ὀλλανδίᾳ κατεγίνετο εἰς τὴν συγγραφὴν τὴν περὶ τῆς ἀνακατώσεως τῆς φιλοσοφίας. Τὰ δὲ κατὰ τὸν Γαλιλαῖον οὕτω κατέπληξαν αὐτόν, ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ παραδῶ τῇ πυρὶ τὰ ἴδια χειρόγραφα.

Λ.

ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

Ἐν ταῖς παρὰ τῷ Ὀπτιεῖ ἀνασκαφαῖς τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας, ἀνευρίσκονται καθ' ἐκάστην πολλὰ μεταξὺ τῶν λίθων τεμάχια, φέροντα ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς τέχνης σημεῖα, δεικνύοντα ὅτι ἐν τῷ ἀνασκαπτομένῳ χώρῳ ἵπῃρχον, πλὴν τῶν σωζομένων, καὶ ἄλλα πολλὰ ἔργα τῆς τέχνης, ἃ οἱ κατὰ καιρὸν οἰκοδομοῦντες συνέτριβον πρὸς ἴδιαν χρῆσιν. Μεταξὺ ἄλλων ἀνευρέθη καὶ τις λίαν ἀρχαία ἐπιγραφή, ὡς εἰκάζεται ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων, γεγραμμένη μάλιστα ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά.

Εἰς δὲ τὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀρχαιολογικὰς ἐργασίας ἀνευρέθησαν ἐν μὲν τῇ πρὸ τοῦ Παρθενῶνος δεξιανθῆ λαίψανᾳ τῆς ἀκμαζούσης γλυπτικῆς τέχνης, ἥτοι ἀγαλμάτια τὰ μὲν ἀνδρῶν, τὰ δὲ γυναικῶν, καὶ τμήματα ἐπιγραφῶν, τὰ μὲν φέρων τῶν συμμάχων, οὗς ἔφερον μετὰ τὰ Περσικά, τὰ δὲ τῆς ἐπιγραφῆς τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας. Τὰ τμήματα ταῦτα διατηροῦνται χωριστά, ὅπως συναρμωσθῶσι κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ἀπαρτίσῃσι τὴν ὄλυν τῶν ἐπιγραφῶν. Δόγου δὲ ἀξία εἰσι, πούς ἔππου μετὰ ὀπλῆς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων πιθανῶς εἰς τὸ δέπωμα τοῦ Παρθενῶνος, καὶ χειρ' ἀριστερά κατεργασμένη κολοσσικαίου ἀγάλματος, ἴσω; τοῦ Ποσειδῶνος αὐτοῦ, οὗ τὸ ἀγαλμα ἴστατο ἐπὶ τοῦ αὐτώματος τοῦ φηθέντος ναοῦ ἢ χειρ' αὐτῆ ἔφερε πιθαρῶς τὴν τρίαιναν τοῦ θεοῦ. Πρὸ δὲ τοῦ Παρθενῶνος ἀνευρέθησαν καθ' ὄλυν τὸ πλάτος αὐτοῦ ὀκτώ σεραι βαθμίδων λελατομυμένα ἐν αὐτῷ τῷ βράχῳ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐφ' ὧν ἴστανται ἀνάθηματα, ὧν μνησίαν ποιεῖται Λυκοῦργος ὁ ῥήτωρ. Πρὸ αὐτῶν πάλαι ἴσταντο ἀνδριάντες καὶ συμπλέγματα λόγου ἀξία, οἷα τὸ σύμπλεγμα Λυσίππου, θυγατρὸς τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Πανδαίου, τὸ Μύρωνος τοῦ Πασικλέους καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Τιμοστράτης καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν Ἀριστομάχης μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ταύτης Ἐχεκλέους. Τοιοῦτον ἂν

καὶ τὸ τοῦ Ἡγελόχου, ἐπὶ τοῦ βάλου οὐτινοῦς ὁ πάρχει τὸ παρὸν ἐπίγραμμα.

Παρ' ἠέρω Ἐκφάντω με πατὴρ ἀνέθηκε καὶ υἱὸς ἐνθάδ' Ἀθηναίῃ μνημα πόρων Ἄρεος

Ἡγέλοχος μεγάλης τε φιλοξενίας ἀρετῆς τε πάσης δωρεὰν σχῶν, τῆρ δε πόλιν ῥέμεται. Κρίτιος καὶ Νησιώτης ἐποιήσατην.

Πλὴν τῶν ἀνακαλύψεων τούτων γίνονται καὶ πολλοὶ ἄλλαι θαυμάρι ἐν τε τῇ Ἀκροπόλει καὶ τῇ πόλει αὐτῇ, περὶ ὧν θέλομεν γράψαι ἕλλοτε.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

—000—

Ἐν τῷ φυλλαδίῳ 204 τῆς 15 Σεπτεμβρίου ἀμιλοῦντες περὶ βιβλίων ἐμειψόμεν τὴν φειδωλίαν τῆς ἐξουσίας μὴ δαπανώσης ὀλίγα πρὸς κατάρτισιν τῆς δημοσίας βιβλιοθήκης. Τὴν παρατήρησιν ταύτην ἀναγγόος ὁ ἐν Κερκύρᾳ φιλογενῆς Κ. Ἰ. Βαρθιττώτης, οὐτινοῦς ἔργα ἐδημοσιεύθησαν καὶ δημοσιευθήσονται διὰ τῆς Πανδώρας, προσέφερε πεντακοσίους δραχμὰς. Ἐπαινοῦντες τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρὸς, εὐχόμεθα νὰ μιμηθῶσιν αὐτὸν καὶ ἄλλοι.

Ἡ ΧΡΥΣΗ ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ.

—000—

Ἡ κυρία Ἐλουκτίου, γυνὴ τοῦ δμωνύμου ἀρχιτελώνου, συγγραφῆος τοῦ βιβλίου τῆς *Εὐθυμίας*, ἀπώλεσε κατὰ τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἐπανάστασιν τὴν μεγίστην περιουσίαν τῆς ἀλλ' ἀληθῶς φιλοσοφούσα, οὐδὲν ἀπώλεσε τῆς φυσικῆς αὐτῆς φαιδρότητος, αἰσθανομένη τὸ ὄρελος ἔλον τῆς χρύσης ταύτης μετριότητος περὶ ἧς ποιεῖται λόγος ὁ Ὀράτιος.

Ἐλθὼν ποτε ὁ Ναπολεὼν εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῆς ἐν Autouil, ὅπου εἶχεν ἀποχωρίσει ἔλεγεν ὅτι θαυμάζει βλέπων αὐτὴν ὑποφέρουσαν μετὰ γενναιότητος τὴν ἀπώλειαν τηλικούτου πλοῦτου. « Δὲν γνωρίζετε, ἀπεκρίθη, πόση εὐτυχία μένει εἰς τρία πλέθρα γῆς. »

ΑΥΣΙΣ

τοῦ ἐν τῷ φυλλαδίῳ 207, αἰνίγματος.

—000—

Θήρα — Ἡρα.

—000—